

Programmabegroting 2024

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Programmabegroting	6
2.1	Programma 1 - Bestuur en ondersteuning	6
2.2	Programma 2 - Veiligheid	11
2.3	Programma 3 - Verkeer, vervoer en waterstaat	15
2.4	Programma 4 - Economie	20
2.5	Programma 5 - Onderwijs	26
2.6	Programma 6 - Sport, cultuur en recreatie	29
2.7	Programma 7 - Sociaal domein	37
2.8	Programma 8 - Volksgezondheid en milieu	44
2.9	Programma 9 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	52
2.10	Programma 10 - Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	58
3	Paragrafen	59
3.1	Lokale heffingen	59
3.2	Weerstandvermogen en risicobeheersing	67
3.3	Onderhoud kapitaalgoederen	76
3.4	Verbonden partijen	84
3.5	Financiering	91
3.6	Bedrijfsvoering	97
3.7	Grondbeleid	103
4	Financiële begroting	110
4.1	Geprognosticeerde balans	111
4.2	Overzicht van baten en lasten	112
5	Bijlagen	115

1 Inleiding

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2024. Het uitgangspunt voor de programmabegroting 2024 is de meicirculaire 2023 en het raadspuntenprogramma 2022-2026. Net als bij de begroting 2023 is ook in 2024 de hoge inflatie een belangrijk item. Daarnaast is ook het steeds dichterbij komende ravijnjaar 2026 een belangrijk thema in deze begroting.

Meicirculaire 2023

In de meerjaren begroting 2024-2027 zijn de cijfers uit de meicirculaire verwerkt.

Ravijnjaar 2026

Vanaf 2026 gaat er een nieuwe financiering systematiek in voor de algemene uitkering. Het doel daarvan is dat er een stabielere manier en meer autonomie van financiering voor medeoverheden komt. Daarbij wordt het trap op – trap af systematiek afgeschaft. Wat de uitkomsten van de nieuwe systematiek precies zullen zijn is nog niet bekend, maar er moet rekening gehouden worden met een fors lagere algemene uitkering. Landelijk gezien wordt er € 4 miljard gekort op de algemene uitkering in 2026.

Hier hebben alle gemeenten in Nederland last van. Om de gemeenten toch een stukje te compenseren wordt in 2026 éénmalig € 1 miljard euro beschikbaar gesteld. Dit is echter bij lange na niet voldoende om de korting van € 4 miljard euro op te vangen.

De afgelopen jaren is de opschalingskorting (de opschalingskorting is opgelegd, omdat gemeenten door gedwongen opschaling kosten zouden besparen) bevroren ofwel incidenteel geschrapt. Deze korting zal in 2026 weer worden ingevoerd, waardoor de gemeente weer extra gekort worden op de algemene uitkering.

De verwachting is dat de gemeente Noord-Beveland vanaf 2026 +/- € 1,2 miljoen minder algemene uitkering zal krijgen dan in 2025.

Om dit op te vangen wordt er gesproken over de mogelijkheid voor het groter maken van eigen belastinggebied in samenspraak met de VNG. Het is op dit moment nog niet bekend hoe dit gaat uitpakken en of dit de tekorten kan opvangen.

Herverdeling gemeentefonds

Er loopt op dit moment nog onderzoek naar de inkomsten die gemeente krijgen uit overige eigen middelen (OEM). Voor de gemeente Noord-Beveland betreft dit met name de toeristenbelasting. Het zou kunnen dat de gemeente hier in de toekomst voor gekort gaat worden in de algemene uitkering. De verwachting is dat de uitkomsten uit deze onderzoeken in de loop van 2024 gepresenteerd zullen worden. Dit is een risico dat ook is meegenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Inflatie 2024

De gemeente Noord-Beveland wordt via de loon- en prijscompensatie (accres) gecompenseerd voor de inflatie. In de meicirculaire 2023 is rekening gehouden met 3% loonstijging en 4% prijsstijging. Aan de kostenkant is hiervoor een stelpost opgenomen om eventuele kostenstijgingen op te vangen.

Gemeenschappelijke regelingen

Door de oorlog in Oekraïne is er de afgelopen jaren sprake geweest van een enorme inflatiestijging. Deze kostenstijging heeft ook invloed op de gemeenschappelijke regelingen waar de gemeente onderdeel van is. We zien in de (meerjaren)begrotingen 2024 ev. dat daardoor de bijdrage aan de diverse gemeenschappelijke regelingen flink stijgen. Deze bijdrage zijn meegenomen in de gemeentelijke (meerjaren)begroting 2024 ev.

Raadspuntenprogramma 2022-2026

De basis voor de begroting 2024 is het raadspuntenprogramma 2022-2026. Het raadspuntenprogramma is verder vertaald in een uitwerkingsprogramma. De kosten die in dit uitwerkingsprogramma opgenomen zijn, zijn ten laste van de eerder opgenomen stelpost verwerkt.

In het uitvoeringsprogramma staan echter nog diverse PM posten opgenomen. Deze zijn nog niet verwerkt in de begroting 2024. Hiervoor zijn op de stelpost raadspuntenprogramma nog middelen beschikbaar. Daarnaast is er nog ruimte binnen de algemene reserve om voor incidentele uitgaven vanuit het raadspuntenprogramma nog gelden te onttrekken.

Algemeen

De begroting is opgebouwd op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Dit besluit is een gevolg van de op 7 maart 2002 in werking getreden Wet dualisering gemeentebestuur.

De begroting moet u als raad nog meer ondersteunen in uw kaderstellende en controlerende rol.

De programmabegroting is opgebouwd uit de beleidsbegroting (= programmabegroting), waarbij de programmabegroting is opgebouwd uit de programma's en de paragrafen. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen:

- Bestuur en ondersteuning;
- Veiligheid;
- Verkeer, vervoer en waterstaat;
- Economie;
- Onderwijs;
- Sport, cultuur en recreatie;
- Sociaal domein;
- Volksgezondheid en milieu;
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing;
- Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.

Genoemde programma's zijn onderverdeeld in taakvelden.

Programma's

De programma's bevatten de te realiseren programma's, het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en het bedrag voor onvoorzien.

Het programmaplan heeft de volgende elementen in zich:

- De doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten;

- De wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;
- De raming van baten en lasten.

Het vorenstaande kan ook geformuleerd worden door de zogenaamde drie W-vragen:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag het kosten?

Het raadspuntenprogramma 2022-2026 is van toepassing op de drie W-vragen. Uiteraard zijn we ook afhankelijk van de financiële mogelijkheden.

Daarnaast is in de bijlage de 42-tal beleidsindicatoren opgenomen. Daarbij is aangegeven hoe deze over de programma's verdeeld zijn.

Paragrafen

In het tweede onderdeel van de programmabegroting zijn in de paragrafen de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten vastgelegd, alsmede tot de lokale heffingen. De begroting bevat de volgende paragrafen:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid;

Financiële begroting

De financiële begroting, zijnde het tweede gedeelte van de begroting bestaat uit:

- De geprognoseerde balans;
- Het overzicht baten en lasten;

Na de vaststelling op 2 november 2023 kan de begroting in overeenstemming met artikel 191, 2e lid van de Gemeentewet voor 15 november 2023 bij Gedeputeerde Staten van Zeeland worden ingediend. Zo wordt voldaan aan de wettelijk gestelde indieningstermijn.

2 Programmabegroting

2.1 Programma 1 - Bestuur en ondersteuning

Hoofdkenmerken

We willen dat de gemeente als een open en betrouwbare overheid naast haar inwoners staat. Daarom staan we open voor de betrokkenheid en ideeën van inwoners en ondernemers. Daar hoort bij dat we in begrijpelijke taal met onze inwoners communiceren. Dat we ons bewust zijn hoe we praten en luisteren. Overheidsinformatie moet toegankelijk zijn. Als inwoners een aanvraag doen bij de gemeente, moeten ze die online kunnen volgen.

De dienstverlening aan de inwoners dient op peil te blijven en waar nodig te verbeteren. Daarvoor is op de eerste plaats een doelmatige organisatie nodig. Dat laatste vraagt om een professionele ambtelijke organisatie die kwantitatief en kwalitatief op sterkte is en waarbij gebruik wordt gemaakt van digitale middelen. Integriteit van bestuurders en ambtenaren vormt een van de belangrijkste voorwaarden voor het vertrouwen van de inwoners in het openbaar bestuur. De bijzondere kenmerken van de overheidstaken vereisen dat de overheid ten aanzien van integriteit een duidelijk beleid hanteert.

De gemeenteraad is een groot voorstander van het meer betrekken van de inwoners bij gemeentelijk beleid. Met een goed functionerende dorpsraad in iedere kern wordt de betrokkenheid van de inwoners bij het bestuur vergroot. Daarnaast willen we onze inwoners en ondernemers actiever betrekken bij ons beleid en plannen met variërende participatie-instrumenten. De komende jaren is het betrekken van inwoners een thema en zetten we hier extra op in.

Een transparante en professionele communicatie passend bij de doelgroep is daarbij van belang. Moderne digitale ontwikkelingen hebben de afgelopen jaren een hoge vlucht genomen.

Door middel van het opstellen van een integrale samenhangende brede visie op de toekomst van het eiland, o.a. op het gebied van de landbouw, ecologie, duurzaamheid en economie/vrijtijdseconomie is de ontwikkelingsrichting van de gemeente voor de komende jaren bepaald.

We willen zelfstandig blijven. Daarom behartigen we de belangen van de gemeente stevig in de regio, én werken we tegelijkertijd nauw samen met andere gemeenten. De gemeente staat voor grote uitdagingen die forse druk leggen op de ambtelijke organisatie, zoals de (uitgestelde) Omgevingswet, andere nieuwe wet- en regelgeving, naast ontwikkelingen als digitalisering. Deze tijd van mondiale en landelijke crises vraagt bovendien veel van onze inwoners en ondernemers. Bij het formuleren van ambities, ook in dit raadsuntenprogramma, willen we rekening houden met de spankracht van onze gemeentelijke organisatie. Bij de voorjaarsnota worden de totale personeelslasten jaarlijks in beeld gebracht.

Bestaand beleid

- De raad heeft de verordeningen 212 en 213 vastgesteld als kader voor college en organisatie;
- de raad heeft bestuurlijke ondersteuning, inspraak en spreekrecht in verordeningen vastgelegd;
- participeren in GR de Bevelanden op het gebied van de bedrijfsvoeringdisciplines en Werk Inkomen en Zorg.

Trends

Gemeenten hebben zich ontwikkeld tot de meest nabije overheid voor inwoners, bedrijven en instellingen. Daarbij werken we aan het verbeteren van publieke dienstverlening, interne bedrijfsvoering en de ondersteunende informatievoorziening.

Randvoorwaarde daarbij is dat de organisatie aandacht heeft voor alle aspecten rondom digitalisering, zoals verwoord in het Rijksoverheidsprogramma Digitale Overheid en NLDIGIbeter, waarbij digitale dienstverlening aan inwoners en bedrijven centraal staat.

De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is geborgd in de wet Digitale Overheid en loopt als rode draad door deze programma's. Hiermee wordt het gebruik van digitale voorzieningen bevorderd. Daarnaast heeft de overheid ook steeds meer een maatschappelijke verantwoordelijkheid als het gaat om de gevolgen van digitalisering.

De visie op Informatievoorziening is opgeleverd en heeft tot doel een wendbare Bevelandse ICT organisatie te creëren, die kan inspelen op de vereiste technologische ontwikkelingen. De I-Visie zorgt voor een stip op de horizon, waar alle organisaties naar toe bewegen in de komende vijf jaar. In 2023 wordt de uitvoering van de I-Visie verder vormgegeven, om zo de kansen die de samenwerking biedt zo goed mogelijk te benutten en de dienstverlening te optimaliseren.

Het aantal "aanwijzingen/verplichtingen" opgelegd vanuit het Rijk neemt toe. De mondige burger verwacht steeds vaker maatwerk en participatie op individueel niveau.

Knelpunten

Bij afnemende beschikbaarheid van middelen, bezuinigingen, zal het steeds moeilijker zijn ambities en wensen in balans te brengen met de beschikbare middelen.

Individualisering legt meer nadruk op persoonlijke belangen waarbij de animo om maatschappelijk te participeren af lijkt te nemen.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Zelfstandig blijven.	Behartigen van de gemeente in de regio en gelijktijdig samenwerken met andere gemeenten.	Onze deelname bestendigen in samenwerkingsverband en zoals GR De Bevelanden en de SORBET.	2024 e.v.
	Bereiken van 8.001 inwoners in de komende raadsperiode.	Op alle relevante beleidsvelden wordt dit als stip op de horizon gezien en dient beleid en planvorming hierop gericht te zijn.	2024 e.v.
Als een open en betrouwbare overheid naast de burger staan.	In begrijpelijke taal communiceren met onze inwoners.	Verdere uitvoering geven aan het project Direct Duidelijk.	2024 e.v.
	Overheidsinformatie moet toegankelijk zijn en passend bij de doelgroep.	Uitvoering van het strategisch communicatiebeleid 2022-2026.	2024 e.v.
	Als inwoners een aanvraag doen, moeten ze die online kunnen volgen.	Om dit technisch mogelijk te maken zal dit punt geagendeerd moeten worden in GR Bevelanden-verband.	2024 e.v.
Betrekken van burgers.	Inwoners en ondernemers betrekken we vroegtijdig bij gemeentelijke plannen en beleid. Daarbij willen we ook aandacht hebben voor inwoners die minder van zich laten horen.	Het Toetsingskader Participatie dat we in januari 2022 hebben vastgesteld helpt ons hier actief uitvoering aan te geven. We toetsen bij onze inwoners naderhand of we met deze nieuwe aanpak op het goede spoor zitten.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
		We zetten de samenwerking met de dorpsraden voort, mede door de inzet van onze participatiemedewerker. Ook de dorpsraden kunnen over gemeentelijke plannen meepraten en meedenken. In de komende raadsperiode evalueren we de rol van de dorpsraden, met het doel hun functie en positie te verhelderen en te versterken.	2024 e.v.
		Ontwikkelen online platform burgerparticipatie.	2024 e.v.
		We maken de Rondon plannen compleet, door het opstellen van de plannen Rondon Kats en Rondon Geersdijk.	2024 e.v.

Wat mag het kosten?

Programma 1	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	188.830	201.581	177.501	155.956	155.956
Lasten exploitatie	1.566.313	1.609.809	1.609.758	1.599.478	1.599.478
Saldo exploitatie voor bestemming	1.377.483	1.408.228	1.432.257	1.443.522	1.443.522
Beschikking over reserves	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	1.377.483	1.408.228	1.432.257	1.443.522	1.443.522

Taakvelden

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken

2.2 Programma 2 - Veiligheid

Hoofdkenmerken

De regie voor het veiligheidsbeleid ligt bij de gemeente. De zeggenschap over de vorm en inzet van de politie is een zaak van de eenheids- en districtsleiding en het driehoeksoverleg en kan slechts gedeeltelijk door de gemeente worden beïnvloed.

Daarnaast is veiligheid als onderdeel van de leefbaarheid van de kernen een belangrijk aandachtspunt. Veiligheid moet te voelen zijn en veiligheid moet te zien zijn.

Ten behoeve van brandweezorg en rampenbestrijding dient de gemeente door samenwerking op regionaal niveau over een efficiënte en effectieve crisisorganisatie te beschikken, waarbij de lokale brandweerposten voor de lokale brandweezorg garant staan. Wettelijke gestelde tijden waarbinnen hulp moet worden verleend, dienen zo goed mogelijk te worden nageleefd door politie, brandweer en ambulance.

Handhaving van vastgestelde regels moet worden nageleefd.

Bestaand beleid

- Intergemeentelijke samenwerking in het kader van crisisbeheersing (Bevolkingszorg).
- Een piketregeling t.a.v. openbare ruimte en openbare orde en veiligheid.
- Participatie in de Veiligheidsregio Zeeland (VRZ).
- Deelname aan districtelijk overleg integrale veiligheid, zowel bestuurlijk als ambtelijk.
- Een integraal handavingsprogramma, overleg en afstemming regionaal en lokaal.
- Een actuele nota integrale veiligheid.
- Deelname in Taskforce-RIEC.
- Deelname aan het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland.
- Deelname aan Burgernet.
- De “oog- en oorfunctie” in de organisatie borgen, o.a. aandachtsfunctionaris mensenhandel.
- Deelname in het regionaal convenant aanpak drugscriminaliteit.
- Structureel overleg met politie zowel op lokaal als basisteamniveau, eigen wijkagenten voor Noord-Beveland.
- Structureel recreatieoverleg.
- De veiligheid op het strand optimaliseren in overeenstemming met de geldende en toekomstige normen.
- Deelname aan HartslagNu.
- Deelname aan Buurtbemiddeling De Bevelanden.

Trends en knelpunten

- De brandweezorg staat door diverse ontwikkelingen (rechtspositie brandweervrijwilligers, beschikbaarheid vrijwilligers) onder druk. Veiligheidsregio Zeeland heeft met het oog hierop een programmatische aanpak gericht op een toekomstbestendige brandweezorg.
- De ontwikkelingen in de zorg brengen veel vraagstukken op gebied van sociale veiligheid met zich mee. Er wordt nauw samengewerkt tussen zorg en veiligheid, o.a. als het gaat om Multi complexe casuïstiek in relatie tot woonoverlast.
- Uitbreiding bestuurlijke aanpak (o.a. door middel van inzet burgemeesters- en collegebevoegdheden).
- De aanpak van ondermijning vraagt steeds meer aandacht en ambtelijke en bestuurlijke inzet.

- Samenwerking Veiligheidsregio Zeeland, GGD Zeeland en RUD Zeeland, o.a. met het oog op de Omgevingswet.
- De regiefunctie van de gemeente op het gebied van veiligheidsbeleid houdt steeds vaker in dat de gemeente aan zet is om middelen en/of menskracht in te zetten voor veiligheidsvraagstukken. Dit terwijl de beschikbare budgetten en capaciteit onder druk staan.
- Capaciteit politie staat (verder) onder druk. Dit heeft gevolgen voor de invulling van de gemeentelijke handhaving. Samenwerking is gezocht met buurgemeente(n).

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Veiligheid van onze inwoners op straat	Aandacht geven aan zichtbaarheid van de politie (wijkagent) en BOA's op straat	Sturen op aanwezigheid van politie en boa's in de wijk	2024 e.v.
	Blijvende aandacht voor voldoende politiecapaciteit, in het bijzonder in de zomer	Politiecapaciteit periodiek agenderen als thema in de gezagsdriehoek.	2024 e.v.
	Aanrijtijden van de ambulance dienen gewaarborgd te worden	Monitoren, signaleren richting verantwoordelijke instantie (ministerie VWS) indien ons berichten bereiken dat de aanrijtijden niet geborgd zijn.	2024 e.v.
Aanpak van ondermijning verder voortzetten	De directe aanpak (met ondernemers) verder voortzetten	Uitvoering geven aan de Zeeuwse norm bestuurlijke weerbaarheid	2024 e.v.
	Voorlichting geven aan diverse doelgroepen	Awareness bijeenkomsten organiseren voor diverse doelgroepen.	2024 e.v.
	Meer aandacht voor buurtpreventie	Continueren faciliterende rol gemeente in (digitale) buurtpreventiegroepen.	2024 e.v.
Aanpak digitale criminaliteit	Digitale criminaliteit beschouwen als high impact crimes	Dit als zodanig te laten behandelen bij de politie en het Openbaar Ministerie	2024 e.v.
	Op ieder taakveld inzetten op het tegen gaan van digitale criminaliteit.	Preventieve acties om bewoners en ondernemers weerbaar te maken	2024 e.v.
Terugdringen problematiek zorg en veiligheid	Aansluiting tussen Zorg en Veiligheid zowel op casus- als beleidsniveau	Versterken lokale integrale casus aanpak, sluitende afspraken met Zorg & Veiligheidshuis over op- en afschalen.	2024 e.v.
	Integrale benadering woonoverlast	We zorgen voor actuele beleidsregels Wet aanpak woonoverlast. Daarnaast worden de (prestatie) afspraken met de woningcorporatie integraal voorbereid.	2024 e.v.

Wat mag het kosten?

Programma 2	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	60.000	-	-	-	-
Lasten exploitatie	1.239.112	1.220.618	1.257.905	1.288.976	1.307.440
Saldo exploitatie voor bestemming	1.179.112	1.220.618	1.257.905	1.288.976	1.307.440
Beschikking over reserves	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	1.179.112	1.220.618	1.257.905	1.288.976	1.307.440

Taakvelden

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

2.3 Programma 3 - Verkeer, vervoer en waterstaat

Hoofdkenmerken

De gemeente Noord-Beveland heeft als 'eindeloos' eiland, omsloten door Noordzee, Oosterschelde en Veerse Meer een uniek karakter. Met haar 6 kernen, diverse recreatie/-bungalowparken, recreatiehavens en bedrijventerreinen heeft de gemeente een groot openbaar gebied. Bijna elke woonkern heeft haar eigen openbare voorzieningen zoals een begraafplaats, dorps huis, sport- en speelgelegenheid.

Voor de mobiliteit van de inwoners zijn de ontsluitingswegen en fietspaden van het eiland van groot belang. Voor automobilisten, landbouwverkeer, maar zeker ook voor de schoolgaande jeugd. En ook de toerist maakt natuurlijk gebruik van ons mobiliteitsnetwerk. Ook het openbaar vervoer en Wmo-vervoer spelen een belangrijke rol.

Bestaand beleid

Het programma Verkeer, vervoer en waterstaat is afgelopen jaren volgens de volgende beleidsprogramma's ingevuld:

- Mobiliteitsplan
- Gemeentelijk rioleringsplan
- Systeemplannen stedelijk water
- Afkoppelplan regenwater
- Wegen beheerprogramma
- Openbaar verlichtingsplan
- Groenstructuurplan
- Speelplaatsenbeleidsplan

In de uitvoering van het programma Verkeer, vervoer en waterstaat zijn de ruimtelijke projecten en bijvoorbeeld Rondom Kamperland richtingbepalend geweest. Ook voor de komende jaren is de ruimtelijke invulling van diverse locaties zoals het Sportveld Wissenkerke, Rondom Kamperland, Havens Kamperland, De Stadspolder Kortgene, De Valle Colijnsplaat, Havengebied Colijnsplaat, Campervelden e.a. bepalend voor de invulling van de verschillende thema's (wegen, riolering, groen en ov). Werk met werk maken, ofwel renoveren van de omgeving van een bouwlocatie is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Naast dit gegeven wordt er komende jaren gestreefd naar een integrale aanpak van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Het in beeld brengen van de onderhoudsopgaaf op het gebied van ruimte, groen, kunstwerken en water wordt het speerpunt. Op basis van inspecties en de systematische vertaling naar structureel noodzakelijk onderhoud van de individuele assets, bestaande uit: wegen, groen, riolering, kunstwerken, speeltoestellen en openbare verlichting kan gezocht worden naar samenhang en integrale aanpak, zeker speelt ook klimaatadaptatie hier een rol. (Werk met werk maken). Daarnaast wordt nog meer de afstemming gezocht met de kabel- en leidingbeheerders.

Trends en knelpunten

De volgende trends en ontwikkelingen zijn waar te nemen

- Sterke toename verkeersintensiteit;
- Toename parkeerdruk;
- Meer behoefte aan betere en veiligere fietsmogelijkheden en -verbindingen
- Vergrijzing: bereikbaarheid en mobiliteit (goede voetpaden);
- Toename van ruimtebeslag op boven en ondergrondse openbare ruimte;
- Klimaatverandering;
 - Extremere neerslag (wateroverlast, gladheid)
 - Lange droge perioden (kwaliteit sportvelden, meer nieuwe inplant en aanpassen soorten)

- Hittestress
- Vergroening openbare ruimte (klimaatmaatregelen, biodiversiteit)
- Energietransitie;
- Duurzaamheid;
 - Elektrische voertuigen / laadpalen
 - Duurzame onkruidbestrijding
 - Verduurzaming openbare verlichting
 - Reductie energiegebruik
 - Ontvlechting van vuil- en hemelwater
- Verandering openbaar vervoer;
- Burgerparticipatie;
- Stringenter veiligheidsbeleid.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Aandacht voor de mobiliteit	Behouden van het openbaar vervoerverbindingen met Goes en Middelburg.	Met provincie regionale mobiliteit strategie uitvoeren In het kader van de Mobiliteitsstrategie van de provincie het realiseren van twee mobiliteitshubs in de komende jaren samen met de provincie.	2024 e.v.
	Bereikbaarheid van het eiland voor toeristen zonder auto.	Met provincie regionale mobiliteit strategie uitvoeren.	2024 e.v.
	Ook de bereikbaarheid van Noord-Beveland met de auto is een aandachtspunt.	Samen met Goes en Schouwen-Duiveland actieve bijdrage leveren in het project N256. Actieve participatie in gehele ontwikkeltraject. Fietsveiligheid verbinding Noord-Beveland en Goes is blijvend aandachtspunt.	2024 e.v.
Goed en veilig fietspadennetwerk.	Een veilig buitengebied voor fietsers, wandelaars en ruiters.	In overleg met het waterschap om schouwstroken of andere mogelijkheden te benutten voor fietsers, wandelaars en ruiters, zodat er een scheiding komt met het landbouwverkeer en er een gesloten netwerk ontstaat.	2024 e.v.
		Afspraken met ruiters maken over gebruik Spuibos.	2024 e.v.
	Veiligheid (belangrijkste) fietsroutes en -paden verbeteren.	Plannen voor het fietspad Banjaard-Kamperland samen met het waterschap verder uitwerken.	2024 e.v.
		Met ZTF, VVN en Fietz als Zeeuwse partners één en ander uitwerken.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
	Landbouwverkeer scheiden van andere mobiliteit.	Samen met de ZLTO de Noord-Bevelandse prioriteiten inbrengen in het Provinciaal Kwaliteitsnetwerk Landbouwverkeer.	2024 e.v.
	De mogelijkheden van slimme straatverlichting en straatinrichting verkennen door bijvoorbeeld een pilot.	Geschikte pilot zoeken.	2024
	Uitvoeren van strategisch verkeersveiligheidsplan.	Verbeteringen voorstellen in de Top-10 van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid, zoals de aanpak van de Oost- Westhavendijk in Kamperland en de Dorpsdijk in Wissenkerke.	2024 e.v.
Integraal beheer openbare ruimte.	Opstellen van een integraal beleidsplan en beheersplan openbare ruimte met oog voor ontwikkelingen zoals klimaat met extreme neerslag, droogte en hitte, elektrisch rijden, minder validen, burgerparticipatie.	Klimaatopgaaf openbare ruimte voor kernen in beeld brengen continueren met o.a. Zeeuws brede Labelsystematiek en Systeemplannen Stedelijk Water.	2024 e.v.
		Kwaliteitskader groen, verhardingen, openbare verlichting opstellen. Gericht op beeldkwaliteit en toekomstbestendigheid.	2024 e.v.
		Integraal beheerplan opstellen.	2024
Veilig en goed onderhouden openbare ruimte.	Goede kwaliteit wegen, fietspaden en trottoirs en openbaar groen.	Uitvoering geven aan lopende beheersplannen wegen, groen en riolering.	2024 e.v.
		Vorbereiden en uitvoering geven aan verbeterprojecten.	2024 e.v.
		Schouwrondes voortzetten	2024 e.v.

Wat mag het kosten?

Programma 3	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	672.078	622.078	622.078	622.078	622.078
Lasten exploitatie	3.341.541	2.887.262	2.864.464	2.865.617	2.853.488
Saldo exploitatie voor bestemming	2.669.463	2.265.184	2.242.386	2.243.539	2.231.410
Beschikking over reserves	400.112	-	-	71	-
Toevoeging aan reserves	-	1.222	1.915	-	1.529
Resultaat na bestemming	2.269.351	2.266.406	2.244.301	2.243.468	2.232.939

Taakvelden

- 0.10 Mutaties reserves
- 2.1 Verkeer en Vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.3 Recreatieve havens
- 2.4 Economische havens en waterwegen

2.4 Programma 4 - Economie

Hoofdkenmerken

Werk draagt in belangrijke mate bij aan materieel en immaterieel welzijn van mensen. Mensen met werk, voldoende inkomen en erkenning dragen op hun beurt weer bij aan de gezonde samenleving en een sterke economie.

De raad is van oordeel dat de lokale economie gezond moet blijven. Er moet sprake zijn van een goed vestigingsklimaat met ruimte voor ondernemen, vooral voor groen ondernemen. De landbouw is een belangrijke bedrijfstak en staat onder druk. Daarom vraagt de raad aandacht voor nieuwe verdienmodellen in de landbouw, transitie en verduurzaming. Daarbij is geen ruimte voor intensieve veehouderij. Met de Rusthoeve en een kenniscentrum aquacultuur (Toekomstvisie 2030) kan Noord-Beveland koploper worden in innovatieve landbouw. We verkennen de behoefte, wenselijkheid en mogelijkheden van mengvormen, waarbij agrarische bedrijvigheid wordt gecombineerd met zorg of een natuurcamping.

Binnen de regio wordt intensief samengewerkt in het bestuurlijk platform De Bevelanden.

Bestaand beleid

- Omgevingsvisie Noord-Beveland 2030
- Bestemmingsplannen
- Economische Visie Noord-Beveland 2019-2025
- Beleidsvisie voor het landelijk gebied (hoofdstuk 4 bestemmingsplan Landelijk gebied)
- Ruimtelijke visie aquacultuur Colijnsplaat e.o.
- Notitie afronding aquacultuur Colijnsplaat
- Visie op de regionale opgaven van de Bevelanden 'Het vitale hart van Zeeland 2021-2026
- Strategische uitvoeringsagenda de Bevelanden 2022-2030
- Economische agenda Bevelanden
- Regionaal bedrijventerreinenprogramma De Bevelanden 2021-2030
- Transformatieprogramma bedrijventerreinen
- Notitie huisvesting arbeidsmigranten (regionaal beleid)

Trends en knelpunten

- Er is een tekort aan arbeidskrachten. Dit noopt tot een integrale aanpak van de thema's wonen, recreëren en werken.
- De gevolgen van de corona- en energiecrisis noodzaken ons tot intensivering van de inspanningen om de economie draaiende te houden. Ondernemers zoeken deze samenwerking met ons.
- Gebruik van social media neemt nog altijd toe, ook in de detailhandel.
- De aandacht voor het streekproduct neemt toe. De gehele keten van productie tot verkoop is hiermee gemoeid. Dit is ook goed voor de werkgelegenheid.
- In zijn algemeenheid groeit het bewustzijn over de noodzaak van innovatie en duurzaamheid en staat duurzaam ondernemen en consumeren hoog op de lijst.
- Animo voor bouwgrond op bedrijventerreinen neemt toe.
- Digitale infrastructuur, zowel voor inwoners als ondernemers is noodzakelijk.
- Een deel van de landbouwers zoekt meer renderende alternatieven en verbreding van hun product. Droogte is een structureel probleem geworden, dus er is behoefte aan zoetwateropslag.
- Het gaat goed met de aquacultuur op Noord-Beveland.
- Er zijn nog steeds veel kleine startende ondernemers.

- Startende ondernemers en ZZP'ers weten de weg naar het economisch loket steeds beter te vinden en zoeken vooral hulp om (door) te kunnen ontwikkelen.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Nieuwe verdienmodellen in de landbouw, transitie en verduurzaming. Opzetten kenniscentrum aquacultuur.	Met de Rusthoeve en kenniscentrum aquacultuur koploper worden in innovatieve landbouw.	Dit wordt samen met de markt opgepakt en hierin participeren we via de Bevelandse actielijn Slim grondgebruik.	2024 e.v.
		Zoetwaterbuffering uitrollen.	2024 e.v.
	Verkennen van behoefte, wenselijkheid en mogelijkheden van mengvormen, waarbij agrarische bedrijvigheid wordt gecombineerd met zorg of een natuurcamping.	Samen met initiatiefnemers kijken naar de mogelijkheden binnen het vastgesteld RO-beleid en als dit niet past zoeken naar mogelijkheden.	2024 e.v.
Stimuleren van ondernemerschap.	Het creëren van een goed vestigingsklimaat voor start-ups.	Regelmatig overleg met Impuls Zeeland over de behoefte en mogelijkheden.	2024 e.v.
		Samen met de Bevelandse gemeenten een online loket opzetten voor ondernemers en start-ups.	2024 e.v.
		Een aantrekkelijke woon- en werkgemeente.	2024 e.v.
		Zorgen voor voldoende bedrijfsgrond.	2024 e.v.
	Deelnemen aan De Zomerondernemer en de startersdagen van Zeeland Business.	De Zomerondernemer wordt niet meer georganiseerd. We nemen wel deel aan de Ondernemersdagen van Zeeland Business.	2024 e.v.
	Ondernemers ondersteunen door middel van het economisch loket.	Het economisch loket wordt voortdurend onder de aandacht gebracht.	2024 e.v.
		Het Maatschappelijk Ondernemen wordt weer opgepakt.	2024 e.v.
De GON-bonnenactie gekoppeld aan parkeerkaart zo lang mogelijk voortzetten.		2024 e.v.	

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
	Nieuwe innovatieve (jonge) MKB-ondernemers zijn welkom op Noord-Beveland vooral op het terrein van duurzame innovatie.	Hen faciliteren door het verwijzen naar de juiste instanties.	2024 e.v.
		Het verlenen van informatie via het economisch loket.	2024 e.v.
		In gesprek blijven met ZLTO.	2024 e.v.
	In de kernen inzetten op kleinschalig, onderscheidend ondernemerschap met een lokale identiteit.	Bieden van ruimte op bedrijventerreinen voor lokale ondernemers.	2024 e.v.
		Via promotie en marketing tot een goede positionering komen.	2024 e.v.
	Stimuleren van activiteiten tijdens dagen waarop er slecht weer is.	Productontwikkeling faciliteren door inzet economisch loket / Maatschappelijk Ondernemen.	2024 e.v.
	Organiseren van netwerkbijeenkomsten.	Samen met de GON themagerichte netwerkbijeenkomsten organiseren.	2024 e.v.
		Deel blijven nemen aan de Contacta met meer zichtbaarheid voor ons en de Bevelandse gemeenten.	2024 e.v.
	Afstemmen met de Gezamenlijke Ondernemers Noord-Beveland.	Gezamenlijke agenda bepalen.	2024 e.v.
		Nieuwsbrieven opstellen en verspreiden via de GON.	2024 e.v.
		Gezamenlijke netwerkbijeenkomsten organiseren.	2024 e.v.
	Revitalisering bestaande bedrijventerreinen. Ontwikkelen beperkte uitbreiding bedrijventerreinen.	Bevelands bedrijventerreinenbeleid uitvoeren. Beperkte uitbreiding op het Rip.	Samen met de Bevelanden vastgesteld bedrijventerreinenbeleid evalueren.
Online-loket voor bedrijven ontwikkelen met Bevelanden.			2024 e.v.
Beperkte uitbreiding realiseren op het RIP.			2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
		RIP revitaliseren.	2024 e.v.
Bevorderen van werkgelegenheid.	Zorgen voor heldere voorlichting richting werkgevers.	Mogelijkheden Zeeland in Stroomversnelling goed communiceren.	2024 e.v.
	Zorgen voor huisvesting voor werknemers.	Integrale aanpak over huisvesting.	2024 e.v.

Wat mag het kosten?

Programma 4	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	3.986.306	4.087.275	4.015.434	4.008.204	4.280.035
Lasten exploitatie	1.214.055	1.222.310	1.149.384	1.143.746	1.323.446
Saldo exploitatie voor bestemming	-2.772.251	-2.864.965	-2.866.050	-2.864.458	-2.956.589
Beschikking over reserves	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-2.772.251	-2.864.965	-2.866.050	-2.864.458	-2.956.589

Taakvelden

- 0.10 Mutaties reserves
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

2.5 Programma 5 - Onderwijs

Hoofdkenmerken

Goed onderwijs is een belangrijke bouwsteen voor de ontwikkeling van de individuele mens en voor de samenleving als geheel. Het basisonderwijs is de eerste stap in deze ontwikkeling en daarom ook uitermate belangrijk. Onderwijs moet voor iedereen gemakkelijk toegankelijk zijn en daarom streeft de gemeente naar een goed aanbod van basisonderwijs op Noord-Beveland.

In december 2021 is de Jeugd- en Onderwijsvisie 2022-2025 in de raad vastgesteld. De ontwikkelingen in het onderwijs gaan snel, daarom moeten we steeds 'de vinger aan de pols' houden.

We willen de huidige basisscholen behouden, met goede kwaliteit (passend) onderwijs. Op de scholen moet er daarbij ook aandacht zijn voor gezonde leefstijl ('gezonde school' en 'groene schoolpleinen'), bewegen en sport, mentale gezondheid, maar ook achterstanden, muziek en cultuur. Buiten schooltijd willen we (gratis) activiteiten voor de jeugd, gericht op onderlinge ontmoeting, en in de natuur aanbieden. Vanuit de bibliotheek (die we ook willen behouden) moet er aandacht zijn voor laaggeletterdheid.

De beleidsvrijheid van de gemeente ten aanzien van het onderwijs is beperkt. De inzet daarbij is behoud van bereikbaar en kwalitatief goed basisonderwijs in daarvoor geschikte accommodaties.

Bestaand beleid

- Er is jaarlijks overleg aan de hand van de onderwijsvisie met het onderwijsveld 0 – 12 jaar (onderwijs en opvangvoorzieningen).
- Kibeo verzorgt professioneel de kinderopvang. Jaarlijks vinden er wettelijke kwaliteitscontroles door de GGD Zeeland plaats op de kinderopvangplaatsen.
- Het peuterspeelzaalwerk wordt uitgevoerd door Kibeo en wordt ondersteund door middel van subsidie.
- De gemeente krijgt middelen van het Rijk (OAB-middelen) om onderwijsachterstanden te verminderen. Van deze middelen wordt de voor- en vroegschoolse educatie gestimuleerd.
- Uitvoering van de regionale meld en coördinatiepunt (RMC) - en leerplichtfunctie.
- Er is met het onderwijs en de andere gemeenten in de regio overleg, onder andere over onderwijszaken die regionaal opgepakt kunnen worden en het passend onderwijs.

Trends en knelpunten

De trends en knelpunten die bij het uitvoeren van het beleid de komende jaren te verwachten zijn:

- Op Noord-Beveland zijn de vier scholen een Integrale Kind Centra (IKC). Deze ontwikkeling in samenwerking zet zich verder voort.
- Meer en meer werken gemeenten samen op uiteenlopende beleidsterreinen.
- Er zal op termijn een wijziging plaatsvinden in het onderwijsachterstandenbeleid. Hoe deze wijzigingen er precies uit gaan zien en welke gevolgen dit geeft voor het budget en de uitvoering van de voor- en vroegschoolse educatie is nog niet duidelijk. Gemeenten zullen hier medio 2024 over geïnformeerd worden door het Rijk.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Behouden van de huidige basisscholen.	Goede kwaliteit (passend) onderwijs.	Om de kwaliteit van de basisscholen te ondersteunen zorgen we dat er voor elke schooluren onderwijsbegeleiding beschikbaar zijn.	2024 ev.
	Onderwijshuisvesting	Behouden van de huidige basisscholen, met goede en kwalitatieve onderwijs huisvesting.	2024 ev.
Aandacht voor gezonde leefstijl	Gezonde school, groene schoolpleinen, bewegen en sport.	In samenwerking met de scholen wordt er uitvoering geven aan het plan Eindeloos Gezond Noord-Beveland ten bate van de gezondheid in en om de scholen.	2024 ev.
Buiten schooltijd (gratis) activiteiten voor de jeugd	Activiteiten organiseren gericht op onderlinge ontmoeting en buitenonderwijs in de natuur	Door de jongerenwerkers worden (pleintjes)activiteiten georganiseerd.	2024 ev.
(Behouden van) de bibliotheek	Aandacht voor laaggeletterdheid	Vanuit de bibliotheek is er aandacht voor laaggeletterdheid.	2024 ev.

Wat mag het kosten?

Programma 5	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	34.700	34.200	34.200	34.200	34.200
Lasten exploitatie	407.771	395.992	399.433	393.704	384.949
Saldo exploitatie voor bestemming	373.071	361.792	365.233	359.504	350.749
Beschikking over reserves	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	373.071	361.792	365.233	359.504	350.749

Taakvelden

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

2.6 Programma 6 - Sport, cultuur en recreatie

Hoofdkenmerken

Het culturele aanbod, het verenigingsleven in de volle breedte en het vrijwilligersbeleid en recreatie en toerisme worden door de gemeenteraad gekoesterd.

Bij de beleidsterreinen cultuur, recreatie en sport richt de gemeente zich naast voorzieningen voor haar eigen inwoners ook op de toeristen. Dat heeft ook een belangrijk economisch effect. Gelet op het grote economische belang van de vrijetijdssector voor onze gemeente wil de raad werken aan het behoud en de doorontwikkeling van kwaliteit in de sector.

Hierbij is samenwerking tussen diverse instanties en de ondernemers uitgangspunt, waarbij specifieke aandacht is voor innovatie. Op deze wijze kan ook input verkregen worden voor de brede integrale visie waarvoor de raad zich heeft uitgesproken (uiteraard heeft dit onderwerp veel raakvlakken met het programma economie).

Bij het vaststellen van haar identiteit grijpt de bevolking terug op de historie van haar omgeving. Die geschiedenis wordt direct zichtbaar door het landschap zelf en opvallende gebouwen in dorpen die behouden zijn.

Gemeenten krijgen wat dat betreft steeds beter in de gaten wat ze in huis hebben en proberen hun cultureel erfgoed verder te ontsluiten en bekend te maken. Binnen onze recente cultuur zijn er ook ontwikkelingen die meer van de huidige tijd zijn, zoals film, muziek en moderne beeldende kunst. Het is zaak om de verborgen schatten te ontdekken, zichtbaar te maken en daarin te investeren.

Noord-Beveland beschikt over meer dan 50 kilometer oever langs drie wateren en een van de mooiste stranden van Nederland. Daarnaast heeft Noord-Beveland een prachtige natuur met name in het Bokkegat, de Schotsman, de Goudplaat en de prachtige inlagen. Noord-Beveland beschikt over een uitgebreid infrastructureel netwerk voor de recreant (wandelaar, fietser, ruiter en MTB'er). Recreatie en toerisme vormen dan ook een van de grootste pijlers van Noord-Beveland, waarbij deze sector zorgt voor 25% van de totale werkgelegenheid.

Investeren in een komende generatie jonge muzikanten door de samenwerking tussen de verschillende opleidingsinstellingen te bevorderen (basisscholen, Zeeuwse Muziekschool/Zeeuwse Bibliotheek en Muziekverenigingen) is van aanzienlijk belang. Het stimuleren van bestaande kunstinstellingen om aandacht te besteden aan jong talent is noodzakelijk. Het organiseren van muziek en kunstfestivals (zoals het Eindeloos Eiland Festival) geeft talent de kans om zich te ontwikkelen en zich te laten zien op een podium. Het bevorderen van mediawijsheid, het aanbieden van objectieve informatie en het uitlenen van boeken en e-books is een kwaliteit van bibliotheken.

De sport kent meerdere invalshoeken, waardoor de gemeente belang heeft hieraan aandacht te besteden: de sport op zich, de bijdrage aan de volksgezondheid, de sociale aspecten van gezamenlijke sportbeoefening, het recreatieve aspect van sport bekijken en het leveren van een goede sportprestatie geeft een zelfvoldaan gevoel en heeft een belangrijke bijdrage aan het gevoel van eigenwaarde van mensen.

De combinatiefunctionarissport organiseert sportkennismakingsactiviteiten in en om de scholen. Hierdoor kunnen jongeren kennis maken met verschillende sporten. Van belang hierbij is dat er wordt aangesloten bij het reguliere sportaanbod. Dit is effectiever en geeft een extra impuls aan het verenigingsleven.

Het stimuleren van bewegen voor ouderen en het geven van trainingen voor valpreventie kan een belangrijke positieve bijdrage leveren aan de gezondheid van deze doelgroep.

De raad heeft zich in het huidige raadspuntenprogramma erover uitgesproken dat zij de huidige sport- en spelvoorzieningen wil behouden en dat deze van goede kwaliteit en laagdrempelig moeten zijn. Sportclubs krijgen de ruimte om de accommodaties te verduurzamen en toekomstbestendig te houden. Ook willen we de jeugd stimuleren om te gaan sporten, iedereen moet kunnen meedoen aan sociale activiteiten.

Cultureel erfgoed mag meer aandacht krijgen en er wordt uitvoering gegeven aan de Cultuurnota 2022-2026.

Er is veel ruimte voor recreatie op het eiland, wat veel toeristen trekt waardoor ook voorzieningen beschikbaar zijn voor de inwoners. Maar voor de inwoners moet ook ruimte blijven. Dit betekent geen grootschalige recreatieparken erbij.

Bestaand beleid

- Omgevingsvisie Noord-Beveland 2030.
- Economische visie Noord-Beveland 2019-2025 met uitvoeringsprogramma.
- Zeeuwse Kustvisie.
- Integrale gebiedsvisie De Banjaard.
- Subsidieregelingen op het gebied van activiteiten en investeringen voor toerisme/recreatie.
- DNA Noord-Beveland
- Cultuurnota Noord-Beveland 2022-2026
- Faciliteren van kunst en cultuur door middel van subsidies voor lokale manifestaties.
- Ondersteunen van cultuureducatie op de basisscholen via Muziek op school, het ZMS-loket Kunst en cultuur Educatie-, de Muziekverenigingen en lokale kunstenaars.
- Uitingen van beeldende kunst onder de aandacht brengen, zoals tijdens de Kunstspoor route, het Eindeloos Eiland Festival en de verkiezing van het mooiste kunstwerk.
- Ondersteunen nieuwe plaatselijke kleine musea of attractiepunten, eventueel in combinatie met horeca en winkels, zodat er vensters ontstaan op het verleden.
- Nota sport- en beweegbeleid 2020 – 2023.
- Archeologiebeleid gemeente Noord-Beveland.

Trends en knelpunten

- Informatie wordt steeds meer digitaal gevraagd en aangeboden.
- Er is sprake van kortere vakanties waarbij men vermaakt wil worden. Het gaat om de beleving.
- De vraag naar evenementen en arrangementen, ook buiten het hoogseizoen, neemt daardoor toe.
- Er zal nadruk moeten worden gelegd op de meerwaarde die we de recreant kunnen bieden door blijvend in te steken op kwaliteitsverbetering en samenwerking.
- Binnen de Bevelanden wordt op basis van onderzoek naar de kwaliteit van verblijfsrecreatie gezocht naar mogelijkheden om tot kwaliteitsverbetering te komen; op Noord-Beveland is een pilot gedraaid in een van de recreatieparken waar de openbare ruimte van de gemeente is en hier zal een vervolg aan worden gegeven.
- Vergrijzing in de watersport.
- Promotie staat bij veel gemeentes op de agenda. Noord-Beveland steekt hier ook op in, zowel voor het Eindeloos Eiland zelf als voor de regio, in afstemming met de andere Bevelandse gemeenten; dit mede in samenwerking met ondernemers en door het verdwijnen van VVV Zeeland.
- Het gastheerschap dat voorheen door VVV Zeeland werd verricht geven we nu zelf handen en voeten.

- De aandacht voor voldoende brede, schone, veilige stranden met een hoog voorzieningenniveau neemt nog steeds toe.
- Ondernemers zoeken elkaar steeds meer op voor gezamenlijke producten en regiopromotie.
- Er is duidelijk behoefte aan monitoring van uitvoering van het toeristisch beleid. Het Kenniscentrum Kusttoerisme heeft een monitoringsysteem ontwikkeld.
- De behoefte aan gezamenlijke profilering op de gebieden van wonen, werken en recreëren wordt door de oprichting van een Zeeuwse marketingorganisatie handen en voeten gegeven.
- Verbindingen maken tussen cultureel erfgoed/archeologie, historisch archief en kunst en cultuur.
- Lagere budgetten beperken de nieuwe ontwikkelingen en het aantal manifestaties.
- Vanuit de Rijksoverheid blijft er geld beschikbaar voor combinatiefuncties. Het Rijk vindt het stimuleren van sporten en bewegen erg belangrijk. Als mensen meer gaan bewegen blijven ze langer fit, kunnen ze langer zelfstandig blijven en hebben ze minder kans op overgewicht, diabetes en hart- en vaatziekten. Het stimuleren van sporten wordt voor jong en oud gezien als een manier om de zorgkosten op langere termijn te drukken. Tegelijk is er met name bij de jongeren een trend van meer individualisering waardoor men minder in groepsverband sport.
- In het kader van duurzaamheid en kwaliteit zullen de sportaccommodaties voldoende toekomstbestendig moeten worden uitgerust.
- Voor Zeeland is vanuit het Rijk 35 miljoen beschikbaar gekomen voor het versterken van de economie en het vestigingsklimaat, waaronder ook voor leefbaarheid en toerisme: meer specifiek de aandachtsgebieden vanuit de Kustvisie (ook Banjaardgebied).
- Corona heeft veel in een ander daglicht geplaatst. Afgewacht moet nog worden welke impact dit op de langere termijn heeft. Een hersteloffensief is ingezet in nauwe samenwerking met de ondernemers.
- Klimaatveranderingen hebben negatief effect op de waterkwaliteit van het Veerse Meer. RWS, verantwoordelijk voor de waterkwaliteit doet onderzoek.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Sport- en spelvoorzieningen.	Goede kwalitatieve speel- en bewegingsvoorzieningen (voor jongeren) die laagdrempelig zijn.	Aanleg van extra openbare speel- en bewegingsvoorzieningen en hier routes aan verbinden.	2024 e.v.
	Fietsen aantrekkelijker maken.	Creëren nieuwe fietsservicepunten (fiets opstappunten) in de kernen.	2024 e.v.
		Afronding mountainbikenetwerk met uitdagende tracks & trails, o.a. in het Spuibos.	2024 e.v.
	Ruimte om accommodaties te verduurzamen en toekomstbestendig te houden.	Duurzaamheidsmaatregelen stimuleren en toepassen.	2024 e.v.
Jeugd stimuleren om te gaan sporten.	Iedereen moet mee kunnen doen aan sociale activiteiten vanuit kerken, sport en cultuur.	De combinatiefunctionaris organiseert sportkennismakingsactiviteiten in en om de scholen, hij doet dit in afstemming met de lokale sportverenigingen. Hierdoor kunnen jongeren kennis maken met verschillende sporten. Voor de minima is het declaratiefonds beschikbaar zodat eraan gestreefd wordt dat iedereen mee kan doen.	2024 e.v.
Aandacht voor erfgoed.	Opstellen erfgoedbeleid.	Opstellen erfgoedbeleid met nadrukkelijk aandacht voor monumenten.	2024 e.v.
		Opstellen uitvoeringsprogramma Kerkenvisie.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
		Door middel van het ontwikkelen van fiets- en wandelroutes met QR-codes waarin de verhalen en de geschiedenis van het gebied worden verteld.	2024 e.v.
Uitvoering geven aan de Cultuurnota Noord-Beveland 2022-2026.	Ambitie 1: een sterke culturele basisinfrastructuur.	Het opzetten van een cultuurnetwerk.	2024 e.v.
		Reguliere subsidiestromen handhaven.	2024 e.v.
		Pilot versterken culturele instellingen (o.a. met fondsenwerving, vrijwilligersbeleid).	2024 e.v.
		Het ontwikkelen van een culturele agenda en culturele kaart.	2024 e.v.
		Het organiseren van een jaarlijkse culturele fair.	2024 e.v.
	Ambitie 2: cultuur zien, beleven en doen.	Inzetten op kunst in de openbare ruimte.	2024 e.v.
		Meer aandacht voor de jaarlijkse kunstverkiezing.	2024 e.v.
		Stimuleren cultuurparticipatie bij verschillende doelgroepen in samenwerking met het onderwijs en zorginstellingen.	2024 e.v.
		Meer inzetten op maatschappelijke functie bibliotheek.	2024 e.v.
	Voldoende ruimte voor eigen inwoners.	Dorpsommetjes.	Als onderdeel van het wandelnetwerk zullen dorpsommetjes worden aangelegd en aangekleed. Gestart wordt met Kamperland (westelijk van havengebied).

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
	Rustpunten.	In afstemming met waterschap en andere grondeigenaren zal worden gezien waar extra rustpunten kunnen worden aangebracht.	2024 e.v.
Florerende toeristische sector.	Hoogwaardige verblijfsrecreatie, kwaliteitsverbetering en duurzame herstructurering.	Ondernemersinitiatieven goed begeleiden en sturen op duurzame herstructurering.	2024 e.v.
		Uitkomst inwoneronderzoek draagvlak vertalen in draagkracht.	2024
		Hiertoe initiatieven ontwikkelen die leiden tot spreiding over seizoenen en totale eiland.	2024 e.v.
	Lading geven aan het merk <i>Eindeloos Eiland</i> .	Uitvoering geven aan branding- en marketingstrategie Eindeloos Eiland.	2024 e.v.
	Verder handen en voeten geven aan lokaal toeristisch gastheerschap.	Uitvoering geven aan het plan gastheerschap en promotie.	2024 e.v.
	Samenwerking Bevelanden.	Meewerken aan uitvoering geven aan de Actielijn Beleef de Bevelanden.	2024 e.v.
	Aantrekkelijk eiland.	Uitvoering project Bloemrijk Noord-Beveland.	2024 e.v.
	Uitvoering aandachtsgebied Kustvisie.	Uitvoeren integrale gebiedsvisie Banjaardgebied.	2024 e.v.
	Een aantrekkelijk Veerse Meer.	Veerse Meer Convenant op initiatief van WSS vernieuwen / verbreden.	2024 e.v.
Zandafslag Banjaardstrand is een structureel probleem dat constante aandacht behoeft.	Blijven lobbyen bij Rijk, samen met andere strandgemeenten, voor economische suppletie en zoeken naar oplossingen.	2024 e.v.	

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
	Kwaliteitsverbetering bestaande recreatieparken.	Pilot Deltona afronden en verder uitrollen over andere parken.	2024 e.v.

Wat mag het kosten?

Programma 6	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	365.881	331.106	331.106	331.106	331.106
Lasten exploitatie	2.406.576	2.380.956	1.951.865	1.936.549	1.932.258
Saldo exploitatie voor bestemming	2.040.695	2.049.850	1.620.759	1.605.443	1.601.152
Beschikking over reserves	454.360	455.697	53.197	53.197	53.197
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	1.586.335	1.594.153	1.567.562	1.552.246	1.547.955

Taakvelden

- 0.10 Mutaties reserves
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

2.7 Programma 7 - Sociaal domein

Hoofdkenmerken

Daar waar de raad steeds pleit voor het in stand houden van het huidige voorzieningenniveau geldt dat zeker ook voor de onderdelen die in dit programma zijn opgenomen.

Algemene doelstelling van het beleid is het behoud en verdere versterking van de sociale infrastructuur in evenwicht met de ontwikkeling van de economische en fysiek-ruimtelijke infrastructuur.

Goede integrale zorg en ruimhartige ondersteuning staan in ons beleid voorop. We willen voorkomen dat mensen in armoede leven en kinderen in armoede opgroeien. Het sociaal loket speelt daarin een belangrijke rol en moet steeds aandacht krijgen in de communicatie naar inwoners toe.

Door samen te werken signaleren we zorgen en problemen bij onze inwoners zo vroeg mogelijk. Vrijwilligers functioneren als de ogen en de oren van de gemeenschap. We zetten daarbij ook in op het (eerder) vinden van zorgmijders. Daarmee willen we zware zorg en oplopende schulden voorkomen. Zowel bij complexe vragen als bij kleine hulpvragen telt de menselijke maat. We ondersteunen mantelzorgers 'in raad en daad'. We maken mantelzorg ook mogelijk door goede huisvesting, creatieve woonoplossingen.

We overwegen uitbreiding van enkele regelingen, zoals voor sport en cultuur, en het declaratiefonds. Daardoor kunnen alle jongeren meedoen aan sport, cultuur en muziekonderwijs. Ook door goede voorlichting over alcohol en drugs, maar ook schulden, willen we problemen voorkomen.

Het huidige niveau van eerstelijnszorg moet voor de gemeente behouden blijven. We zoeken naar mogelijkheden voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor kleinschalige zorgverleners zoals huisartsen en fysiotherapeuten.

Bestaand beleid

- Uitvoering Participatiewet en de daarop gebaseerde verordeningen en beleidsregels;
- Uitvoering van overige uitkeringsregelingen (Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAW), Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), Besluit bijstandverlening zelfstandigen (BBZ);
- Uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening;
- Bevordering van de arbeidsinschakeling en maatschappelijke participatie;
- Uitvoering (inkomens)ondersteunende voorzieningen;
- Cliëntenparticipatie;
- Uitvoering Wet maatschappelijke Ondersteuning;
- Uitvoeren van specifieke lokale gemeentelijke ouderenvoorzieningen, zoals het activerend huisbezoek en maaltijdistributie;
- Uitvoering van de taakstelling huisvesting vergunninghouders en het terugkeerbeleid;
- Uitvoering schulddienstverlening en schuldhulpverlening;
- Uitvoering van het gemeentelijk minimabeleid;
- Uitvoeren van de plannen met betrekking tot het jeugdbeleid;
- Centrum voor Jeugd en Gezin;
- Uitvoering Wet Gemeentelijke Anti Discriminatie Voorzieningen;
- Participatie van jongeren door activiteiten en advisering door de jongerenraad;
- Declaratiefonds minima;

- Uitvoering beleid op het punt van de vestiging van statushouders.

Trends

- De decentralisaties in het sociaal domein zorgen voor grote veranderingen in de zorg- en welzijnssector.
- De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) vraagt een integrale werkwijze op alle gebieden van de decentralisaties (welzijn, zorg, werk & inkomen, jeugdzorg). Dit vereist meer afstemming en samenwerking tussen de verschillende werkvelden.
- De Huishoudelijke Hulp en Zorg vanuit de Wmo staat onder druk. De budgetten voor huishoudelijke hulp zijn fors verlaagd. Gemeenten zullen hier creatief mee om moeten gaan. Naar aanleiding van de uitspraak van de centrale raad van beroep wordt binnen de Oostenschelderegio bezien hoe de toegang/besluitvorming beter geborgd gaat worden.
- De Kanteling, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van de burger is een ontwikkeling die nog meer door zal gaan zetten.
- De kosten voor Maatschappelijke Opvang stijgen en komen steeds meer bij alle dertien Zeeuwse gemeenten te liggen in plaats van (voorheen) bij de centrumgemeenten.
- De gemeente heeft een toenemende taakstelling huisvesting vergunninghouders.
- Toename mensen met schulden.
- Het aantal ouderen neemt nog steeds toe, terwijl het aantal werkenden afneemt.
- Opschuiven leeftijd stoppen met werken op 67 jaar én een actief leven daarna.
- De tendens van de Participatiewet is dat de uitkeringsregelingen worden versoepeld, dat de verplichtingen (nog verder) worden aangescherpt en dat er meer nadruk ligt op de eigen verantwoordelijkheid van de doelgroep.
- Op de middelen voor re-integratie en sociale werkvoorziening wordt fors bezuinigd. Het budget werkdeel blijft ontoereikend.
- De sociale werkvoorziening zal moeten worden omgevormd, zodat het SW-bedrijf (Betho) is voorbereid op de ontwikkelingen voor de toekomst. De Betho en de deelnemende gemeenten geven gezamenlijk vorm aan deze herstructurering.
- Bij de schuldhulpverlening is er steeds vaker sprake van multiproblematiek waardoor de zaken complexer zijn geworden.
- Er wordt nog steeds ingezet op integrale schuldhulpverlening waarbij er wordt gekeken naar de oorzaken en de oplossing van het ontstaan van de schulden.
- In samenwerking met externe zorgaanbieders wordt er gewerkt aan de zelfredzaamheid van de klant. De al bestaande preventieprojecten lopen nog.

Knelpunten

- Vrijwilligers in de zorg moeten meer ondersteund worden, zodat zij minder snel afhaken.
- Mantelzorgers zijn lastig te lokaliseren. Vanuit het Steunpunt Vrijwilligerswerk en Mantelzorg in het Sociaal Loket wordt getracht hen in beeld te brengen en hen te ondersteunen en begeleiden.
- De toename van de stijging van de kosten van de Wmo. Door de vergrijzing in de gemeente zal dit alleen maar verder toenemen en het is moeilijk een halt toe te roepen of te beperken (openeinderegeling). Hiermee wordt de vraag versterkt naar de ontwikkeling van algemene/voorliggende voorzieningen.
- Participatie bevorderen zal een fors aandachtspunt in de samenleving worden in de toekomst; dit wordt lastig gemaakt door de krappe budgetten.
- Het budget werkdeel is beperkt. Er is behoorlijk bezuinigd en dat zal mogelijk gevolgen hebben voor de instroom in de uitkering. Rijksoverheid geeft aan dat landelijk gezien het budget inkomensdeel toereikend is voor alle gemeentelijke uitkeringsuitgaven. In het verleden is echter gebleken dat de gemeente Noord-Beveland te maken heeft met een (structureel) tekort. Het tekort bedraagt maximaal

7,5% van het toegekende budget (ruim 80.000 euro); het resterende deel wordt gecompenseerd door het Rijk.

- De gemeente heeft een grote opgave op het gebied van de groep vergunninghouders (ex-asielzoekers). Deze mensen hebben over het algemeen een gemeentelijke uitkering en zijn weinig zelfredzaam; bovendien is de gemeente verantwoordelijk voor de uitstroom naar werk van deze groep.
- De bezuinigingen op de sociale zekerheid hebben ook gevolgen voor het inkomensniveau van de betreffende doelgroep. Hierdoor kan ook de druk op de gemeenten toenemen om dit op een of andere wijze te compenseren.
- De gemeentebegroting komt financieel steeds meer onder druk te staan door het sociaal domein. Dit zal uit de structurele middelen gedekt moeten gaan worden. Ook zal er aandacht moeten komen voor de vermindering aan de uitgavenkant.
- Aandacht voor knelpunten in de jeugdhulp. Aantal jeugdigen nam de afgelopen jaren niet toe, het gebruik van jeugdzorg liet wel een stijgende lijn zien. Dit kan samenhangen met psychische gezondheid. Inzet op vroeg signalering kan helpend zijn om zware jeugdproblematiek vroegtijdig te ondervangen.
- Steeds meer mensen voelen zich niet verbonden met hun omgeving (sociale eenzaamheid). Men ervaart gemis aan een hechte emotionele band met anderen. Of er is steeds minder contact met anderen dan gewenst.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Goede integrale zorg en ondersteuning	Het sociaal loket	Het Sociaal Loket informeert haar inwoners over de mogelijkheden en stimuleert de samenwerking tussen de verschillende partijen in het sociaal domein door middel van het organiseren van netwerkvondens en het periodiek organiseren van het gebiedsgericht team. Daarnaast wordt de zorg van de toegang jeugd en de toegang van werk inkomen en zorg op elkaar afgestemd.	2024 ev.
Tijdig signaleren van problemen bij inwoners	Eerder vinden van zorgmijders	In het gebiedsgericht team worden signalen gedeeld om problemen te voorkomen (preventie) of om eventueel zo vroeg mogelijk de benodigde ondersteuning in te zetten.	2024 ev.
Uitbreiding regelingen	Sport en cultuur regeling	Vanuit de regeling declaratiefonds wordt deelname aan de samenleving op het gebied van o.a. sport en cultuur bevordert	2024 ev.
	Declaratiefonds	Om de bekendheid van het declaratiefonds te vergroten, wordt via de website, het gele krantje en flyers op diverse plaatsen (o.a. scholen, huisarts) het declaratiefonds onder de aandacht gebracht.	2024 ev.
		De inkomensdrempel wordt verhoogd tot 130% van de bijstandsnorm.	2024 ev.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
		Het declaratiefonds wordt periodiek geëvalueerd. Aan de hand hiervan wordt bezien of we de huidige regelingen willen verruimen.	2024 ev.
Voorlichting op scholen in het kader van alcohol drugs en schulden		Op de scholen worden preventielessen gegeven in het kader van alcohol, drugs, schulden en mentale gezondheid.	2024 ev.
Zoeken naar mogelijkheden voor kleinschalige zorgverleners zoals huisartsen en fysiotherapeuten		Vanuit een faciliterende rol onderzoekt de gemeente de mogelijkheden voor zorgverleners zoals huisartsen en fysiotherapeuten.	2024 ev.
Ondersteunen van mantelzorgers	Het zorgen voor goed huisvesting en creatieve woonoplossingen	Vanuit het Sociaal Loket worden mantelzorgers ondersteunt. Mantelzorgers krijgen een attentie en advies op maat bij hun hulpvraag	2024 ev.
Verbeteren van informatievoorziening naar de raad		Er gaat onderzocht worden hoe de informatievoorziening via de reguliere rapportages verbeterd kan worden.	2024 ev.

Wat mag het kosten?

Programma 7	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	2.590.284	2.242.092	2.233.887	2.233.887	2.233.887
Lasten exploitatie	8.866.815	9.558.389	9.553.072	9.549.236	9.550.047
Saldo exploitatie voor bestemming	6.276.531	7.316.297	7.319.185	7.315.349	7.316.160
Beschikking over reserves	1.836.000	36.334	36.334	36.334	36.334
Toevoeging aan reserves	1.800.000	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	6.240.531	7.279.963	7.282.851	7.279.015	7.279.826

Taakvelden

- 0.10 Mutaties reserves
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 WSW en beschut werk
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)
- 6.71b Begeleiding (WMO)
- 6.71c Dagbesteding (WMO)
- 6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.72a Jeugdhulp begeleiding
- 6.72b Jeugdhulp behandeling
- 6.72c Jeugdhulp dagbesteding
- 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig
- 6.73a Pleegzorg
- 6.73b Gezinsgericht
- 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig
- 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf
- 6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
- 6.74c Gesloten plaatsing
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.81a Beschermd wonen (WMO)
- 6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 6.82a Jeugdbescherming
- 6.82b Jeugdreclassering

2.8 Programma 8 - Volksgezondheid en milieu

Milieu

Hoofdkenmerken

Het gemeentelijke milieubeleid dient integraal aangepakt te worden. Met als doel een zo groot mogelijke veiligheid en het voorkomen van risico's.

Bestaand beleid

- Nota bodembeheer en bijbehorende bodemkwaliteitskaart, vastgesteld door de raad op 27 september 2012;
- Nota bodembeheer en bijbehorende bodemkwaliteitskaart voor wegbermen, vastgesteld door de raad op 26 juni 2014;
- Geactualiseerde bodemkwaliteitskaart met PFAS, november 2020;
- Handreiking Bouwen en bodemkwaliteit, vastgesteld op 11 september 2012;
- VTH Beleid Zeeland 2021.

Trends en knelpunten

- Implementeren van integrale handhavingcultuur;
- Duurzame omgang met energie;
- Voortzetting en actualisatie Klimaatprogramma 22-30;
- Geprofessionaliseerde uitvoering van vergunningverlening en handhaving door RUD Zeeland;
- Zwerfafval blijven minimaliseren;
- Duurzame onkruidbestrijding en selectief maaibeheer;
- Saneren bodemverontreinigingen;
- Geïntegreerde vergunningverlening en handhaving (Wabo);
- Evaluatie van het beleid van duurzaam (ver)bouwen;
- Duurzame renovaties zo mogelijk subsidiëren;
- Implementatie IBP.

Duurzaamheid

Hoofdkenmerken

Binnen de Zeeuwse RES-structuur worden veel verschillende thema's op het gebied van verduurzaming Zeeuws breed opgepakt en uitgewerkt. De focus ligt daarbij op de gebouwde omgeving, mobiliteit en energievoorziening.

Bestaand beleid

- Klimaatwet
- Klimaatakkoord
- Klimaatprogramma Noord-Beveland 2022-2030
- Zeeuws Energieakkoord
- Klimaatadaptatiestrategie Zeeland

Trends en knelpunten

- De energiecrisis heeft tot intensieve aandacht voor verduurzaming geleid.
- Het eigen energieverbruik is bij een groot deel van de inwoners niet bekend.
- Er komen exponentieel meer taken op het gebied van verduurzaming voor gemeentes. De bemensing van de afdelingen van gemeentes die belast zijn met deze taak verloopt moeizaam.

- Rijksoverheid stelt steeds meer geld beschikbaar aan gemeentes via Speciale Uitkeringen. Deze SPUK's hebben strakke kaders.
- Landelijke wetgeving rondom verduurzaming is doorgaans gebaseerd op "voorlopige" energie labels van panden.
- De verduurzaming van sociale huurwoningen komt langzaam op gang.
- Natuurwetgeving belemmert de uitrol van isolatiemaatregelen voor verouderde woningen (vleermuis crisis).
- Er is een gebrek aan (bouw)technisch opgeleid personeel.
- Riant subsidie regelingen vanuit de overheid hebben het onbedoelde effect dat verduurzamingsingrepen en -technieken "onnatuurlijk" duur blijven.
- Netcongestie vertraagd de mogelijkheden voor opwek van duurzame energie.
- Hoge energieprijzen versnellen de terugverdientijd van verduurzamingsingrepen.
- Lokaal beleid op het gebied van energieopwekking belemmert de "industrie" om verduurzamingsingrepen met ruimtelijke impact in te richten.
- Er is door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne een ernstig gebrek aan elektronica en warmtepompen ontstaan.
- De uitrol van publieke laadinfrastructuur is afhankelijk van de verdienmodellen van marktpartijen.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Aanpassen aan nieuwe klimaatomstandigheden (veel wateroverlast of juist droogte).	De landbouw voorzien van een robuuste zoetwatervoorziening.	Het opstellen van een Noord-Bevelandse Beleidsvisie Zoetwater.	2024 e.v.
		Eindanalyse uitvoeren voor het project "Boeren Meten Water".	2024 e.v.
		Het realiseren van boven- en ondergrondse zoetwateropslag voor de landbouwsector, in samenwerking met Provincie, Waterschap, Rijkswaterstaat & ZLTO.	2024 e.v.
		Het onderzoeken van mogelijkheden voor het combineren van zoetwateropslag met energie-opwek.	2024 e.v.
	Meewerken aan zoutbestendige teelt in de toekomst.	Promotie van zoutbestendige gewassen meenemen in de Bevelandse foodstrategie.	2024 e.v.
Duurzaamheidsagenda.	Het evenwicht bewaren tussen de productie van wind- en zonne-energie en landbouw en natuur, door landbouwgronden en natuurgebieden te ontzien voor energieproductie. We streven naar een eerlijke verdeling van de lasten (overlast) en lusten daarbij	Inzetten van cable-pooling bij wind- en zonneparken.	2024 e.v.
		Kansen van accusystemen onderzoeken.	2024 e.v.
	Stimuleren van inwonersparticipatie bij het maken van plannen voor nieuwe energie-initiatieven, en inwoners daar ook financieel in laten participeren.	Via onze communicatiekanalen gaan we inwoners betrekken bij verscheidene projecten op het gebied van duurzaamheid, zoals laadpalenbeleid en deelauto's.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
		Het faciliteren van energiecoöperatie concepten waar inwoners aandeelhouder van kunnen worden, mits er uitbreidingsruimte komt voor energie-initiatieven.	2024 e.v.
	Zoveel mogelijk zonnepanelen plaatsen op daken en wellicht in de toekomst ook boven parkeerplaatsen.	Bestaand subsidiebeleid voor zonnepanelen voortzetten.	2024 e.v.
		Subsidiemogelijkheden voor energieopwekking bij bedrijfspanden uitbreiden.	2024 e.v.
		Subsidiemogelijkheden voor verzwaring van dakconstructies inrichten, ter facilitering van zonnepanelen.	2024 e.v.
		Het onderzoeken van de mogelijkheden voor creatieve opwekking van zonne-energie, bijvoorbeeld bij sportvoorzieningen en gemeentelijke gebouwen.	2024 e.v.
Inwoners dragen zelf bij aan duurzaamheid.	Het voeren van een ruimhartig subsidiebeleid voor de verduurzaming van woningen.	We breiden het duurzaamheidsfonds uit. Om maatregelen te kunnen voorfinancieren, bieden we een duurzaamheidslening (aansluitend op de duurzaamheidslening van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting).	2024 e.v.
	Nieuwbouw bouwen we zo duurzaam en circulair mogelijk.	We voeren bepaalde duurzaamheidsvoorwaarden bij nieuw) bouwvergunningen.	2024 e.v.
		Pilot voor circulair bouwen afstemmen.	2024 e.v.
	Ondersteuning van vergroening van straten of buurten door inwoners.	Organiseren van een Noord-Bevelandse variant van het NK Tegelwippen.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar	
Verduurzaming en energietransitie.	Het behalen van de afgesproken doelen uit de Regionale EnergieTransitie (RES).	Monitoren van energie opwek- en verbruik op Noord-Beveland.	2024 e.v.	
	Als gemeente zelfvoorzienender worden door zoveel mogelijk zonnepanelen op daken van bedrijven te plaatsen en het prioriteren van isolatie van woningen.	Isolatie en verduurzaming meenemen in de prestatieafspraken met corporatie Beveland Wonen.		2024 e.v.
		Uitvoering geven aan het Nationaal Isolatieprogramma (via Zeeuws brede samenwerking).		2024 e.v.
		Doelgerichte maatregelen nemen om huishoudens die lijden onder energiearmoede te helpen met isolatie. Burgers voorlichting geven over isolatiemogelijkheden.		2024 e.v.
		We onderzoeken de mogelijkheid van een proeftuin met batterijtechnologie op Noord-Beveland.		2024 e.v.
		We onderzoeken belemmeringen om zonnepanelen op daken te leggen, om deze zoveel mogelijk weg te nemen. Daarnaast onderzoeken we mogelijkheden om zonnepanelen proactief collectief in te kopen.		2024 e.v.
		We brengen de huidige energie labels van woningen in kaart.		2024 e.v.
		Geen uitbreiding van het aantal windmolens op land, maar wel het opwaarderen van bestaande windmolens. Kleine windmolens bij agrarische ondernemers toestaan.	Het opwaarderen van de windmolens van Zeeuwind, zodat een hogere opwekcapaciteit wordt bereikt.	
	Het faciliteren van opwekplannen van ondernemers en agrariërs.			2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
	Uitbreiding van de netcapaciteit.	Een lobby voeren om de netcapaciteit op Noord-Beveland uit te breiden (bij programmering sessies van het Zeeuwse PMIEK).	2024 e.v.
	We faciliteren laadinfra in alle kernen door hiervoor ruimte beschikbaar te stellen.	De uitrol van laadpalen in de openbare ruimte faciliteren en stimuleren.	2024 e.v.
		Het opstellen van een subsidieregeling of opdracht voor het plaatsen van laadpalen op onrendabele plekken (uitvoering van het witte vlekken beleid van Rijksoverheid).	2024 e.v.
		Het opstellen van een regeling voor het aanbieden van laadkabelgoten aan inwoners.	2024 e.v.
	Verduurzaming van vervoer.	Onderzoeken van draagvlak voor deelauto's onder inwoners via participatieproces.	2024 e.v.
		Samen met marktpartijen de mogelijkheden voor deelauto's op Noord-Beveland onderzoeken.	2024 e.v.
		Regelingen opstellen om verduurzaming van het woon-werkverkeer van de ambtelijke organisatie te stimuleren.	2024 e.v.
	Inzetten op waterstof als bron van warmte voor de gebouwde omgeving.	Aansluiten bij landelijke en Zeeuws brede ontwikkelingen (Smart Delta Recourses) op het gebied van waterstof, zodat Noord-Beveland op de hoogte blijft van nieuwe ontwikkelingen.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
		Uitwerken van technische eisen en het berekenen van kosten voor het gebruik van waterstof voor het verwarmen van woningen	2024 e.v.
Grondstofbesparing.	Het bewerkstelligen van circulaire initiatieven binnen de gemeente.	Aansluiting zoeken bij regionale/provinciale projecten en initiatieven op het gebied van circulariteit.	2024 e.v.

Wat mag het kosten?

Programma 8	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	2.698.925	2.748.925	2.748.925	2.748.925	2.748.925
Lasten exploitatie	3.487.679	3.593.113	3.573.914	3.581.983	3.589.274
Saldo exploitatie voor bestemming	788.754	844.188	824.989	833.058	840.349
Beschikking over reserves	5.000	5.395	5.395	5.395	5.395
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	783.754	838.793	819.594	827.663	834.954

Taakvelden

- 0.10 Mutaties reserves
- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

2.9 Programma 9 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Hoofdkenmerken

De raad wil zich de komende jaren richten op de uitvoering van de Omgevingswet die naar verwachting in werking zal treden op 1 januari 2024. De Omgevingsvisie Noord-Beveland is al gereed, waarmee aan een belangrijke vereiste van de Omgevingswet is voldaan.

Bij ruimtelijke ontwikkeling zal het behoud en versterken van de landschappelijke waarde voldoende aandacht krijgen. Vooral ook in het kader van de energietransitie zal er sprake moeten zijn van een goede balans tussen energieopwekking en de landschappelijke kwaliteit.

De Nota Grondbeleid is in 2021 tegen het licht gehouden met het oog op de huidige economische en sociaal-maatschappelijke omstandigheden maar dient nog aangepast te worden op het Didam-arrest en te worden voorzien van een gronduitgiftebeleid.

In al onze kernen streven we naar voldoende woningen, zowel in de sociale sector als in de vrije sector, voor jongeren (starters) en ouderen. Duurzaam maken en bouwen is daarbij een belangrijk uitgangspunt. De subsidieregeling Duurzaam Bouwen blijft onverminderd van kracht.

We bieden ruimte voor experimenteren met alternatieve woonvormen en gaan daarover het overleg met de provincie aan. Ook de mogelijkheden voor huisvesting van arbeidsmigranten worden onderzocht. De kwaliteit van de woningbouw verdient evenzeer onze aandacht, evenals de aandacht voor de vergrijzing. De raad is er voorstander van om nieuwe meerjarige afspraken in de prestatieafspraken met Beveland Wonen vast te leggen en te evalueren.

Bestaand beleid

- Omgevingsvisie Noord-Beveland 2030
- Nota Grondbeleid gemeente Noord-Beveland en Grondprijnsnota
- Bestemmingsplannen
- Woonvisie De Bevelanden
- Stads- en dorpsvernieuwingsbeleid
- Prestatieafspraken met woningbouwcorporatie
- Nota welstandsbeleid
- Huisvestingsverordening tweede woningen
- Agenda wonen in De Bevelanden 2025
- Omgevingsplan Zeeland en Omgevingsverordening Zeeland
- Woondeal Zeeland

Trends en knelpunten

- Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking, waarin diverse wetten en regels op het gebied van de fysieke leefomgeving opgaan. De voorbereidingen voor de implementatie hiervan zijn in volle gang. Dit vergt veel ambtelijke capaciteit;
- Op 1 januari 2024 treedt de Wet kwaliteitsborging in de bouw in werking. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. Deze wet regelt gedeeltelijke privatisering van het bouwtoezicht welke andere werkprocessen tot gevolg heeft.
- De voortschrijdende digitalisering heeft tot gevolg dat inwoners via internet hun informatie kunnen verkrijgen en daarover vragen kunnen stellen. Alle

bestemmingsplannen zijn digitaal beschikbaar. Via het landelijke “omgevingsloket” kan een aanvraag om omgevingsvergunning of principeverzoek digitaal ingediend worden. De dienstverlening is hierdoor verbeterd en zal nog verder worden voortgezet;

- De digitalisering verbetert ook de communicatie met andere overheden, zoals Provincie en Waterschap. Vooral op het gebied van vergunningverlening;
- De communicatie richting inwoners en bedrijven over de omgevingsvergunning zal helder en duidelijk moeten zijn en de digitale communicatiemiddelen zijn hierbij een belangrijk onderdeel;
- Op 1 januari 2024 treedt de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) in werking, die betrekking heeft op verschillende andere wetten. Gemeenten dienen een volkshuisvestingsprogramma en een huisvestingsverordening vast te stellen, waarbij een aantal verplichte urgentiecategorieën wordt opgenomen. Ook dienen gemeenten bij de programmering van de woningbouw rekening te houden met 2/3 betaalbaarheid van woningen en dienen gemeenten te streven naar 30% sociale huur;
- Samen met de andere Bevelandse gemeenten worden er woningmarktafspraken gemaakt, hiermee wordt rekening gehouden bij planvorming, dit conform de Wvrv;
- Samen met de Bevelandse gemeenten wordt er een Woon(zorg)visie opgesteld. Dit traject zal in 2023 worden opgestart en deze visie dient bij inwerkingtreding van de Wvrv vastgesteld te zijn;
- Door de invoering van de wet BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) vormt deze registratie de kern van de gegevenshuishouding van de gemeente. De gemeente registreert de BAG in een geautomatiseerd systeem, wat aangesloten is op de Landelijke Voorziening BAG. De gegevens komen via deze weg ook terecht bij het Kadaster en andere overheidsinstanties en hulpdiensten. Hierdoor is de digitalisering verder toegenomen en zal nog verder toenemen. Ook is er een koppeling gemaakt met de WOZ-administratie waardoor de gegevens op elkaar zijn afgestemd;
- Er wordt onderzocht of er bepaalde locaties aangewezen kunnen worden voor tiny houses en flexwoningen. Er loopt een project voor de realisatie van flexwoningen samen met Beveland wonen en de Bevelandse gemeenten;
- Er worden samen met de Bevelandse gemeenten en de huurdersvereniging prestatieafspraken gemaakt met de corporatie Beveland Wonen. De verduurzaming, de beschikbaarheid en betaalbaarheid van de huurwoningen zijn hierbij belangrijke onderwerpen. Jaarlijks zal de corporatie een bod uitbrengen bij de gemeenten omtrent de uitvoering van deze prestatieafspraken waarbij er per gemeente en per jaar bepaalde speerpunten worden opgenomen;
- Vanuit de werkgroep “Krimp, ontgroening en vergrijzing” was er gewijzigd beleid ontstaan op het gebied van volkshuisvesting. Het deeltijd wonen werd verruimd in 2013. Echter, na evaluatie is in 2018 besloten het deeltijd wonen in woningen in de kernen niet meer toe te staan. Dit omdat de economie weer is aangetrokken en er een concentratie van deeltijdwoningen ontstond in bepaalde straten. Vanaf 2019 is het deeltijd wonen in appartementencomplexen weer toegestaan en dit wordt ook verder voortgezet;
- Het merendeel van de woningen is gerealiseerd voor 1980 en deze woningen zijn over het algemeen niet energiezuinig. Door subsidies ter beschikking te stellen wordt geprobeerd eigenaren te stimuleren maatregelen te treffen om de woningen energiezuiniger te maken;
- Voor het verbeteren van de kwaliteit van de woningen proberen we subsidie te verkrijgen via het Volkshuisvestingsfonds van het ministerie van BZK, dit wanneer er weer een mogelijkheid zal zijn voor het aanvragen van subsidies;
- Om de kwaliteit van woningen te verbeteren en het straatbeeld te verfraaien is er een subsidieregeling opgezet. De woningen in de kernen met een bouwjaar van voor 1953 vormen hierbij het eerste aandachtsgebied.

- Voor het opknappen van de schuren in het beschermde dorpsgezicht van Colijnsplaat is er een subsidieregeling deze zal voortgezet worden;
- Aandacht voor voldoende niveau van de startersleningen.

In matrixvorm:

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
Voldoende beschikbare en betaalbare woningen voor jong en oud in elke kern, ook in de huursector.	Toepassen van nieuwe woonvormen, zoals flexwoningen, gemeenschappelijke (zorg) woonvormen, levensloopbestendige woningen e.d.	We zetten een project op voor de realisatie van flexwoningen.	2024 e.v.
	De jeugd behouden en starters naar het eiland trekken. Daarnaast ook voor ouderen bouwen, waardoor de doorstroom wordt gestimuleerd.	We behouden de startersleningen en zorgen voor voldoende budget.	2023-2025
		Onderzoeken of collectief opdrachtgeverschap mogelijk is.	2023-2025
	De groep ouderen faciliteren in hun (toekomstige) woon-, welzijn- en zorgbehoeften.	We stellen een Woon(zorg)visie op in samenwerking met de zorgpartijen en regio De Bevelanden.	2024 e.v.
		Onderzoeken of we een leenstelsel opzetten voor duurzaam langer thuis.	2024 e.v.
	Het beschikbaar hebben van woningen voor aandachtsgroepen.	We stellen een nieuwe huisvestingsverordening op met daarin opgenomen urgentie categorieën, naast het verbod tot het gebruiken van woningen als tweede woning.	2024 e.v.
		Met de corporatie zullen er afspraken worden gemaakt over de beschikbaarheid van huurwoningen voor aandachtsgroepen.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar
	Inzicht in de ontwikkeling van woningbouw en hoe zich dit verhoudt tot de wensen en behoefte.	We brengen de woningbouwopgave in beeld in het licht van de groeiambitie, doorstroming, maar ook de vestiging van andere groepen, zoals statushouders. Daarom onderzoeken we de behoefte aan senioren-, starters-, flexwoningen en andere woonvormen. Daarbij betrekken we onder meer ook bevolkingsprognoses, welke projecten er nu in de pijplijn zitten, en waar woningen gebouwd kunnen worden.	2024 e.v.
	Zorgen voor een evenwichtige balans tussen leeftijdsgroepen en inkomensgroepen, en een gezonde mix van huur en koop.	Bij nieuwbouwlocaties wordt onderzocht of er huurwoningen gerealiseerd kunnen worden en hoeveel woningen er in de categorie betaalbaar kunnen vallen.	2024 e.v.
		We gaan nieuwe Woningmarktafspraken maken in de regio, ook wel volkshuisvestingsprogramma genoemd.	2024 e.v.
	Meer (duurzame) woningen bouwen voor eigen inwoners, die betaalbaar zijn voor jongeren en levensloopbestendig zijn voor senioren.	Het realiseren van minstens 200 extra nieuwbouwwoningen tijdens deze raadsperiode.	2024 e.v.
		We onderzoeken de mogelijkheden of wij aan eigen inwoners bij toewijzing van woningen, zowel in de huur- als koopsector, voorrang kunnen verlenen.	2024 e.v.

Hoofddoelstellingen	Speerpunten	Wat gaan we ervoor doen?	Begrotingsjaar	
	Het verduurzamen en verbeteren van de kwaliteit van de huidige woningvoorraad.	We zetten de subsidieverordening duurzaam bouwen voor woningen voort en zorgen voor voldoende budget.	2024 e.v.	
		We zetten de subsidieverordening voor het opknappen van woningen in de kernen en met een bouwjaar van voor 1953 voort en zorgen voor voldoende budget.	2024 e.v.	
	Het verbeteren van het straatbeeld waardoor ook de kwaliteit van de leefomgeving verbeterd en verpaupering wordt voorkomen.	We zetten de subsidieverordening voor het opknappen van schuren in het beschermde dorpsgezicht voort en zorgen voor voldoende budget.	2024 e.v.	
		Mensen motiveren hun verpauperde tuin aan te pakken.	2024 e.v.	
	Transformatie van oude bedrijfsbestemmingen.	Transformatie Haven Kats.	2024 e.v.	
		Transformatie Haven Colijnsplaat.	2024 e.v.	
	Er dienen voldoende betaalbare en beschikbare woningen in de huursector te zijn.	Prestatieafspraken maken met de woningcorporatie.	2024 e.v.	
		Realisatie van flexwoningen.	2024 e.v.	
	Voldoende woningbouw in iedere kern.	Gebruiken van de mogelijkheid die de Nota grondbeleid biedt voor strategische grondaankopen.	Zorgen voor voldoende grondposities bij iedere kern.	2024 e.v.
	Nota grondbeleid actualiseren.	N.a.v. economische en sociaal-maatschappelijke omstandigheden nota's grondbeleid en grondprijnsbeleid aanpassen.	Nota grondbeleid aanpassen op grond van Didam-arrest en gronduitgiftebeleid toevoegen.	2024 e.v.
Het grondprijnsbeleid is tegen het licht gehouden en geactualiseerd in 2023. De grondprijzen worden jaarlijks volgens de gekozen methodiek aangepast.			2024 e.v.	

Wat mag het kosten?

Programma 9	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	2.520.465	1.117.580	1.897.401	754.083	341.552
Lasten exploitatie	3.774.007	2.230.552	3.009.719	1.870.296	1.456.253
Saldo exploitatie voor bestemming	1.253.542	1.112.972	1.112.318	1.116.213	1.114.701
Beschikking over reserves	291.990	41.990	41.990	41.990	41.990
Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	961.552	1.070.982	1.070.328	1.074.223	1.072.711

Taakvelden

- 0.10 Mutaties reserves
- 8.1 Ruimte en leefomgeving
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- 8.3 Wonen en bouwen

2.10 Programma 10 - Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

Hoofdkenmerken

Programma 10 is niet 'echt' een programma, maar een ondersteunend programma waar onder andere de grootste dekkingsmiddelen van de gemeenten in zijn opgenomen. Vandaar dat in deze toelichting niet specifiek op trends en knelpunten wordt ingegaan.

Wat mag het kosten?

Programma 10	2023	2024	2025	2026	2027
Baten exploitatie	18.518.334	20.291.092	20.483.620	19.286.033	19.211.619
Lasten exploitatie	6.703.619	7.197.474	7.391.991	6.164.226	6.180.464
Saldo exploitatie voor bestemming	-11.814.715	-13.093.618	-13.091.629	-13.121.807	-13.031.155
Beschikking over reserves	209.223	107.352	107.352	107.352	107.352
Toevoeging aan reserves	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Resultaat na bestemming	-11.998.938	-13.175.970	-13.173.981	-13.204.159	-13.113.507

Taakvelden

- 0.10 Mutaties reserves
- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.63 Parkeerbelasting
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

3 Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

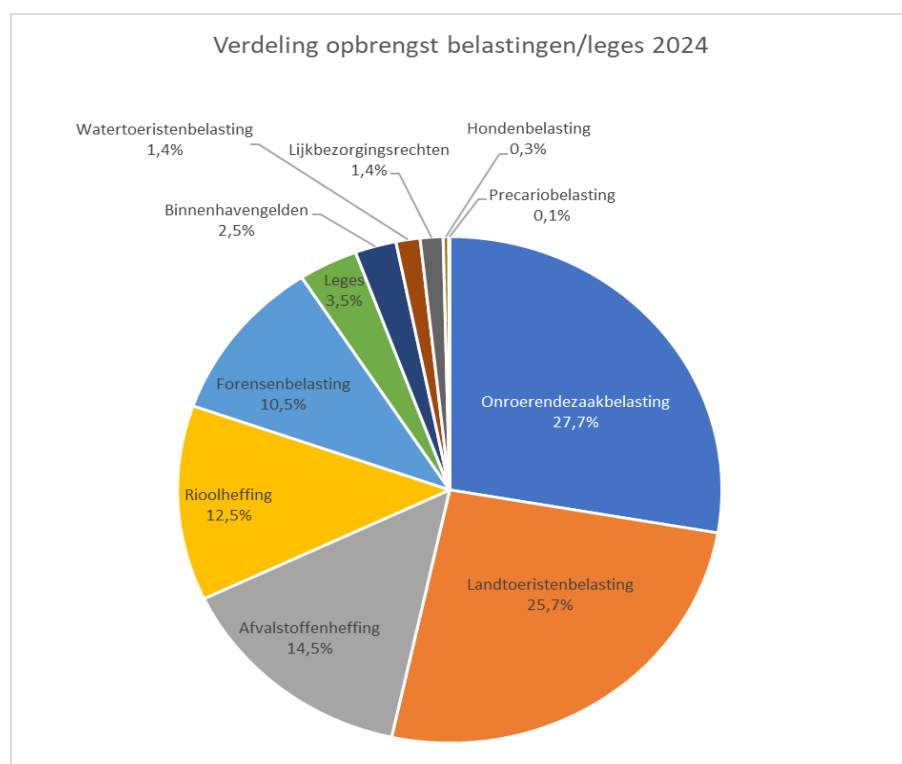
Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente en een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Ze raken namelijk de inwoners heel direct in de portemonnee. Daarbij wil de inwoner waar voor zijn geld. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de geraamde kosten, beleidsmatige ontwikkelingen van de lokale heffingen, de lokale lastendruk en een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Lokale heffingen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de inkomsten uit lokale heffingen:

Soort	Begroting 2024
Onroerendezaakbelasting	€ 2.518.000
Landtoeristenbelasting	€ 2.335.000
Afvalstoffenheffing	€ 1.317.000
Rioolheffing	€ 1.131.000
Forensenbelasting	€ 951.000
Leges	€ 320.000
Binnenhavengelden	€ 223.000
Watertoeristenbelasting	€ 130.000
Lijkbezorgingsrechten	€ 123.025
Hondenbelasting	€ 30.000
Precariobelasting	€ 5.000
Totaal	€ 9.083.025

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het uitgangspunt vanuit de raad is om de belastingverhoging, voor zover mogelijk, te minimaliseren. Uiterlijk zal in de begrotingsraad de eventuele belastingverhoging bepaald worden.

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen worden geheven naar de taxatiewaarde van een object (woningen en niet-woningen) op basis van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). De waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. Voor de belastingen 2024 is de WOZ-waarde per 1 januari 2023 bepalend.

Onder de naam onroerendezaakbelasting worden over de binnen de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven:

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerend zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerend zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, verder te noemen "eigenarenbelasting".

WOZ-waardering, gemeentefonds en aanpassing rekestarieven

Sinds 1997 wordt op basis van de Financiële-verhoudingswet in het gemeentefonds rekening gehouden met verschillen in de belastingcapaciteit van gemeenten. Als gevolg van verschillen in waarde van de onroerende zaken loopt de belastingcapaciteit uiteen tussen gemeenten. De belastingcapaciteit waar in het gemeentefonds rekening mee wordt gehouden, wordt voor iedere gemeente met dezelfde tarieven berekend. Deze tarieven worden rekestarieven genoemd en zijn in het verleden vastgesteld op het gemiddelde tarief van alle gemeenten op dat moment. Verschillen in de feitelijke tarieven tussen gemeenten spelen in de verdeling van het gemeentefonds geen rol. De rekestarieven worden jaarlijks aangepast. De aanpassing van de rekestarieven ten opzichte van 2023 is noodzakelijk omdat op 1 januari 2024 een nieuw WOZ-tijdvak begint met waarde peildatum 1 januari 2023. In 2023 wordt nog uitgegaan van de WOZ-waarde uit het huidige WOZ-tijdvak met waarde peildatum 1 januari 2022.

Met ingang van het uitkeringsjaar 2024 wordt het rekestarief vastgesteld op (meicirculaire 2022 gemeentefonds):

- Voor eigenaren van woningen 0,0890%
- Voor eigenaren van niet-woningen 0,2933%
- Voor gebruikers van niet-woningen 0,2231%

Voor de duidelijkheid: met deze tarieven wordt de algemene uitkering voor gemeenten gecorrigeerd op basis van de waarde van de onroerende zaken. Als gevolg van verschillen in de waarde van onroerende zaken loopt de belastingcapaciteit uiteen tussen de gemeenten. Dus hoe hoger de totale OZB-waarde van woningen en bedrijfspanden, hoe groter de korting op de algemene uitkering.

Rioolheffingen

Onder de naam rioolheffing wordt een directe belasting geheven ter bestrijding van kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:

- De inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, evenals de zuivering van huishoudelijk afvalwater;
- De inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, evenals het treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Kostendekkendheid rioolheffing

In onderstaand overzicht is te zien dat de rioolheffing 96,10% kostendekkend is.

Rioolheffing	2024
Kosten taakveld(en), incl. rente	3.151.072
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-103.135
Netto kosten taakvelden	3.047.937
Toe te rekenen kosten taakvelden	905.640
Overhead incl. rente	114.874
BTW	156.327
Totaal toe te rekenen kosten	1.176.841
Opbrengst heffingen	1.131.000
Dekkingspercentage	96,10%

Toelichting:

Het uitgangspunt van dit schema is vooralsnog geen belastingverhoging. In de begrotingsraad wordt de eventuele belastingverhoging bepaald.

Alle kosten en opbrengsten van taakveld 7.2 Riolerings zijn meegenomen voor het bepalen van de kostendekkendheid.

Van taakveld 0.64 Belastingen overig is 20% uitvoeringskosten van belastingen meegenomen. Dit percentage is gebaseerd op de inkomsten die we krijgen uit de rioolheffing ten opzichte van de overige belastingen (afvalstoffen-, forensen-, toeristen- en hondenbelasting). Voor kwijtschelding is € 18.000 meegenomen. Dit is een schatting op basis van het verleden.

Van taakveld 2.1 Verkeer en vervoer is 50% van de veegkosten meegenomen. Straatvegen doet de gemeente om drie redenen. Voor het functioneren van de riolering, vanwege het feit dat mensen hun afvalstoffen verkeerd aanbieden (weggooien) en voor de verkeersveiligheid. Een exacte verdeling tussen de drie redenen is niet te bepalen, maar omdat we een plattelandsgemeente zijn, is het aandeel bladafval relatief hoger dan het zwerfvuil. Bladafval verstopt de kolken van het rioolstelsel en veroorzaakt gladheid en daarom weegt die functie zwaarder mee. Op basis van bovenstaande inschatting rekenen wij 50% toe aan rioolheffing, 25% aan verkeersveiligheid en 25% aan de afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing

Als een gebruiker van een perceel aan de route van de huisophaaldienst ligt, moet deze afvalstoffenheffing betalen.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

In onderstaand overzicht is te zien dat de afvalstoffenheffing 93,85% kostendekkend is.

Afvalstoffenheffing	2024
Kosten taakveld(en), incl. rente	3.619.210
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-276.735
Netto kosten taakvelden	3.342.475
Toe te rekenen kosten taakvelden	1.193.603
Overhead incl. rente	67.145
BTW	142.607
Totaal toe te rekenen kosten	1.403.355
Opbrengst heffingen	1.317.000
Dekkingspercentage	93,85%

Toelichting

Het uitgangspunt van dit schema is vooralsnog geen belastingverhoging. In de begrotingsraad wordt de eventuele belastingverhoging bepaald.

Alle kosten en opbrengsten van taakveld 7.3 Afval zijn meegenomen voor het bepalen van de kostendekkendheid.

Van taakveld 0.64 Belastingen overig is 25% uitvoeringskosten van belastingen meegenomen. Dit percentage is gebaseerd op de inkomsten die we krijgen uit de afvalstoffenheffing ten opzichte van de andere overige belastingen (riool-, forensen-, toeristen- en hondenbelasting). Voor kwijtschelding is € 24.000 meegenomen. Dit is een schatting op basis van het verleden.

Van taakveld 2.1 Verkeer en vervoer is 25% van de veegkosten meegenomen. Straatvegen doet de gemeente om drie redenen. Voor het functioneren van de riolering, vanwege het feit dat mensen hun afvalstoffen verkeerd aanbieden (weggooien) en voor de verkeersveiligheid. Een exacte verdeling tussen de drie redenen is niet te bepalen, maar omdat we een landelijke gemeente zijn, is het aandeel bladafval relatief hoger dan het zwerfvuil. Bladafval verstopt de kolken van het rioolstelsel en veroorzaakt gladheid en daarom weegt die functie zwaarder mee. Op basis van bovenstaande inschatting rekenen wij 50% toe aan rioolheffing, 25% aan verkeersveiligheid en 25% aan de afvalstoffenheffing.

Hondenbelasting

Onder de naam hondenbelasting wordt een directe belasting geheven ter zake van het houden van een hond binnen de gemeente Noord-Beveland. Afhankelijk van het aantal honden wordt de hoogte van de aanslag vastgesteld.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting moet worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de huishouding van de gemeente voor zover deze voortvloeit uit voorzieningen die (mede) in het belang van het toerisme worden getroffen. Aangezien in de wettekst niet tot uitdrukking is gebracht dat de opbrengst moet dienen ter dekking van de voor het toerisme gemaakte kosten, is hier sprake van een algemeen dekkingsmiddel.

Er wordt onderscheid gemaakt in twee soorten toeristenbelasting:

- Landtoeristenbelasting: iedereen die verhuurt aan toeristen binnen de gemeente Noord-Beveland in hotels, pensions, vakantieonderkomens, mobiele

kampeeronderkomens of niet beroepsmatig verhuurde ruimten krijgt een aanslag voor de landtoeristenbelasting;

- Watertoeristenbelasting: ter zake van het houden van verblijf binnen de gemeente Noord-Beveland op vaartuigen waarvoor wegens de aanwezigheid in het watergebied van de gemeente in welke vorm dan ook een vergoeding wordt betaald door personen, die niet als ingezetene in de gemeentelijke Basisregistratie Personen (BRP) staan ingeschreven. Hiervoor wordt de watertoeristenbelasting geheven.

Forensenbelasting

Onder de naam forensenbelasting wordt een directe belasting geheven van de natuurlijke persoon die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, er op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of zijn gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houdt.

Lijkbezorgingrechten

Op basis van de lijkbezorgingrechten worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met begraafplaatsen.

Kostendekkendheid lijkbezorgingrechten

In onderstaand overzicht is te zien dat de lijkbezorgingrechten 34,89% kostendekkend zijn.

Lijkbezorgingsrechten	2024
Kosten taakveld(en), incl. rente	215.185
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0
Netto kosten taakvelden	215.185
Toe te rekenen kosten taakvelden	215.185
Overhead incl. rente	137.434
BTW	0
Totaal toe te rekenen kosten	352.619
Opbrengst heffingen	123.025
Dekkingspercentage	34,89%

Toelichting

Het uitgangspunt van dit schema is vooralsnog geen belastingverhoging. In de begrotingsraad wordt de eventuele belastingverhoging bepaald.

Alle baten en lasten van taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria zijn meegenomen voor het bepalen van de kostendekkendheid van de lijkbezorgingrechten.

Leges

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een groot aantal taken. Een deel van deze taken wordt in de vorm van een dienst door inwoners of bedrijven individueel afgenomen. Om gemeenten tegemoet te komen in de kosten die zijn gerelateerd aan deze taken, betalen afnemers van gemeentelijke diensten leges. De gemeente Noord-Beveland kent twee verschillende soorten leges:

- Leges burgerzaken;
- Bouwleges.

Kostendekkendheid leges burgerzaken

In onderstaand overzicht is te zien dat de leges burgerzaken 11,60% kostendekkend zijn.

Leges burgerzaken	2024
Kosten taakveld(en), incl. rente	539.345
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-4.180
Netto kosten taakvelden	535.165
Toe te rekenen kosten taakvelden	494.682
Overhead incl. rente	536.957
BTW	2.468
Totaal toe te rekenen kosten	1.034.106
Opbrengst heffingen	120.000
Dekkingspercentage	11,60%

Toelichting

Het uitgangspunt van dit schema is vooralsnog geen belastingverhoging. In de begrotingsraad wordt de eventuele belastingverhoging bepaald.

92% van de lasten en baten van taakveld 0.2 Burgerzaken zijn meegenomen voor het bepalen van de kostendekkendheid van de leges burgerzaken. Alleen de kosten voor verkiezingen zijn buiten beschouwing gelaten, omdat hier geen leges op geheven worden.

Kostendekkendheid bouwleges

In onderstaand overzicht is te zien dat de bouwleges 50,29% kostendekkend zijn.

Bouwleges	2024
Kosten taakveld(en), incl. rente	1.480.199
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-148.195
Netto kosten taakvelden	1.332.004
Toe te rekenen kosten taakvelden	272.415
Overhead incl. rente	117.192
BTW	8.078
Totaal toe te rekenen kosten	397.685
Opbrengst heffingen	200.000
Dekkingspercentage	50,29%

Toelichting

34% van de baten en lasten van taakveld 8.3 Wonen en bouwen is meegenomen voor het bepalen van de kostendekkendheid van de bouwleges. Dit betreffen de lasten die rechtstreeks verband houden met het verstrekken van vergunningen voor de fysieke leefomgeving.

Naast de kosten voor bouwleges is nog 5% van de kosten van de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) meegenomen in verband met controles van de bouwleges. Dit percentage is gebaseerd op het aantal uur dat de RUD hiervoor kwijt is.

De precieze financiële uitwerking van de toegerekende kosten en opbrengsten voor de bouwleges is sterk afhankelijk van de al diverse keren uitgestelde inwerkingtreding van de

nieuwe Omgevingswet. De nu voorgenomen inwerkingtreding in 2024 heeft invloed op de hieraan gekoppelde bouwleges. Door de voorgenomen inwerkingtreding in 2024 en de onzekerheid over werking en uitvoering is het niet mogelijk om dat nu al goed financieel uit te werken. Als over de uitwerking meer bekend is zal dit later aan de raad worden voorgelegd.

Precariobelasting

Onder de naam precariobelasting wordt een directe belasting geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond waaronder ook (gemeente-)water.

Kwijtscheldingsbeleid

Er kan kwijtschelding worden verkregen voor de afvalstoffenheffing en/of rioolheffing, mits voldaan wordt aan de ministeriële regeling (Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990). Het normbedrag voor kwijtschelding is gerelateerd aan 100% van de bijstandsnorm. De verzoeken tot kwijtschelding worden behandeld door het Waterschap Zeeuwse Eilanden (via Sabewa). Er is een samenwerkingsverband voor kwijtschelding met het waterschap en diverse Zeeuwse gemeenten (hierdoor zijn de normen in Zeeland grotendeels gelijk).

Landelijke vergelijking

Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) van de Rijksuniversiteit Groningen onderzoek gedaan naar de lokale belastingen en heffingen en wordt de Atlas van de lokale lasten voor het lopende jaar uitgebracht. Hierin ligt de nadruk op de woonlasten huishoudens. Voor alle gemeenten worden OZB, rioolheffingen en reinigingsheffingen/afvalstoffenheffing in kaart gebracht: heffingssystematiek, tarieven, kostendekking en kwijtschelding. Ook wordt onderzocht welke gemeenten de hoogste en laagste woonlasten hebben.

Uit de Atlas lokale lasten 2023 blijkt dat de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in de gemeente Noord-Beveland € 802 per jaar bedragen. Hiermee komt de gemeente Noord-Beveland op plaats 36 van goedkoopste gemeenten in Nederland (totaal aantal gemeenten in 2023 bedraagt 342). De gemeente Aalten is de goedkoopste gemeente van Nederland, met een woonlast van € 652. De gemeente Bloemendaal is het duurst met € 1.874.

Vergelijking regionaal

Als we een vergelijking maken van de belastingdruk in 2023 met de overige Zeeuwse gemeenten dan heeft de gemeente Noord-Beveland, op de gemeenten Veere en Tholen na, de laagste belastingdruk.

De gemeentelijke belastingdruk voor een standaard gezinshuishouden bedraagt in onze gemeente voor 2023 € 802. Dit betreft dan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Het gemiddelde van de provincie Zeeland ligt voor deze belastingen op € 913 (afgerond).

De lokale belastingdruk 2023 per gemeente in Zeeland vergeleken op basis van een zogenaamd standaardhuishouden. Dit geeft het volgende beeld:

Woonlasten meerpersoonshuishouden 2023	
Gemeentenaam	Totaal
Goes	€ 1.014,27
Schouwen-Duiveland	€ 987,08
Vlissingen	€ 985,58
Middelburg	€ 975,72
Terneuzen	€ 951,05
Borsele	€ 944,59
Hulst	€ 941,89
Reimerswaal	€ 905,29
Sluis	€ 884,73
Kapelle	€ 883,19
Noord-Beveland	€ 802,36
Tholen	€ 802,29
Veere	€ 787,37
Gemiddeld	€ 912,72

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Door de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit met elkaar te confronteren kan een voorzichtige uitspraak worden gedaan over de mate waarin de gemeente risico's kan opvangen vanuit de vrij te besteden financiële middelen. Hiertoe wordt op een aantal momenten in het jaar een inschatting gemaakt van de lopende risico's en financiële gevolgen. Het resultaat hiervan wordt verwoord in deze paragraaf. Bij het verrichten van de dagelijkse werkzaamheden worden risico's gemonitord door de direct verantwoordelijken. Voor het opvangen van de risico's is de minimumstand voor de algemene reserve gesteld op € 750.000. Het is zaak om aan de afgesproken minimumstand vast te houden, zodat wanneer een risico zich voordoet dit risico kan worden opgevangen. Een manco hierbij is wel dat het lastig is structurele risico's op deze manier op te vangen. De algemene reserve bestaat namelijk uit incidentele middelen. Om structurele risico's op te vangen blijft het daarom nodig te zoeken naar middelen uit de exploitatie, dan wel op een andere wijze deze risico's af te dekken.

Landelijk wordt bij structurele risico's een factor 2 à 2½ aangehouden. De reden hiervan is dat ervan uitgegaan kan worden dat dergelijke risico's niet terstond gedekt kunnen worden. Dit neemt gemiddeld 2½ jaar in beslag.

Door de structurele risico's te vermenigvuldigen met deze factor wordt het ook mogelijk het weerstandsvermogen in één beoordelingscijfer (indicator) uit te drukken in plaats van een beoordeling per jaarschijf. Door het veelal missen van directe invloed op de meerjarige weerstandscapaciteit heeft het toekennen van een beoordelingscijfer per jaarschijf ook weinig nut en geen toegevoegde waarde. Hierdoor is er niet gekozen voor deze systematiek en is in deze paragraaf gekozen voor één beoordelingscijfer (indicator). Dit cijfer geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is de risico's op te vangen. Hiertoe zijn bij de beoordeling van het weerstandsvermogen risico's met een structureel karakter vermenigvuldigd met een factor 2½.

Risico's

De definitie van een risico is: *“Een kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente.”*

Voor de analyse en beoordeling van risico's wordt per risico zowel een waardering aan de kans van een gebeurtenis, als een waardering van het (geld)gevolg bepaald. Hiermee kunnen de gevolgen in geld worden uitgedrukt. Om een goed beeld te krijgen van de kans op een gebeurtenis, is gekozen voor de volgende indeling:

Kans op een gebeurtenis	Klasse	Percentage
Gemiddeld een keer per jaar	5	90%
Gemiddeld een keer per 2 jaar	4	70%
Gemiddeld een keer per 3 jaar	3	50%
Gemiddeld een keer per 4 jaar	2	30%
Gemiddeld een keer per 5 jaar	1	10%
Gemiddeld minder dan een keer per 5 jaar	0,5	5%

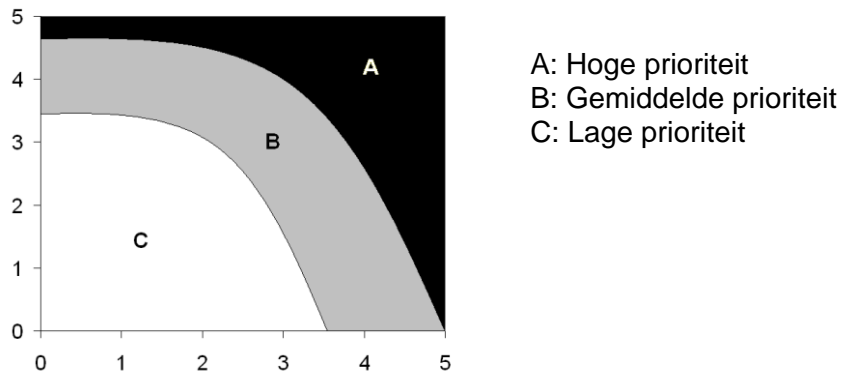
Met het genoemde percentage wordt het aangegeven risicobedrag vermenigvuldigd. Met het totaal van de berekening van de gebeurtenissen wordt met behulp van een waarschijnlijkheidspercentage van 80%, het uiteindelijke risicobedrag berekend. Dit bedrag wordt gebruikt voor de berekening van de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen.

De indeling voor het geldgevolg kent vanaf de beoordeling van de risico's voor de Programmarekening de volgende de onderstaande indeling:

Klasse	Geldgevolg
1	$x < € 50.000$
2	$€ 50.000 < x < € 100.000$
3	$€ 100.000 < x < € 150.000$
4	$€ 150.000 < x < € 200.000$
5	$x > € 200.000$

Verder is het mogelijk om de structurele en incidentele weerstandscapaciteit te berekenen. Hiervoor wordt een onderverdeling gemaakt tussen structurele en incidentele risico's. Ook kan hierdoor het statische en dynamisch weerstandsvermogen worden berekend.

Door gebruik te maken van de klassenindeling bij de kansen op een gebeurtenis en de geldgevolgen is het mogelijk de risico's grafisch weer te geven. Voor deze grafische weergave is een indeling gemaakt in prioriteitstelling voor het beheersbaar maken van de lopende risico's. De grafische weergave kent de onderstaande indeling.

Voor het beheersen van risico's is het zinvol risico's met de hoogste prioriteit eerst aan te pakken.

Weerstandscapaciteit

Incidenteel (statisch) bestaat de weerstandscapaciteit uit het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve, vrij te maken bestemmingsreserves en onvoorzien incidenteel.

Structureel (dynamisch) bestaat de weerstandscapaciteit uit de raming van de post onvoorzien structureel en de budgettaire ruimte in de jaarrekening.

Weerstandsvermogen

Door de weerstandscapaciteit te confronteren met de risico's kan worden bepaald of de risico's in voldoende mate kunnen worden opgevangen.

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een weerstandsnorm. Deze norm wordt gehanteerd om te bepalen hoe risicogevoelig de organisatie is. Ook kan met deze norm een vergelijking met andere gemeenten worden gemaakt.

In de inleiding van deze paragraaf is al aangegeven dat de weerstandsnorm wordt uitgedrukt in één beoordelingscijfer in plaats van een cijfer per jaarschijf.

Norm weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van een gemeente betreffende de risicovolheid is zoals eerder aangegeven de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van de opgetreden risico's op te vangen. Dit is weer te geven als de verhouding van de hiervoor beschreven beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (impact van de

risico's bij een zekerheidspercentage van 80%). Het weerstandsvermogen is dus weer te geven als de volgende ratio:

“Beschikbare weerstandscapaciteit / Impact risico's bij 80% zekerheid”

Gesteld kan worden dat als er precies genoeg weerstandscapaciteit is om de risico's af te dekken, een ratio van 1, het weerstandsvermogen voldoende is. Als de ratio meer dan 2 is, heeft de gemeente meer dan twee keer zoveel vermogen voorradig als benodigd voor risico's die het loopt. Wat betreft het weerstandsvermogen is de positie dan uitstekend. Voor een verdere indeling is voor een zespuntsschaal gekozen om het weerstandsvermogen te beoordelen.

Als de ratio kleiner wordt dan 0,6 betekent dit dat de beschikbare weerstandscapaciteit bijna tweemaal kleiner is dan benodigd. Vanuit het perspectief van risicomanagement betekent dit dat het ruim onvoldoende is.

Tabel beoordeling weerstandsvermogen		
Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Stand van zaken

Risico's

De risico's voor de begroting 2024 zijn binnen de gemeente Noord-Beveland geïnventariseerd. In het verleden is per risico een verantwoordelijke benoemd. Met de verantwoordelijken zijn de betreffende risico's en eventuele nieuw toe te voegen risico's besproken. Hierbij is als uitgangspunt de jaarrekening 2022 genomen.

Hierbij zijn bij enkele risico's het minimale en/of het maximale risico bedrag bijgesteld naar aanleiding van de ontwikkelingen bij deze risico's.

Daarnaast is bij enkele risico's de kans klasse aangepast met als gevolg een mutatie in het incidentele of structurele risicobedrag.

Voor de begroting 2024 is de keuze weer gemaakt om de top 10 weer te geven van de risico's die de meeste impact hebben als deze zich voordoen. De overige risico's zijn onder één post opgenomen in de tabel onder "Overige risico's".

Het risico "Algemene uitkering gemeentefonds" is niet meer opgenomen als risico. Dit is deels verwerkt in het risico Herverdeling gemeentefonds (nummer 4). Daarnaast is als risico het "Ravijnjaar 2026" opgenomen. Zie voor de toelichting hierop nummer 5 in de Top 10

Hierna de weergave van de top-10 van de grootste risico's:

Top 10 hoogste risico's								
Risico	Kans	Gevolg	Risico	Incidentieel	In Voed	structureel	In Voed	
1. Impact pandemie zoals het Coronavirus	5,0	5	25	€ 450.000,00	21,51%	€ -	0,00%	
<p>Door de uitbraak van een pandemie kunnen alle organisaties (en medewerkers) getroffen worden. Uitvoering van een schadelast beperkende maatregelen en uitvoering van extra maatregelen opgelegd door het Rijk kunnen een aanzienlijke impact hebben.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>Door de maatregelen die het Rijk oplegt goed na te leven en te handhaven worden zoveel als mogelijk de risico's beperkt. Echter de extra kosten die hiermee genoemd zijn en de derving van o.a. toeristenbelasting zullen een grote impact blijven houden op de financiële huishouding van de gemeente Noord-Beveland.</p>								
2. Cybercrime / IT omgeving	5,0	5	25	€ 450.000,00	21,51%	€ -	0,00%	
<p>Gemeente Noord-Beveland maakt gebruik van een IT-omgeving in elke reguliere risico's en kwetsbaarheden bevat. Daarnaast zijn er een aantal gebeurtenissen en relevante ontwikkelingen die vragen om meer bewustwording, actie en daadkracht ter verkrijging van meer zekerheid met betrekking tot de IT-omgeving.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>Uitvoeren van een externe IT audit waarmee risico's kunnen worden geïdentificeerd en daarna getoetst. Hier zal op korte termijn meer duidelijkheid over komen.</p>								
3. Meldplicht datalekken	3,0	5	15	€ 415.000,00	19,84%	€ -	0,00%	
<p>Bij overtreding van de meldplicht datalekken uit de Wbp kan de Autoriteit Persoonsgegevens een bestuurlijke boete opleggen. Deze bestuurlijke boete bedraagt ten hoogste het bedrag van de zesde categorie van artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht. Dit is per 1 januari 2018 maximaal 830.000 euro. Indien de overtreding niet opzettelijk is gepleegd en er geen sprake is van ernstig verwijtbare nalatigheid, dan zal de Autoriteit Persoonsgegevens eerst een bindende aanwijzing opleggen voordat zij een eventuele oplegging van een bestuurlijke boete. Bij het opleggen van een bestuurlijke boete houdt de Autoriteit Persoonsgegevens rekening met alle omstandigheden van het geval. Een omstandigheid van het geval kan bestaan uit het feit dat de gegevens waartoe het gaat niet door derden zijn ingezien.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>Bewustwording vergroten bij medewerkers</p>								
4. Herindelingsgemeentefonds	5,0	5	25	€ -	0,00%	€ 450.000,00	16,83%	
<p>Vanaf 2023 heeft de hervorming van het gemeentefonds plaatsgevonden. Evaluatie hiervan vindt op korte termijn plaats waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de overige eigen middelen bij de gemeentes. Bij de gemeente Noord-Beveland gaat het dan met name om de Toeristenbelasting. Bovendien dede ontvangsten zou tot een korting kunnen leiden en betekent een financieel risico voor de gemeente.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>De gemeente heeft hier geen of nauwelijks invloed op.</p>								
5. Ravijnjaar 2026	1,0	5	5	€ 415.000,00	19,84%	€ -	0,00%	
<p>In de gepresenteerde begroting op Pijnisdag 2022 is opgenomen dat er voor de Gemeenten vanaf 2026 een jaarlijkse tekort dreigt van EUR 3,9 miljard. Het Rijk werkt met gemeenten en provincies aan een nieuwe financieringssysteem waarmee éénmalig EUR 1 miljard extra in 2026 beschikbaar zou komen. Inmiddels is er sprake van dat deze vergoeding teruggedraaid gaat worden en er wordt gesproken over het eerder in laten gaan van het ravijnjaar. Dit zou voor de gemeente Noord-Beveland een risico betekenen.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>De gemeente heeft geen of nauwelijks invloed op de financiële gevolgen van het ravijnjaar.</p>								
6. Woonplaatsbeginsel	1,0	5	5	€ -	0,00%	€ 360.000,00	13,46%	
<p>Het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet regelt sinds 2015 in elke gemeente financieel verantwoordelijk is voor de jeugdhulp. Per 1 januari 2022 is dit veranderd. In het huidige woonplaatsbeginsel wordt er gekeken naar de woonplaats van het gezin. Vanaf 1 januari 2022 blijft de gemeente waar de jeugdige staat ingeschreven financieel verantwoordelijk. Er loopt nog een onderzoek naar de financiële gevolgen en mogelijke correctie. Hierover is nog geen duidelijkheid.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>De gemeente heeft geen of nauwelijks invloed op de hoogte van de financiële gevolgen van de jeugdhulp omdat deze wordt berekend middels demografische gegevens.</p>								
7. Hogere bijdrage GR's	5,0	5	25	€ -	0,00%	€ 270.000,00	10,10%	
<p>De VRZ, de Bevelanden, Betho, RUD en GGD zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling. De kosten van de uitvoering worden middels een verdeelsleutel onder de deelnemers verdeeld. Als de sleutel van de uitvoeringskosten wijzigt dan heeft dit invloed op de huidige uitvoeringsbudgetten.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>Reserveren middelen. Middels planning- en controlcyclus budgetten monitoren. Elke gemeente die deelneemt in het bestuur kan middels zinswijziging van de raad invloed uitoefenen. Echter afhankelijk van de besluiten van de GR's in elke uitzending over de budgetten besluiten nemen.</p>								
8. Overheveling taken Rijk naar gemeente	4,0	5	20	€ -	0,00%	€ 175.000,00	6,54%	
<p>Met regelmaat worden taken door het Rijk overgeheveld naar lagere overheden waarbij het risico aanwezig is dat de daarbij behorende vergoedingen vanuit het Rijk niet voldoende zijn om de kosten te dekken.</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>Tijdig signaleren dat deze problemen ontstaan en rapporteren aan het college met bijbehorende voorstellen hoe deze extra kosten gedekt kunnen worden.</p>								
9. Tekorten door opgevoerde regelingen (P-wet, etc)	4,0	5	20	€ -	0,00%	€ 175.000,00	6,54%	
<p>Er is herstel zichtbaar. Daarnaast ondervinden we inmiddels wel effect op de instroom door het feit dat inwoners de maximale WW periode hebben bereikt en nu aangewezen zijn op bijstand (P-wet). Dit resulteert in een toename van het uitkeringsbestand P-wet terwijl de uitstroom WW toch wat achterblijft bij de economische verwachting. Los daarvan dient rekening te worden gehouden met een korting op het budget P-wet/inkomensdeel. Dit betekent voor de gemeente een financieel risico!</p> <p><u>Risico verminderen door:</u></p> <p>Tijdig signaleren dat deze problemen ontstaan en rapporteren aan het college met bijbehorende voorstellen hoe deze extra kosten gedekt kunnen worden.</p>								
10. Toeristenbelasting	3,0	5	15	€ -	0,00%	€ 125.000,00	4,67%	
<p>De opbrengst uit de toeristenbelasting is een aanzienlijk inkomensmiddel voor Noord-Beveland, schommelingen in de recreatiesfeer kan financiële consequenties hebben voor de gemeente.</p>								
Overige risico's				€ 381.700,00	17,29%	€ 1.119.200,00	41,85%	
<p>Deze risico's hebben een lager risico en hebben een lagere impact omdat het om een verspreiding gaat van diverse kleinere risico's.</p>								
				€ 2.091.700	100,00%	€ 2.674.200	100,00%	
				80%		80%		
				€ 1.673.360		€ 2.139.360		

Toelichting

Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen worden de structurele risico's vermenigvuldigd met factor 2½. De uitkomst hiervan bedraagt dan € 6.685.500 (2,5 * € 2.674.200). De uitkomst van de benodigde weerstandscapaciteit voor de risico's met een incidenteel (€ 2.091.700) en een structureel (€ 6.685.500) karakter komt dan uit op € 8.777.200.

De combinatie van financiële risico's en kansen op een gebeurtenis zijn in onderstaande tabel opgenomen. Hierbij zijn de kansen en risico's verwerkt op basis van de oorspronkelijke financiële risico's. De risico's kleiner dan € 20.000 zijn in dit overzicht buiten beschouwing gelaten.

Bedrag	5	$x > € 200.000$		1		1		5
	4	$€ 150.000 < x < € 200.000$					2	
	3	$€ 100.000 < x < € 150.000$				4		
	2	$€ 50.000 < x < € 100.000$	1		1	4	2	4
	1	$€ 20.000 < x < € 50.000$			1	1		3
			0,5	1	2	3	4	5
			Kans					

Weerstandscapaciteit

Als resultaat van het vastgestelde beleid over de berekening van de weerstandscapaciteit is de berekening van de weerstandscapaciteit het volgende:

Omschrijving	Begroting 2024
Vrije aanwendbaar deel algemene reserve per 1-1-2024	€ 15.441.365
Benodigde middelen uitvoering Raadspuntenprogramma	€ 3.000.000
MFA Kats (Hogere kosten)*	€ 400.000
Beschikbare weerstandscapaciteit ultimo jaarrekening	€ 12.041.365
* Bij het vaststellen van de begroting is nog niet duidelijk wat de werkelijke kosten voor MFA Kats zullen worden. Als dit definitief bekend is komen we naar uw raad.	

Weerstandsvermogen

Nu het cijfermatig resultaat van zowel de risico's en de weerstandscapaciteit bekend zijn, kan de robuustheid van de jaarcijfers worden bepaald. Het resultaat hiervan is hieronder opgenomen.

Omschrijving	Begroting 2024
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 12.041.365,00
Minus benodigde weerstandscapaciteit o.b.v. 80% zekerheid	
- Incidenteel, (€ 2.091.700 * 80%)	€ 1.673.360,00
- Structureel, (€ 2.674.200 * 80%) * factor 2,5	€ 5.348.400,00
Totaal	€ 7.021.760,00
- Ratio begroting 2024	1,7

Voor het beoordelen van de ratio begroting 2024 voor het weerstandsvermogen hanteren we de volgende matrix:

Tabel beoordeling weerstandsvermogen		
Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

De ratio voor de begroting 2023 komt neer op 1,7 en is hiermee ruim voldoende te noemen. Indien de weerstandscapaciteit onder de 1,0 komt te liggen wordt deze als matig beschouwd. In dit geval kunnen er maatregelen genomen worden. Overigens kan de ratio door toekomstige ontwikkelingen onder druk komen te staan en richting 1,0 gaan.

Kengetallen

Inleiding

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van de horizontale controle door de raad op de financiële positie van de gemeente.

Het opnemen van kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie, omdat daarmee wordt beoogd de raad in staat te stellen gemakkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en de lasten van de gemeente.

Kengetallen ter ondersteuning van de beoordeling van de financiële positie

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een gemeente. Om dit te bereiken is voorgeschreven dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen worden

gezamenlijk opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat die paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Het gebruik van kengetallen heeft geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies of het Rijk.

Het financieel beeld dat uit de kengetallen naar voren komt is belangrijk voor het inzicht in de financiële positie. De gezamenlijke provinciale toezichthouders hebben besloten om voor het verkrijgen van een goed beeld aan te sluiten bij de zgn. signaleringswaarden die afkomstig zijn van de stresstesten voor 100.000+ gemeenten. De signaleringswaarden zijn ingedeeld in categorieën. Aan deze categorieën is geen waardeoordeel gegeven omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf plaats dient te vinden. Duidelijk is wel dat categorie A het minst risicovol is, categorie B neutraal is en categorie C het meest risicovol is.

Kengetal		Categorie A (minst risicovol)	Categorie B (neutraal)	Categorie C (meest risicovol)
1.	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3	Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4	Structurele exploitatieruimte begroting	> 0%	0%	< 0%
5	Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

De kengetallen kunnen niet los van elkaar worden gezien. Als de kengetallen gezamenlijk een verontrustend beeld laten zien vraagt dat van de gemeentemaatregelen om de situatie te verbeteren.

Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

Uit de beschrijving van de verschillende kengetallen, hierna, blijkt dat een afzonderlijk kengetal nog weinig zegt over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk van of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Noch hoeft een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs een negatieve invloed te hebben als de structurele exploitatieruimte groot is of men over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt, omdat er dan ruimte is om tegenvallers op te vangen. Het is dus niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente. De kengetallen zijn daarom gezamenlijk opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Begroting 2024	Verloop van de kengetallen					
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	Meerjarenraming 2026	Meerjarenraming 2027
Netto schuldquote	5,90	23,19	13,42	18,73	28,81	33,61
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	4,00	18,70	8,47	13,91	23,80	28,37
Solvabiliteitsratio	60,84	55,72	61,20	62,10	63,20	62,70
Structurele exploitatieruimte	10,56	0,65	-0,55	0,89	-2,99	-3,42
Grondexploitatie	-0,27	2,88	0,21	-1,67	0,16	-1,83
Belastingcapaciteit	87,50	85,04	83,85	83,85	83,65	83,65

Hieronder wordt per kengetal beschreven welke verhouding wordt uitgedrukt en wordt een beoordeling gegeven van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In de VNG-uitgave "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. De positie van gemeente Noord-Beveland is ruim voldoende met 13,42% voor de begroting 2024.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie.

Wanneer de helft of meer van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan is een gemeente voldoende solvabel. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 30%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig en wordt dat als onvoldoende beoordeeld. Gemeente Noord-Beveland heeft voor de begroting 2024 een solvabiliteit van 61,20% en dit kan dus als 'minst risico' worden beschouwd.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Dit kengetal moet daarbij in samenhang worden gezien.

Bij gemeente Noord-Beveland is dit kengetal voor de begroting 2024 $-/-0,55\%$.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente.

Een norm bepalen voor het kengetal grondexploitatie is lastig. De boekwaarde van de gronden zegt namelijk nog niets over de relatie tussen vraag en aanbod van woningbouw

dan wel m² bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor van toepassing. Dat wil o.a. zeggen hoeveel woningen of m² bedrijventerrein zijn gepland, het type en op welke plek. Daarnaast is van wezenlijk belang wat de te verwachten vraag zal zijn. Dit vergt dus meer onderzoek dan naar voren komt uit het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft wel meer weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld dient namelijk ook nog te worden terugverdiend. De waarde van de grond van gemeente Noord-Beveland bedraagt voor de begroting 0,21% ten opzichte van de geraamde baten.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Er is voor gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. Naast de OZB wordt ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing van een meerpersoonshuishouden.

Voor de jaarrekening bedraagt de OZB en rioolheffing bij een gemiddelde WOZ + de afvalstoffenheffing € 791,-. Het landelijk gemiddelde bedraagt € 960,- (dit betreft gegevens van het Coelo van het jaar 2022).

In de paragraaf Lokale heffingen wordt een uitgebreide regionale en landelijke vergelijking gemaakt van de lokale lasten van gemeente Noord-Beveland.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen weergegeven. Deze paragraaf geeft daarnaast een dwarsdoorsnede van de begroting. Uitgaven voor onderhoud van kapitaalgoederen komen immers op diverse beleidsvelden voor.

Het voorzieningenniveau is bepalend voor de jaarlijkse onderhoudslasten. Met het onderhoud van de kapitaalgoederen is een belangrijk deel van de begroting gemoeid. Een goed overzicht is daarom belangrijk.

In artikel 12 van het besluit begroting en verantwoording gemeenten (BBV) wordt bepaald dat de paragraaf ten minste het onderhoud bevat van wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Van deze kapitaalgoederen wordt aangegeven:

- Het beleidskader;
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Voor het beheren en onderhouden van de kapitaalgoederen maakt de gemeente Noord-Beveland gebruik van een geautomatiseerde beheersystematiek. Wegen, riolering, groen en speeltoestellen, gebouwen en openbare verlichting worden aan de hand van richtlijnen en inspecties van het areaal beheerd.

Komende periode wordt eraan gewerkt om de beleidsprogramma's van de verschillende disciplines integraal te benaderen met een beheerplan. Dit om te streven naar een integraal beheer openbare ruimte (IBOR). Door deze benadering kan de efficiency worden verbeterd. Daarnaast werkt de gemeente op diverse terreinen intensief samen met andere overheden. Op de volgende vlakken vindt deze samenwerking plaats:

Samenwerking	Partners	Werkveld
IBOR (Beheersystematiek openbare ruimte)	Bevelandse gemeenten en Tholen	Beheersystematiek, groen, wegen, riolering, rioolpompen, verkeersborden etc.
Installatie Verantwoordelijkheid	Bevelandse gemeenten	Veiligheid elektrische installaties, zoals gemalen, lichtmasten enz.
Wegen	Alle Zeeuwse gemeenten, Provincie en Waterschap	Gladheidsbestrijding, Uniformering beheer, Kennisuitwisseling.
Openbare Verlichting	VZG (alle Zeeuwse gemeenten)	Beheersystematiek, Beleidsformulering.
Riolering en water	Samenwerkingsverband Afvalwaterketen Zeeland met alle Zeeuwse overheden en Evides (SAZ+)	Formulering algemeen Zeeuws beleid met focus op verlagen kwetsbaarheid, kosten en kwaliteitsverhoging.
AZON	Stedin, Evides en DNWG en gemeenten	Afstemming nutsvoorzieningen en ingrepen in de openbare ruimte.

In de volgende paragrafen wordt per onderdeel een korte toelichting gegeven op het beleid en de financiële consequentie hiervan.

Wegen

Beleidsvoornemens

Het gemeentelijk beleid voor onderhoud wegen is vastgelegd in het Wegenbeheerplan 2016-2020. Dit beheerplan heeft in principe een houdbaarheidsdatum tot 2020, maar geeft een doorkijk tot 2026. In 2023 wordt een nieuw integraal beheerplan opgesteld.

Het beheerplan richt zich op het in de CROW omschreven gemiddelde niveau B tot het wettelijke minimum kwaliteitsniveau C. Het hanteren van deze algemeen geaccepteerde onderhoudsnorm maakt de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid als wegbeheerder inzichtelijk. Het wegenbeheerspakket, dat op basis van deze normen werkt, geeft op basis van weginspecties aan welk wegvak onderhouden dient te worden. Afhankelijk van de aard en hoeveelheid van het onderhoudswerk wordt het onder een project of onder klein lopend onderhoud geschaard. In het geval van een project, vaak als gevolg van een natuurlijk moment zoals ingeval van ruimtelijke ontwikkelingen, wordt een bepaald gebied op meerdere disciplines (riolering, wegen, groen, openbare verlichting) aangepakt.

De gemeente Noord-Beveland heeft op het gebied van wegen ca. 54 kilometer weg in onderhoud. Deze wegen zijn als volgt onderverdeeld in verhardingstype en oppervlaktes:

Verhardingstype	Oppervlakte in m2
Elementen (klinkers)	364.000
Asfalt	137.500
Half- / onverhard (grind)	2.000
Totaal	503.500

Het gemiddelde onderhoudsniveau is B. 6,5% is niveau D en dus achterstallig. 1 keer per 2 jaar wordt er een weginspectie gehouden.

Een belangrijke plaats in het wegbeheer wordt ingenomen door het onkruidbeheer. Doordat er wettelijk geen chemische bestrijdingsmiddelen meer mogen worden ingezet, is het beheer arbeidsintensief. Dit betekent dat er nog steeds gezocht wordt naar de best werkende alternatieven zoals branden, heet water en borstelen. Uit onderzoek is gebleken dat dit minder efficiënt is dan bestrijdingsmiddelen en zal blijven resulteren in een verhoging van de beheerskosten per vierkante meter. Gezien dit gegeven wordt in aanleg en renovatie gezocht naar de beste manier van inrichten van de openbare ruimte.

Ook de klimatologische verandering vraagt om aanpassingen op de inrichting van openbare ruimte. Met name hevige neerslag, met risico op wateroverlast, maar ook ernstige droogte en hitte vragen om maatregelen in de openbare ruimte. Komende periode wordt integraal beleid ontwikkeld om de aanpak en consequenties hiervan in beeld te brengen.

Financiële consequentie

De totale kosten voor wegen, straten en pleinen komen in 2024 uit op ca. €1,8 mln. In dit bedrag zijn de kapitaallasten van de investeringen (groot onderhoud en projecten), de kosten openbare werken (buitendienst) en de kosten bestuursapparaat (binnendienst) verwerkt. De uitsplitsing in kosten is gemaakt in Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat onder de posten wegen buiten de kom, wegen, straten en pleinen en wegenbeheersplan.

Hierbij is nog wel uitgegaan van het wegenbeheersplan 2016-2020. De verwachting is dat voor eind 2023 er een nieuw wegenbeheersplan wordt vastgesteld. Door middel van een aparte begrotingswijziging zullen de budgetten dan eventueel hierop worden aangepast.

Riolering

Beleidsvoornemens

De riolering wordt conform het in 2015 door de gemeenteraad vastgestelde gemeentelijke rioleringsplan (GRP) 2015-2020 beheerd en onderhouden. Dit plan is dan ook integraal met de waterkwaliteitsbeheerder (WS) tot stand gekomen. Deze samenwerking heeft geleid tot een verbreed GRP waarin de wettelijke taak ten aanzien van riolering, hemelwater,

grondwater en oppervlaktewater is vertaald en becijferd. Specifieke aandachtsvelden in het nieuwe GRP zijn:

- Actualisatie rioolberekeningen aan de hand van de systeemplannen stedelijk water;
- In beeld brengen van de totale rioolstatus;
- Voorkomen van wateroverlast door verbetering van het (afval)watersysteem in relatie met de inrichting van de openbare ruimte;
- Verbeteren waterkwaliteit en milieuhygiëne.

Het GRP wordt op basis van de, in het samenwerkingsverband SAZ+, gerealiseerde, blauwdruk voor de Zeeuwse gemeenten. Eind 2023 is het de bedoeling om een nieuw GRP vast te stellen. Later zal in de nieuwe Omgevingswet deze planfiguur haar verankering krijgen.

Het huidige GRP is in 2015 vastgesteld. De onderhoudsachterstand is ca. 9%

De riolering wordt 1 keer per 10 jaar geïnspecteerd.

De gemeente Noord-Beveland heeft op gebied van riolering ca. 103,5 kilometer vrij verval riool en ca. 72,2 km aan persriool in onderhoud. Deze riolen zijn als volgt onderverdeeld in rioleringsstype:

Type riool	Lengte in kilometer
Gemengd riool	46,7
Vuilwater riool (DWA)	20,7
Regenwater riool (HWA)	34,8
Overig (IT/Drainage)	1,7
Persriool	72,2
Totaal	175,7

Daarnaast heeft de gemeente diverse rioolpompgemalen in beheer en onderhoud. Deze zijn onderverdeeld in:

Type gemaal	Stuks
Hoofdgemalen	38
Minigemalen	205
Totaal	243

Financiële consequentie

Het totale rioleringsbudget voor 2024 is begroot op ca. € 830.000. In dit bedrag zijn de kapitaallasten van de investeringen, de kosten openbare werken (buitendienst) en de kosten bestuursapparaat (binnendienst) verwerkt. De uitsplitsing van deze kosten is gemaakt in Programma 8 Volksgezondheid en milieu onder de post Riolen en rioolgemalen.

In de investeringsplanning bij de begroting 2024-2027 (zie bijlage 1) is bij de nieuwe investeringen van de rioleringen al rekening gehouden met de concept bedragen uit het nieuwe GRP. Mocht na het vaststellen van het definitieve nieuwe GRP blijken dat bedragen toch afwijken, worden de bedragen door middel van een aparte begrotingswijziging nog aangepast.

Openbare Verlichting

Beleidsvoornemens

In het gemeentelijke beleidsplan Openbare Verlichting 2014-2020 wordt de visie ten aanzien van de openbare verlichting omschreven. In het beleidsplan wordt de optimale balans gezocht ten aanzien van de veiligheid (verkeersveiligheid en sociale veiligheid) en de duurzaamheid (energiebesparing). Bij nieuwe aanleg, renovatie en vervanging van

lichtmasten vormt het aspect duurzaamheid in de vorm van energiebesparing een belangrijke factor. Daarnaast wordt getracht lichthinder te vermijden. Ook wordt in het beleidsstuk de richting bepaald voor het verkrijgen van een uniforme standaard van lichtmasten en armaturen. Ook financieel vormt het document de basis voor de begroting. De OVL wordt ook opgenomen in het op te stellen beheerplan. In 2023 wordt er een nieuw beleidsplan gemaakt waarin ingestoken wordt op versnelling van verduurzaming van het areaal.

De gemeente Noord-Beveland heeft in 2024 op gebied van openbare verlichting 2.085 lichtmasten in onderhoud. Dit areaal is als volgt onderverdeeld:

Openbare verlichting	Stuks
Lichtmasten	2085

Van de armaturen zijn er 1182 voorzien van LED, dat is 56,6% van het areaal.

Het beleids- en beheerplan openbare verlichting is in 2015 vastgesteld. 6,1% van het areaal loopt achter op de onderhoudstermijn. De masten worden visueel geïnspecteerd. Het onderhoud (schilderwerk, lampvervanging en schadeherstel) en gegevensbeheer (databeheer) en complete vervangingen van de openbare verlichting, wordt sinds begin 2008, in samenwerking met Zeeuwse gemeenten en medeoverheden (Provincie, Zeeland Seaports en Waterschap), onder de vlag van de VZG, gezamenlijk aanbesteed. De samenwerking is vormgegeven via het BOVZ (bureau openbare verlichting Zeeland).

Financiële consequentie

In 2024 bedragen de kosten voor de openbare verlichting € 183.000. In dit bedrag zijn alle kosten zoals energiekosten, ambtelijke kosten en kapitaallasten verwerkt. De uitsplitsing in kosten is gemaakt in Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat onder de post Openbare verlichting.

Hierbij is nog wel uitgegaan van het oude beleidsplan. De verwachting is dat voor eind 2023 er een nieuw beleidsplan wordt vastgesteld. Door middel van een aparte begrotingswijziging zullen de budgetten dan eventueel hierop worden aangepast.

Water

Beleidsvoornemens

Het gemeentelijke waterbeleid is verankerd in het gemeentelijke Waterplan en wordt verwerkt in het beheerplan openbare ruimte. Ook in 2024 wordt er verder gewerkt aan de systeemoverzichten stedelijk water (SSW).

Het modelleren, berekenen, analyseren en toetsen van het totale systeem vormt de basis voor maatregelen. Dit in samenwerking met het waterschap (in het samenwerkingsverband (SAZ+).

Op hoofdlijnen heeft de gemeente het volgende water in eigendom, dan wel vallend binnen de komgrenzen.

Type water	Hoeveelheid
Watergangen	79.500 m1
Vijvers	14.500 m2

Het bergen van regenwater wordt steeds belangrijker. Door veranderingen in het klimaat komen excessen in de vorm van wateroverlast steeds vaker voor. Inspelen hierop in de vorm van de aanleg van afvoer- en bergingsvoorzieningen, of ook wel het anders inrichten van de openbare ruimte, heeft alle aandacht.

Uitvoering van de SSW's, in samenwerking met Waterschap Scheldestromen, levert een bijdrage aan goed functionerende watersystemen. Volgens de afspraken met het

waterschap, vastgelegd in plan BOB (beheer en onderhoud bebouwde kom) zal in 2024 de gemeentelijke taak bestaan uit de maaiactiviteiten in de natte profielen en zal het Waterschap de baggeractiviteiten en het onderhouden van de beschoeiing uitvoeren.

Financiële consequentie

In 2024 zullen de bovenstaande activiteiten op gebied van water worden uitgevoerd. De uitvoering van deze water gerelateerde activiteiten komen, met uitzondering van de maaiwerkzaamheden ten laste van het gemeentelijke rioleringsplan en vallen hiermee onder Programma 8 Volksgezondheid en milieu.

Groen

Beleidsvoornemens

Het Groenstructuurplan gemeente Noord-Beveland bepaalt in hoofdlijn de richting van het groenbeheer binnen de gemeente Noord-Beveland. In dit plan is de hoofdstructuur voor de inrichting van het groen voor de kernen vastgelegd.

Verdeeld naar typologie heeft de gemeente het volgende groen:

Type groen	Hoeveelheid
Sierbeplanting	64.000 m ²
Bos en bosplantsoen	102.500 m ²
Grassen en kruiden	46.500 m ²
Bomen	4.500 st

Het onderhoud van het groen vloeit voort uit het groenbeheersysteem in combinatie met groeninspecties. Nieuwe ontwikkelingen zoals een verbod op chemische onkruidbestrijding leiden op termijn tot nieuwe ontwikkelingen in het onderhoud van de (groene) openbare ruimte. Door beperktere inzet van bestrijdingsmiddelen wordt de beheersbaarheid van onkruid bemoeilijkt. Het algemene kwaliteitsbeeld, bestaande uit een openbare ruimte waarin geen enkele vorm van onkruid wordt toegestaan, zal vervagen. Door ervaring zal een modus gevonden moeten worden om een algemeen geaccepteerd streefbeeld te behalen. Ook de verhardingen worden groener ingericht waardoor het straatbeeld verandert. In de inrichting van groen wordt hiermee al enkele jaren rekening gehouden door het onderhoudsvriendelijk omvormen van beplantingsvakken. Dit heeft ondanks de forse uitbreiding van het areaal nog niet tot een evenredige toename van arbeidsintensiviteit geleid. De komende jaren moet bezien worden wat de impact is van het toegenomen areaal.

Naast deze ontwikkeling wordt in de nieuwe plannen gewerkt aan klimaatadaptatie en leefbaarheid. Het creëren van een verantwoorde leefomgeving vormt hierbij de basis.

Het gemeentelijk groen bestaat uit de volgende onderdelen:

- Openbaar groen
- Begraafplaatsen
- Speelweiden
- Sportvelden
- Schooltuinen (alleen kosten eigen dienst)

Het groenstructuurplan stamt uit 2004. In de woongebieden wordt kwaliteitsniveau B en bij bedrijventerreinen niveau C aangehouden. In 2024 wordt gewerkt aan een nieuw groenstructuurplan dat gekoppeld wordt aan beleid over de openbare ruimte

Bomen worden 1 keer per 3 jaar geïnspecteerd.

De onderhoudsachterstand wordt geschat op <2%.

Financiële consequentie

Het groenbudget is opgebouwd uit verschillende onderdelen. Onderstaand wordt een opsomming gegeven van de objecten:

- Openbaar groen
- Begraafplaatsen
- Speelweiden
- Sportvelden

De totale kosten per object zijn opgebouwd uit diverse posten. De kosten bestaan in hoofdzaak uit onderhoudswerk door derden, de kostenplaatsen van openbare werken en kapitaallasten. De uitsplitsing van deze kosten is gemaakt in Programma 6 Sport, cultuur en recreatie en programma 8 volksgezondheid en milieu specifiek gemaakt onder de objecten.

Gebouwenbeheer

Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen en monumenten vloeit voort uit het beheersysteem in combinatie met regelmatige gebouwinspecties. Aan de hand van deze systematische inspecties wordt de staat van onderhoud en ook het benodigde onderhoud meerjarig bepaald en de (MJOB) meer jaren onderhoud begroting opgesteld. Daarnaast wordt gekeken naar de hoeveelheid klachtenonderhoud en ook de inbreng van de gebruikers. Het in goede staat brengen en houden van de gemeentelijke gebouwen, zodat de functie van de gebouwen blijvend kan worden vervuld, is hierbij de missie.

Om dit te bereiken is de onderhoudsaanpak erop gericht om door clustering van onderhoudspakketten efficiëntie en inkoopvoordeel te bereiken. Diverse onderhoudstaken zijn/worden geclusterd en aanbesteed. Zo wordt het schoonmaakonderhoud, onderhoudswerk aan verwarming, jaarlijkse keuring en inspectie van brandblusvoorzieningen en noodverlichting, dak inspecties en risico-inventarisaties van een groot aantal gemeentelijke gebouwen geclusterd op de markt gebracht. Hieronder worden de verschillende beheersobjecten apart benoemd en ook de financiële consequentie van deze objecten benoemd.

Beleidsvoornemens

Het borgen van de functionaliteit en veiligheid in en rond de gemeentelijke gebouwen is een belangrijk onderdeel van het beleid.

Verder ligt er geen beheer- of beleidsplan, wel een uitgebreide meerjaren onderhoudssystematiek en daaruit voortvloeiend meerjaren onderhoudsplan met financiële vertaling. De onderhoudssituatie is goed, er is nauwelijks achterstallig onderhoud.

Monumenten

Onder de gemeentelijke monumenten vallen de kerktorens en uurwerken, molens en monumenten, waarbij uurwerken en klokken apart in de begroting worden genoemd.

Financiële consequentie

De uitsplitsing van deze kosten is gemaakt in Programma 6 Sport, cultuur en recreatie, specifiek gemaakt onder de objecten monumenten.

Sportaccommodaties

Onder de sportaccommodaties worden twee gymzalen (Wissenkerke en Kortgene), de tennisvoorziening en het zwembad geschaard.

Beleidsvoornemens

Op basis van inspecties zijn alle aanwezige toestellen in kaart gebracht met onderhoudsstaat en vervangingstermijn.

Financiële consequentie

Voor het onderhoud in 2024 zijn de kosten voor de sportaccommodaties geraamd onder het Programma 6 Sport, cultuur en recreatie.

Schoolgebouwen

Onder de schoolgebouwen vallen de drie openbare scholen (CLP, KTG en WSK) en de christelijke school (KMP).

Beleidsvoornemens

De schoolbesturen (w.o. Stichting Albero en Primas) zijn verantwoordelijk voor het onderhouden van de scholen. Dit heeft als consequentie gehad dat de gemeentelijke onderhoudstaak is verschoven richting het schoolbestuur. Het schoolbestuur heeft nu de verantwoordelijkheid gekregen voor het beheer en onderhoud van de gebouwen. De gemeente heeft door deze verschuiving alleen nog de toetsende en toezichhoudende taak.

Welzijnsaccommodaties

Onder de welzijnsaccommodaties vallen de dorpshuizen, jeugdsozen, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen.

Financiële consequentie

Het onderhoudsbudget, bestaande uit klein en groot onderhoud, voor welzijnsaccommodaties is in 2024 weergegeven in het Programma 7 Sociaal domein, specifiek op de posten:

Dorpshuis Wissenkerke
Dorpshuis Colijnsplaat
Dorpshuis Geersdijk
Dorpshuis Kamperland
Dorpshuis Kats
Dorpshuis Kortgene (oud)
Peuterspeelzalen WSK, KTG, KMP
Jeugdsoos Kamperland
Kinderdagverblijf

Gemeentelijke huisvesting

Het gemeentehuis en de loods Openbare Werken vallen onder de gemeentelijke huisvestingspanden.

Financiële consequentie

In 2024 is het onderhoudsbudget voor het reguliere onderhoud aan huisvesting volgens de MJOB geraamd.

Civiele kunstwerken

Het beheer gebeurt nu ad hoc op basis van een onderhoudsbudget. Het kunstwerken beheer wordt in 2024 verder uitgewerkt met inventariseren, inspecteren en met een daaruit voortvloeiend onderhoudsprogramma. Hieronder vallen steigers, damwanden en bruggen.

Areaal uitbreiding

Afgelopen jaren, mede door de vele nieuwbouwactiviteiten en uitbreidingen, is het te onderhouden areaal hard toegenomen. Ook voor 2024 wordt een uitbreiding van de voorzieningen voorzien.

De volgende uitbreidingen op het gebied van groen, wegen, riolering en water worden voorzien:

- Banjaardgebied
- Bestemmingsplan Kamperland IV(Campervelden)
- Bestemmingsplan Kreekpad Kats
- Bestemmingsplan Sportveld Wissenkerke
- Bestemmingsplan RIP II en mogelijk III
- Bestemmingsplan Havens Kamperland
- Bestemmingsplan Stadspolder Kortgene
- Bestemmingsplan Akkerrand
- Bestemmingsplan Vallekreek II
- Bestemmingsplan Felixkade

3.4 Verbonden partijen

Korte omschrijving

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Deze derde rechtspersonen zijn in het algemeen vennootschappen waarin de gemeente deelneemt, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat, als de verbonden partij niet aan haar verplichtingen kan voldoen of gedwongen is haar activiteiten te beëindigen.

Context en achtergrond

Vanuit het gezichtspunt van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad worden in deze paragraaf de status, de doelstellingen en de activiteiten van de verbonden partijen weergegeven en toegelicht in relatie tot het gemeentelijk beleid dat is neergelegd in de programmabegroting. Daarbij wordt ook inzicht gegeven in het budgettaire beslag en de financiële risico's die voortvloeien uit de relatie met de verbonden partijen.

Visie en beleidsvoornemens

De gemeente Noord-Beveland participeert uitsluitend in verbonden partijen, als daarmee een publieke taak wordt gediend.

Waar de uitvoering van gemeentelijke taken als een vorm van 'verlengd lokaal bestuur' is overgedragen aan derde partijen, wordt hieraan op dezelfde wijze als bij uitvoering in eigen beheer belang gehecht aan bevordering van effectiviteit, efficiency en transparantie.

Waar het gaat om kaderstelling, toezicht houden en controle ten aanzien van verbonden partijen, wordt de gemeentelijke rol ingevuld door aanwijzing van vertegenwoordigers in de besturen van de verbonden partijen en doordat begrotingen aan de gemeenteraad worden toegezonden met de mogelijkheid zienswijzen in te dienen.

Kerntaken van de verbonden partijen

1. NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats: Den Haag

De gemeente neemt deel in het maatschappelijk kapitaal (aandelen) van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Het bezit van deze aandelen leidt tot een jaarlijkse dividenduitkering.

De gemeente Noord-Beveland beschikt over 6.520 aandelen x € 2,50 van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, welke gevestigd is in Den Haag. De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De gemeente Noord-Beveland heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen, dat bij de gemeente in bezit is.

2. PZEM NV

Vestigingsplaats: Middelburg

Het aandeel van de gemeente Noord-Beveland in het maatschappelijk kapitaal van PZEM NV is 135 van de 15.280 aandelen.

De Zeeuwse gemeenten hebben samen 46,5% van de aandelen.

De verdeling van de aandelen is:

- 50% provincie Zeeland
- 46,5% Zeeuwse gemeenten
- 0,2% provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland
- 3,3% gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland

Over boekjaar 2014 is voor het laatst dividend uitgekeerd.

In 2017 zijn twee onderdelen, Delta N.V. en de Delta Netwerkgroep, verkocht. Het achtergebleven bedrijf, verdergaand onder de naam PZEM N.V., bestaat nu uit drie onderdelen:

- 70% aandeel in EPZ;
- 50% aandeel in Evides.

Daarnaast zijn de statuten en het beloningsbeleid van PZEM N.V. op voorspraak van de aandeelhouders gewijzigd. Deze zijn in lijn gebracht met de samenstelling van de organisatie na verkoop van eerdergenoemde onderdelen.

3. Stichting Inkoopbureau West-Brabant

Vestigingsplaats: Zevenbergen

Sinds januari 2009 is Noord-Beveland aangesloten bij de Stichting Inkoopbureau West-Brabant: een inkoop samenwerking van een aantal gemeenten in Noord-Brabant, Zuid-Holland en Zeeland. De bedoeling van deze aansluiting is vooral het garanderen van continuïteit van professionele inkoop, verlaging van de inkoopkosten en verbetering van ons inkoopproces. De aansluiting behelst een doorlopend contract waarbij twee dagdelen per week worden afgenomen van de stichting. In die dagdelen is een inkoper bij de gemeente gedetacheerd.

4. NV economische impuls Zeeland

Vestigingsplaats: Middelburg

Ontwikkelingsmaatschappij NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) heeft als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse economie.

De kerndoelen van Impuls zijn:

- Structuurversterking en ontwikkeling van de regionale economie door grote projecten te faciliteren;
- De ontwikkeling en uitvoering van projecten voor de Zeeuwse kenniseconomie (in het kader van het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie, waarbij de nadruk wordt gelegd op het verhogen van het opleidingsniveau, betere uitwisseling tussen onderwijs en arbeidsmarkt en innovatie);
- Economische promotie en acquisitie.

De gemeente Noord-Beveland heeft in totaal 7.400 aandelen. Elk aandeel geeft recht op het uitbrengen van één stem. Alle besluiten van de algemene vergadering worden genomen met volstreekte meerderheid van stemmen, voor zover bij de wet of de statuten geen grotere meerderheid is voorgeschreven.

Op basis van een meerjarenbegroting stemmen de aandeelhouders jaarlijks in met de deelnemersbijdrage.

5. GBE Aqua BV

Vestigingsplaats: Rotterdam

GBE Aqua BV komt voort uit de verkoop van de aandelen Evides door PZEM aan haar aandeelhouders. GBE Aqua bezit 50% van de aandelen Evides en is samen met GBE-onderdeel van de aandeelhoudersgroepen.

Jaarlijks zal de hoogte van de kapitaalstorting worden berekend die de aandeelhouders moeten verrichten, zodat GBE Aqua aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Dit gebeurt op basis van het PZEM-dividend en Evides dividend.

Kerntaken van gemeenschappelijke regelingen

1. Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwerking Zeeland (O.L.A.Z.)

Vestigingsplaats: Oostburg

De gemeenschappelijke belangen op het terrein van afvalverwerking zijn door de Zeeuwse gemeenten ondergebracht in dit openbaar lichaam. De bedrijfsactiviteiten van het O.L.A.Z. zijn ondergebracht in de ZRD (Zeeuwse Reinigingsdienst). In 2016 hebben de Zeeuwse gemeenten de aandelen van de ZRD overgenomen van Indaver en is er sprake van 100% zeggenschap.

De taken van het O.L.A.Z. zijn opnieuw vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling. Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door de portefeuillehouders Afval van de dertien deelnemende gemeenten. In 2017 heeft het O.L.A.Z. voor de afvalcomponenten huishoudelijk restafval, gft, oud papier, flessenglas en kunststof verpakkingen openbaar aanbesteed. Hiervoor is een meerjarige overeenkomst aangegaan. Dit heeft consequenties voor de verwerkingstarieven.

2. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Vestigingsplaats: Goes

GGD Zeeland besteedt expliciete aandacht aan de bestrijding van onderlinge gezondheidsverschillen bij (maatschappelijke) achterstandsgroepen onder de burgers in Zeeland. Het is op dit moment niet geheel duidelijk hoe het takenpakket van de GGD en de wijze van uitvoering daarvan zich de komende jaren ontwikkelt. Dit traject wordt in nauw overleg met de gemeenten doorlopen. Hierbij spelen de volgende onderwerpen:

- Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (integratie 0 tot 19-jarigenzorg, basispakketten technische hygiënezorg, medische milieukunde, overige bevorderingstaken, infectieziektebestrijding);
- Ontwikkelingen op markttaken, zoals preventieve maatregelen risicogroepen, inspectie kinderopvang en forensische geneeskunde zullen een grote impact hebben op de wijze waarop de GGD functioneert.

Alle Zeeuwse gemeenten zijn vertegenwoordigd in het bestuur van de GGD Zeeland met één lid. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter, secretaris en plaatsvervangend secretaris en ten minste vijf andere leden, aan te wijzen uit en door het algemeen bestuur.

De GGD ontvangt haar financiële middelen via bijdragen van de deelnemende gemeenten en via opbrengsten van derden. Deze opbrengsten verkrijgt de GGD via subsidies dan wel via afnemers van diensten.

De Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland valt onder de gemeenschappelijke regeling GGD. De inkooporganisatie is vooral gericht op een effectieve en efficiënte inkoop van zorg voor jeugd voor de 13 Zeeuwse gemeenten. De taken en rollen van de inkooporganisatie zijn:

- Inkopen en contracteren van zorg;
- Uitvoeren van contractbeheer;
- Voeren van onderhandelingen met zorgaanbieders;
- Verzamelen van benodigde gegevens t.b.v. monitoring en verantwoording;
- Bewaken van de Zeeuws-brede afspraken;
- Optreden als aanspreekpunt voor zorgaanbieders en gemeenten.

De GGD sluit aan bij de veranderingen in het sociaal domein met de uitvoering van de publieke gezondheidstaken, inclusief de jeugdgezondheidszorg.

De GGD gaat verder met de opgezette programmalijnen:

- Gezondheid in de wijk;

- Kennis-Innovatie-Monitoring;
- Sociale & Fysieke Veiligheid en bescherming;
- Markt.

De Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland en de organisatie Veilig Thuis zijn ondergebracht bij de GGD. Zij hebben een aparte status met een bestuurscommissie en een aparte begroting.

3. Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)

Vestigingsplaats: Middelburg

De Veiligheidsregio Zeeland is opgericht met het doel een nieuwe organisatie op te bouwen voor rampen en crisisbeheersing.

De twee besturen, het bestuur van de Regionale Brandweer Zeeland (RBZ) en de bestuurscommissie van de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR) zijn samengegaan als Regionaal Veiligheidsbestuur.

Het Regionaal Veiligheidsbestuur van de VRZ bestaat uit een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. In het algemeen bestuur nemen alle dertien burgemeesters van de Zeeuwse gemeenten zitting. Dit bestuur stelt de hoofdlijnen van beleid en de financiële kaders vast. Het gezag over de daadwerkelijke inzet van politie, brandweer en GHOR blijft bij de burgemeester in elke gemeente.

De VRZ staat voor meer samenwerking, meer daadkracht, bindende afspraken en heldere bevoegdheden waarbij de veiligheid en bescherming van de burger centraal staat. Het bestuur van de Veiligheidsregio heeft zich uitgesproken voor verregaande samenwerking en het benutten van alle mogelijkheden die leiden tot synergie tussen de verschillende korpsen.

4. Werkvoorzieningsschap De Betho

Vestigingsplaats: Goes

De Betho is het bedrijf dat de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uitvoert voor de zes gemeenten in de regio Noord/Zuid-Beveland en Tholen. Bij De Betho werken ruim 600 mensen in het kader van de WSW.

De deelnemende gemeenten dragen bij in de exploitatie van de Betho door middel van een vaste gemeentelijke bijdrage. De Betho is verder afhankelijk van de rijksbijdrage WSW die door de gemeenten één op één aan de Betho wordt doorbetaald en van omzet via opdrachten die de Betho uitvoert, de orderportefeuille. De continuïteit van de orderportefeuille is sterk afhankelijk van de gemeente als opdrachtgever.

Sinds de invoering van de Wet sociale werkvoorziening (modernisering WSW), is de gemeente meer verantwoordelijk in de regie over de uitvoering van de wet en ontvangt ook rechtstreeks de hiervoor bestemde middelen. Wezenlijke inhoudelijke wijziging in de wet is dat er steeds meer nadruk wordt gelegd op de zogenaamde beweging van binnen naar buiten. Dat wil zeggen dat Wsw-werknemers zo veel mogelijk buiten de muren van het SW-bedrijf werkzaam zijn. De Betho realiseert deze beweging vooral door het inzetten van detacheringen (De Bethode).

5. Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterscheldregio (SWVO)

Vestigingsplaats: Goes

Het Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterscheldregio is een Gemeenschappelijke Regeling (GR) waaraan de gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland en Tholen deelnemen. De GR beoogt het realiseren van gezamenlijke beleidsontwikkeling, -voorbereiding en uitvoering voor een aantal bovengemeentelijke voorzieningen en activiteiten op het gebied van welzijn en zorg. Hierbij is het bevorderen van de onderlinge afstemming van beleid en het behalen van efficiëntie een belangrijke doelstelling voor het Samenwerkingsverband.

Het bestuur van het Samenwerkingsverband bestaat uit één vertegenwoordigend bestuurder namens elk van de zeven deelnemende gemeenten in de GR. De besluitvorming in het

bestuur wordt voorbereid in ambtelijke werk- en projectgroepen voor de verschillende beleidsterreinen van het Samenwerkingsverband.

6. Zeeuwse Muziekschool

Vestigingsplaats: Middelburg

Vorm van bestuurlijke en organisatorische samenwerking, waarbinnen het geven van instrumentaal en vocaal muziekonderwijs en van muzikale vorming in de ruimste zin ten behoeve van leerlingen woonachtig in de deelnemende gemeenten wordt uitgeoefend. Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de Zeeuwse Muziekschool wordt gevormd door vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten in Zeeland.

De partners zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het exploitatietekort. Verdeling vindt plaats op basis van een verdeelsleutel. De Zeeuwse Muziekschool staat in het teken van een nieuwe toekomstvisie. Kern daarvan is een overgang naar meer flexibiliteit en keuzemogelijkheden per gemeente. Daarnaast blijft er een basispakket dat alle gemeenten afnemen.

7. RMC/leerplicht

Vestigingsplaats: Goes

Op 1 april 2010 is het Regionaal Bureau Leerplicht/RMC Oosterschelderegio (RBL) van start gegaan. De zeven gemeenten in de Oosterschelderegio (Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Goes, Borsele, Kapelle, Reimerswaal en Tholen) zijn overeengekomen om de leerplichttaken en de regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten gezamenlijk uit te laten voeren door een regionaal bureau.

De afspraken rondom deze regionale samenwerking zijn vastgelegd in de Gemeenschappelijke regeling leerplicht/RMC Oosterschelderegio.

De uitvoerende bevoegdheden/het werkgeverschap zijn gemandateerd aan de centrumgemeente Goes. De bestuurlijke aansturing wordt uitgevoerd door de portefeuillehouders van de zeven gemeenten.

8. Gemeenschappelijke regeling Samenwerking De Bevelanden

Vestigingsplaats: Goes

Deelnemers aan deze gemeenschappelijke regeling zijn de gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland en Reimerswaal.

Het openbaar belang van de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Bevelanden is het bevorderen van een duurzame samenwerking met flexibiliteit binnen geldende marges door het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten. Het vergroten van het gemeenschappelijke kennisniveau en het inspelen op dwingende, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen die op termijn de bestuurskracht van de individuele gemeenten sterk zullen beïnvloeden, is het resultaat van deze gemeenschappelijke regeling. Doel van de GR is samenwerking op het gebied van ICT, informatievoorziening, P&O, salarisadministratie en Werk, Zorg en Inkomen.

9. Gemeenschappelijke Regeling Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland

Vestigingsplaats: Terneuzen

De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland voert sinds 2 januari 2014 milieu- en veiligheidstaken uit namens de Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen en de Provincie Zeeland.

De RUD Zeeland is een Gemeenschappelijke Regeling. Met deze vorm van samenwerking streeft de RUD naar een zo optimaal mogelijke uitvoering op het gebied van (milieu-) omgevingsvergunningen, -toezicht en -handhaving. Dit geldt ook voor groene wetten, bodemsanering, luchtvaart, vuurwerk, toezicht op zwembaden, Wabo en het omgevingsrecht.

RUD Zeeland voert het toezicht en de handhaving uit voor de bevoegde gezagen. Bedrijven kunnen voor hun activiteiten bij de RUD de benodigde vergunning krijgen.

Verbonden partijen

Verbonden partijen	Deelnemers	Rechtsvorm	Eigen en vreemd vermogen *		Bijdrage 2024
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Nederlandse Gemeenten	NV	EV	€ 4.600.000.000	€ 7.000
			VV	€ 155.262.000	
PZEM NV	Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland en gemeenten in Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland	NV	EV	€ 1.376.990.000	€ 0 (dividend)
			VV	€ 850.880.000	
Stichting Inkoopbureau West-Brabant	Diverse gemeenten in Noord-Brabant, Zuid-Holland en Zeeland	Stichting	EV	€ 672.527	€ 30.000
			VV	€ 608.790	
NV economische impuls Zeeland	Provincie Zeeland, alle Zeeuwse gemeenten, ABN Amro, Rabobank en Zeeuwse zorginstellingen	NV	EV	€ 9.974.029	€ 8.000
			VV	€ 3.650.522	
GBE Aqua BV	Provincie Zeeland, alle Zeeuwse gemeenten, Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee	BV	EV	€ 30.452.671	n.v.t.
			VV	€ 263.705.830	

* betreffen gegevens uit de diverse jaarrekeningen 2022, tenzij anders aangegeven

Gemeenschappelijke Regelingen

Gemeenschappelijke Regelingen	Deelnemers	Rechtsvorm	Eigen en vreemd vermogen *		Bijdrage 2024
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)	Alle Zeeuwse gemeenten	GR	EV	€ 551.638	€ 508.203
			VV	€ 12.812.920	
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)	Alle Zeeuwse gemeenten	GR	EV	€ 5.520.747	€ 2.417.643
			VV	€ 23.533.747	
Veiligheidsregio Zeeland	Alle Zeeuwse gemeenten	GR	EV	€ 2.433.519	€ 1.045.816
			VV	€ 29.465.361	
Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap De Betho	Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal en Tholen	GR	EV	€ 11.102.000	€ 543.773
			VV	€ 3.577.000	
Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SWVO)	Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland,	GR	EV	€ 301.539	€ 2.379.643
			VV	€ 6.875.556	

Gemeenschappelijke Regelingen	Deelnemers	Rechtsvorm	Eigen en vreemd vermogen *		Bijdrage 2024
	Reimerswaal, Schouwen-Duiveland en Tholen				
Zeeuwse Muziekschool	Alle Zeeuwse gemeenten	GR	EV VV	€ -135.396 € 1.061.792	€ 70.771
Regionaal Bureau Leerplicht/RMC Oosterschelderegio	Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland en Tholen	GR	EV VV	€ 165.493 € 0	€ 21.938
Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Bevelanden	Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland en Reimerswaal	GR	EV VV	€ 1.725.517 € 5.813.295	€ 1.718.316
Gemeenschappelijke Regeling Regionale uitvoeringsdienst Zeeland	Alle Zeeuwse gemeenten, provincie Zeeland en waterschap Scheldestromen	GR	EV VV	€ 1.075.644 € 4.291.691	€ 363.200

* betreffen gegevens uit de diverse jaarrekeningen 2022, tenzij anders aangegeven

Risicobeheersing

De gemeente heeft zeggenschap door bestuursrecht in de gemeenschappelijke regelingen. Bij de verbonden partijen is er zeggenschap via stemrecht op de aandelen die de gemeente in bezit heeft. Daarnaast worden van de gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen de begroting en jaarrekening beoordeeld.

Risico's voor de grootste gemeenschappelijke regelingen:

SWVO

Er wordt gewerkt met een open-einderegeling. De afrekening vindt achteraf plaats. Er is geen invloed op het aantal afnemers van zorg. Het SWVO heeft geen reserves voor het opvangen van (onverwachte) tegenslagen.

GR de Bevelanden

De kosten van de uitvoering worden met een verdeelsleutel over de deelnemers verdeeld. Als de sleutel van de uitvoeringskosten wijzigt dan heeft dit invloed op de huidige uitvoeringsbudgetten.

VRZ

De meldkamers van Zeeland en Midden-West-Brabant zijn in 2020 samengevoegd, het is nog niet duidelijk hoe dit zich zal verhouden tot de gemeentelijke bijdrage. De VRZ geeft aan dat door regionalisering er een vervangingsachterstand is ontstaan bij de voertuigen en het materiaal.

GGD

Naast de standaardtaken valt de inkooporganisatie jeugd onder de GGD. Er wordt gewerkt met een open-einderegeling. Het risico is, dat de gemeente meer betaalt aan de gemeenschappelijke regeling dan de inkomsten die worden ontvangen van de Rijksoverheid.

3.5 Financiering

Inleiding

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het eventueel uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexe geld- en kapitaalmarkt. Er zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie budgettaire gevolgen verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Onder de treasuryfunctie valt niet het (garanderen van) verstrekken van leningen aan derden. Deze activiteiten vallen onder het desbetreffende programma.

Het beleid van de gemeente Noord-Beveland is vastgelegd in het treasurystatuut ter uitvoering van de verordening financieel beheer (ex artikel 212 Gemeentewet).

Het huidige treasurystatuut geldt sinds april 2010. Het statuut is het kader voor de uitvoering van de treasuryfunctie. De belangrijkste punten, naast de voorschriften uit hoofde van de Wet financiering decentrale overheden (Fido), van dit kader zijn:

- Gelden worden alleen uitgezet/aangetrokken bij banken met een zogenaamde AAA-rating;
- Het aantrekken van leningen geschiedt door een offerte aan te vragen bij tenminste 3 financiële instellingen;
- Het college is gemandateerd gelden aan te trekken (uitvoering bij het hoofd van de afdeling Middelen);
- De gemeente maakt geen gebruik van derivaten.

Uit deze punten komt onder meer naar voren dat de gemeente Noord-Beveland heeft gekozen voor een zeer laag risicoprofiel.

Treasurybeheer

1. Risicobeheer vlottende schuld, kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de wet Fido een norm gesteld voor het maximumbedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren.

De wettelijke toegestane omvang van de kasgeldlimiet is gelijk aan het bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het dienstjaar. Bij ministeriële regeling is deze norm vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Als dit percentage wordt overschreden zal een langlopende lening worden aangegaan. De kasgeldlimiet voor 2024 bedraagt bij een begrotingstotaal van € 32,3 miljoen derhalve € 2,7 miljoen.

2. Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Renterisico wordt onder andere gelopen bij herfinanciering van de vaste schuld met nieuwe leningen of bij renteherziening op basis van de leningsvoorwaarden. Geen renterisico, in de zin van de wet Fido, wordt gelopen bij het aangaan van nieuwe leningen als financiering van bijvoorbeeld nieuwe activa. De lasten van deze nieuwe leningen worden immers meegenomen in de meerjarenraming bij de kapitaallasten van nieuwe activa. Wanneer het zover komt dat activa met nieuwe vaste schuld gefinancierd moet worden, moet de opbouw van de lening portefeuille zodanig zijn dat niet in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningen geherfinancierd moet worden. Het risico van rentewijzigingen kan bij een evenwichtige opbouw gespreid worden over de jaren en verandering van de rente werkt zodoende vertraagd door op de rentelasten in enig jaar.

De toetsing aan de renterisiconorm geeft voor 2024 tot en met 2027 het volgende beeld:

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld	In miljoen euro			
	2024	2025	2026	2027
Renterisico op vaste schuld				
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-	-	-
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	-	-	-	-
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	-	-	-	-
3a. Nieuwe aangetrokken vaste schuld	-	-	1,00	3,00
3b. Nieuwe verstrekte vaste schuld	-	-	-	-
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	-	-	1,00	3,00
5. Betaalde aflossingen	0,87	0,87	0,74	0,78
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	-	-	0,74	0,78
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	-	-	0,74	0,78
Renterisiconorm				
8. Omvang van de begroting	32,35	32,47	31,23	31,14
9. Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	0,20	0,20	0,20	0,20
10. Renterisiconorm (8*9)	6,47	6,49	6,25	6,23
Toets rente risiconorm				
10. Renterisiconorm	6,47	6,49	6,25	6,23
7. Renterisico op vaste schuld	-	-	0,74	0,78
11. Ruimte(+)/Overschrijding(-);(10-7)	6,47	6,49	5,51	5,45

Uit bovenstaande tabel is af te leiden dat onze gemeente voor 2024 tot en met 2027 binnen de gestelde renterisiconorm blijft. Het aangaan van nieuwe langlopende geldleningen is afhankelijk van het tempo waarin nieuwe investeringen zullen worden uitgevoerd.

3. Financiering

Voor de uitvoering van de gemeentelijke taken zijn financieringsmiddelen nodig. De financieringspositie van de gemeente Noord-Beveland en de daarbij behorende financieringsbehoefte in de jaren 2024 tot en met 2027 is als volgt:

Financieringsoverzicht	In miljoen euro			
	2024	2025	2026	2027
Aanwezige financieringsmiddelen: Leningen 31-12	10,9	10,1	9,3	9,6
Reserves/voorz.31-12	30,6	30,3	30,0	29,8
Geactiveerde investeringen 31-12	33,7	33,4	33,6	34,3
Investeringsplanning	3,5	5,5	7,1	8,1
Financieringssaldo per 31-12	4,3	1,4	-1,3	-3,1
Dekking financieringssaldo:				
Aan te trekken langlopende geldlening*	0,0	0,0	1,0	3,0

* indien en voor zover mogelijk kortlopende financiering i.v.m. rentepercentage

Het financieringstekort is het verschil tussen de totale financieringsbehoefte en de al beschikbare financieringsmiddelen.

Uit bovenstaande tabel valt af te leiden dat de gemeente in 2024 haar investeringen (€ 37,2 mln.) voor 82% financiert met reserves/voorzieningen (€ 30,6 mln.). Hierbij is uitgegaan van

activeren van investeringen, verminderd met eventuele bijdragen van derden. Voor 2023 was die verhouding 76%.

Mutaties lening portefeuille

Op dit moment heeft de gemeente geen leningen die in aanmerking komen voor vervroegde aflossing. Het gewogen gemiddelde rentepercentage over de leningenportefeuille in 2024 bedraagt 0,97%.

Economische ontwikkeling

Halfjaarlijks publiceert De Nederlandsche Bank (DNB) haar Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten (EOV). Daarin staan de voorspellingen van DNB voor de Nederlandse economie centraal, geplaatst tegen de achtergrond van de recente nationale en internationale ontwikkelingen. In de publicatie van juni 2023 is daar samenvattend het volgende over opgenomen.

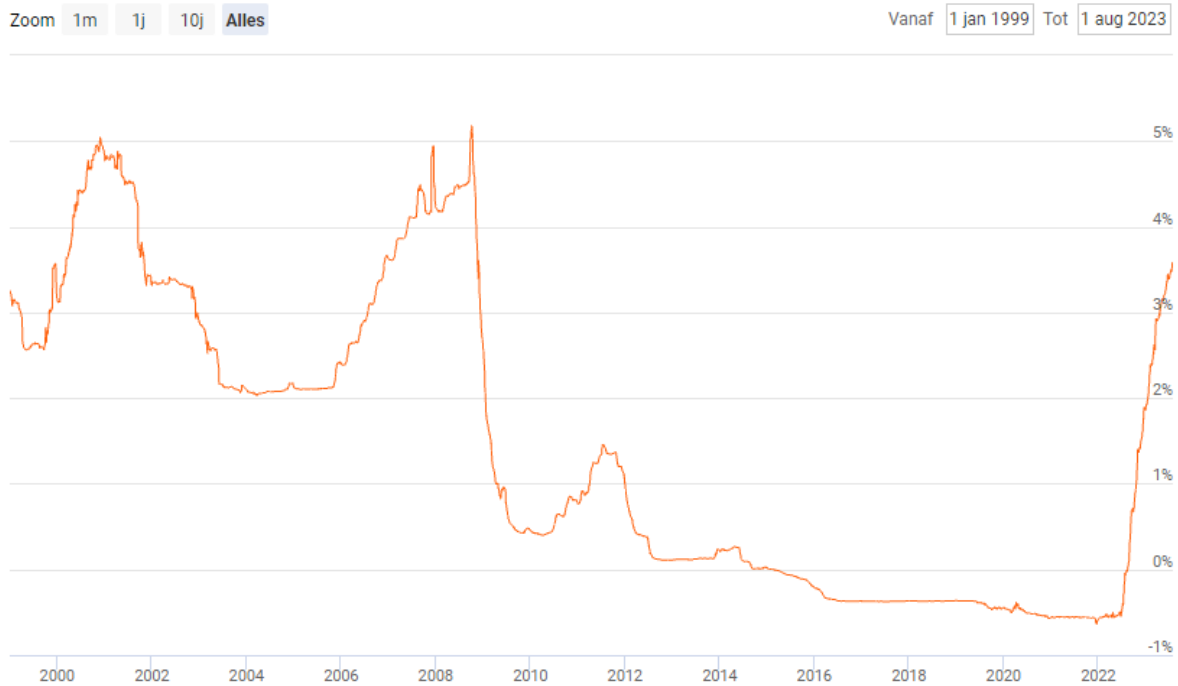
De Nederlandse economie gaat terug naar een lager groeitempo. Het bruto binnenlands product (bbp) groeit in 2023 naar verwachting 0,8%, na de stevige 4,5% groei in 2022. De hogere energieprijzen en de doorwerking daarvan in vrijwel alle prijzen zetten een rem op de koopkracht en de bestedingen van huishoudens. Daarnaast werd het onvermijdelijk dat centrale banken wereldwijd hun beleid verder aanscherpten. Door de hogere rentes koelt de woningmarkt af en staan de investeringen onder druk. Ook de afkoeling van de buitenlandse economie laat de Nederlandse export afnemen. De economie, die al enkele jaren boven haar capaciteit draait, ontwikkelt zich hierdoor evenwichtiger, met in de raming een groei van 1,3% in 2024 en 1,1% in 2025.

De werkloosheidsvoet loopt in de raming licht op en komt in 2025 op het nog steeds zeer lage niveau van 3,8%. De geraamde loongroei piekt in 2023 op 5,7%, maar blijft ook daarna hoog. Met 5,4% in 2024 en 3,7% in 2025 is de geraamde loongroei fors hoger dan het gemiddelde van 1,9% over het afgelopen decennium. De hogere loonkosten werken door in de prijzen van de Nederlandse export, die in de raming minder concurrerend wordt en in groei achterblijft bij de wereldhandel.

De inflatie neemt af, van 4,2% in 2023 naar 3,7% in 2024 en 2,5% in 2025. De prijsstijgingen zijn echter hardnekkiger dan eerder werd verwacht. De kerninflatie stijgt in 2023 naar verwachting naar 6,8%. De komende jaren zal de afkoeling van de economie enigszins bijdragen aan neerwaartse druk op de kerninflatie. Niettemin bestaat het risico dat de kerninflatie hardnekkiger is dan nu wordt geraamd.

Geldmarktrente en Euribor

De geldmarktrente is de korte rente (looptijd tot twee jaar). Om de ontwikkeling van de geldmarktrente te volgen wordt vaak naar de Euribor tarieven gekeken. Dit zijn de tarieven waartegen een groot aantal Europese banken elkaar kortetermijnleningen in euro's verstrekken. Euribor staat voor Euro Interbank Offered Rate. Deze Euribor tarieven worden dagelijks bepaald en worden als basis gebruikt voor een groot aantal financiële producten. Onderstaande grafiek geeft een beeld van de historische ontwikkeling van Euribor (1 maands).

Bron: <https://www.homefinance.nl/marktrentes-economie/euribor/>

Kapitaalmarktrente

De kapitaalmarktrente is de lange rente (looptijd vanaf twee jaar). Omdat er geen interbancaire langlopende rente bestaat, wordt bij het beoordelen van de ontwikkeling van de kapitaalmarktrente vaak naar de tarieven op staatsleningen gekeken. Onderstaande grafiek geeft een beeld van de historische renteontwikkeling op de kapitaalmarkt.

Bron: <https://www.homefinance.nl/marktrentes-economie/kapitaalmarktrente/>

Rentelasten, renteresultaat en rentetoerekening

Schema rentetoerekening 2024 (renteomslag)			
Rentelasten lange financiering			€ 114.590
Rentelasten korte financiering			€ -
Rentebaten			€ - -/-
			<hr/>
Totaal door te rekenen externe rente			€ 114.590
Rente grondexploitaties	0,50% x €	66.750	€ 334 -/-
			<hr/>
Saldo door te rekenen externe rente			€ 114.256
Rente over eigen vermogen			€ -
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	1,0% x €	883.950	€ 8.840
			<hr/>
De aan taakvelden (programma's incl. overzicht overhead) toe te rekenen rente			€ 123.095
Boekwaarden vaste activa totaal per 1 januari		€ 35.424.252	
Boekwaarden van investeringen met vaste rente		€ - -/-	
Boekwaarden t.b.v. renteomslag		<hr/>	€ 35.424.252
Renteomslagpercentage			0,3475%
Renteomslagpercentage (afgerond)			0,50%
De aan taakvelden (programma's incl. overzicht overhead) toegerekende rente (renteomslag)			€ 177.121 -/-
Renteresultaat			€ -54.026

EMU-Saldo

Het EMU-saldo is het saldo van uitgaven en ontvangsten van de sector overheid. De sector overheid omvat de onderdelen centrale overheid, lokale overheid en sociale verzekeringsfondsen. Financiële transacties hebben geen gevolgen voor het EMU-saldo. Immers, de overheid ontvangt voor het ter beschikking stellen van middelen een vordering van gelijke waarde. Een deelneming in een onderneming is een voorbeeld van een financiële transactie. Het EMU-saldo van de gemeente Noord-Beveland ontwikkelt zich de komende jaren als volgt:

Omschrijving	2023	2024	2025
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.865	-796	8
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	360	1.766	1.742
3. Mutatie voorzieningen	-55	-68	-44
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	157	-610	591
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-2.437	-2.020	-2.369

Als het EMU-saldo overschreden wordt, kunnen door middel van bestuurlijk overleg maatregelen genomen worden. Tijdens deze kabinetsperiode worden er naar verwachting geen sancties opgelegd.

3.6 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering bestaat traditioneel uit de onderdelen personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer en huisvesting. Bedrijfsvoering is van belang voor het verwezenlijken van de taken van de gemeente. Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken over de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft als reikwijdte de gemeentelijke organisatie, niet alleen de ambtelijke, maar ook de bestuurlijke organisatie.

De gemeente Noord-Beveland is er voor haar inwoners. Zij wil daadwerkelijk iets doen aan de kloof tussen overheid en de inwoners, die de laatste decennia is ontstaan. Hierbij past een andere rol van de gemeente. Niet alleen maar transparantie en een betere communicatie, maar vooral de zeggenschap meer teruggeven aan inwoners. Geen gemeentelijke overheid die controleert en beheerst, maar een die de regie voert en faciliteert. Hierdoor kunnen de inwoners van Noord-Beveland zelf meer vormgeven aan hun leefomgeving. Deze eigen verantwoordelijkheid leidt tot meer respect, samenwerken en rekening houden met elkaar. Dit zijn de belangrijkste fundamenten voor een betere leefbaarheid. Om invulling te geven aan de hierbij horende visie en doelstellingen moet de gemeentelijke organisatie gaan voor:

- Een zelfstandige gemeente Noord-Beveland, die inspeelt op de snelle maatschappelijke ontwikkelingen binnen en buiten de gemeente;
- Optimale dienstverlening aan de inwoners waarbij burgerparticipatie en eigen verantwoordelijkheid sleutelwoorden zijn;
- Een regio voerende ambtelijke organisatie met medewerkers die in staat zijn in te spelen op de snelle maatschappelijke ontwikkelingen;
- Een verdergaande deregulering bewerkstelligen.

Eén van de belangrijkste uitgangspunten in de huidige organisatieontwikkeling is het streven naar een organisatie met mensen die vinden dat (individuele) inspanningen moeten bijdragen aan het geheel van de gemeente Noord-Beveland. Met andere woorden: we gaan steeds voor het totaal en werken in het belang daarvan. Niet het belang van de afdeling of van de medewerker staat voorop, maar het belang van de organisatie gezien vanuit de Noord-Bevelandse gemeenschap. Alleen vanuit dat geheel kunnen we kwaliteit leveren in dienstverlening toegesneden op de vraag van de klant.

Het bovenstaande is vertaald in een missie:

”Noord-Beveland, voor een goed leefklimaat en maatwerk in dienstverlening.”

Om de toekomstige situatie te realiseren zal er de komende jaren het nodige moeten gebeuren. Randvoorwaarde daarbij is dat de organisatie aandacht heeft voor digitalisering, zoals verwoord in het Rijksoverheidsprogramma Agenda Digitale Overheid – NLDIGIbeter, waarbij digitale dienstverlening aan inwoners en bedrijven centraal staat.

Om u inzicht te geven in de maatregelen die ook in 2024 zullen gelden om het ambtelijk apparaat beter toe te rusten en daardoor beter te laten functioneren, volgen wij hieronder de zogenaamde PIOFAH-indeling.

Personeel en organisatie

Sinds 1 januari 2015 wordt de dienstverlening HRM vanuit de GR de Bevelanden aangeboden.

Arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt blijft ons parten spelen. Het blijft lastig om vacatures vervuld te

krijgen en binnen de Bevelandse gemeenten wordt samen met de GR ook gekeken naar creatieve antwoorden. Er zijn al voorbeelden bekend waarin ervoor gekozen wordt lastig te vervullen vacatures gezamenlijk in te vullen.

We blijven inzetten om onze zichtbaarheid op de arbeidsmarkt te vergroten door aanwezigheid op beurzen en evenementen. Het komende jaar wordt ook onderzocht hoe we meer aan de voorkant kunnen komen door intensieve contacten met scholen te onderhouden en beleid te ontwikkelen op het gebied van leer- werktrajecten.

We blijven, samen met de communicatieadviseurs, de arbeidsmarktcommunicatie ontwikkelen waarin we ons imago willen versterken en de aantrekkelijkheid van de gemeente Noord-Beveland zullen benadrukken. Samen met de aan de GR deelnemende organisaties waar het kan, afzonderlijk waar het de eigen identiteit als gemeente betreft.

Vitaliteit

Gemeentelijke organisaties bewegen zich in een omgeving die voortdurend verandert door technologische ontwikkelingen en verandering van taken. Dit vraagt om vitale medewerkers die gedurende hun hele loopbaan energie hebben om hun werk goed uit te voeren.

Medewerkers die op verschillende plekken en in verschillende omstandigheden inzetbaar zijn en gezond hun pensioen halen; fysiek, mentaal en sociaal. Het is belangrijk dat gemeentelijke werkgevers en medewerkers samen werken aan het vergroten van hun vitaliteit. Vitaliteitsbeleid kan voorwaarden scheppen én middelen bieden waarmee medewerkers zelf regie nemen om te werken aan hun persoonlijke gezondheid. Het ondersteunen van de vitaliteit van een medewerker is maatwerk, niet iedere organisatie is hetzelfde en niet iedere medewerker is hetzelfde. Samen met de andere aan de GR deelnemende organisaties wordt een vitaliteitsbeleid ontwikkeld dat op maat gemaakt kan worden en past bij de organisatie.

Preventief Medisch Onderzoek (PMO)

In het verlengde van het te ontwikkelen vitaliteitsbeleid zijn we het komende jaar voornemens opnieuw een PMO uit te voeren. Het PMO geeft inzicht in de gezondheid (lichamelijk en mentaal), werkbeleving, leefstijl en loopbaan. Oftewel: de vitaliteit. Het laatste PMO dateert van 2020, en we hebben de afspraak met de Ondernemingsraad om iedere vier jaar een dergelijk onderzoek te doen. De uitkomsten van het vorige onderzoek zijn actief opgepakt en hebben op meerdere gebieden verbeteringen laten zien. In het komende onderzoek verwachten we dan ook dit in de resultaten terug te zien, zeker ook als de huisvesting is aangepakt. Het onderzoek zal, gelijk aan het voorgaande onderzoek, bestaan uit zowel een vragenlijst als fysieke metingen, waarbij deelname uiteraard op vrijwillige basis is.

Medewerkersonderzoek

Nu in 2022 de structuur is aangepast en dit de tijd heeft gehad zich te ontwikkelen zijn we voornemens in 2024 een medewerkersonderzoek uit te gaan voeren. We verwachten dan ook het huisvestingsplan te hebben gerealiseerd waardoor ook de effecten hiervan in de uitkomsten zichtbaar zullen zijn. We zien dit onderzoek als een 0-meting die ons vervolgens input op kan leveren om bij te stellen c.q. door te ontwikkelen.

Strategische personeelsplanning

De ambitie van de gemeente Noord-Beveland kan alleen worden gerealiseerd met voldoende kwantiteit en kwaliteit van de medewerkers. Daarom is het van belang om continu een beeld te hebben van de ontwikkelingen van het werk, de functies en de taken en de mate waarin daaraan kan worden voldaan. Strategische personeelsplanning is een hulpmiddel om op het juiste moment de juiste medewerker in te kunnen zetten.

Vanuit een uitgevoerde 0-meting is in kaart gebracht of alle functies nog actueel zijn. Waarbij vervolgens per functie wordt ingeschat wat de ontwikkeling zal zijn. Vervolgstap is wat deze ontwikkeling voor de uitvoering van de functie betekent waarbij waar nodig maatwerkafspraken gemaakt worden over de ontwikkeling.

Strategische personeelsplanning is een doorlopend traject dat samen met de medewerkers wordt uitgevoerd. Dit vergt periodiek monitoring en daar waar nodig bijstelling.

Flexibele inhuur

We zijn voornemens het raamcontract dat door de aan de GR deelnemende organisaties is afgesloten met een jaar te verlengen. Met Unique, de partij waarmee we samenwerken, zijn nadere afspraken gemaakt ten aanzien van verbetering van de dienstverlening waardoor we het vertrouwen hebben dat zij tijdig en adequaat kunnen voldoen aan onze wensen op het gebied van inhuur.

Leren en ontwikkelen

We maken al geruime tijd gebruik van een e-learning programma dat voldoet in een behoefte aan laagdrempelig opleiden op de eigen werkplek. Het aangeboden pakket wordt regelmatig geactualiseerd en we stimuleren onze medewerkers hier gebruik van te maken.

Ook gaan we actief gebruik maken van de Zeeland Academie. Dit is een project van drie jaar dat op initiatief van de Vereniging Zeeuwse Gemeenten (VZG) is opgezet. Zij ontwikkelen een kennis- en netwerkplatform voor volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren in Zeeland. Een platform waar een breed cursusaanbod te vinden is op een centrale plek. Het aanbod bestaat uit:

- Basistrainingen: onder andere 'hoe werkt mijn gemeente' en een basistraining voor nieuwe ambtenaren.
- Opgavegerichte trainingen: bijvoorbeeld regionale samenwerking, woonbeleid, trainingen op het gebied van arbeidsmarkt en participatie, klimaat/energie/milieu, sociaal domein. We willen op grotere thema's meerdaagse trainingen aanbieden.
- Een cursusaanbod voor volksvertegenwoordigers en bestuurders.

Communicatie

Het gemeentebestuur van Noord-Beveland heeft de plicht en de intentie om haar doelgroepen over nieuwe plannen en uitvoering van beleid en regelgeving op tijd te informeren en eventueel te betrekken. Bovendien wil de gemeente ook aan haar inwoners laten zien wat ze allemaal voor hen doet en hoe ze dat doet. Communicatie is een belangrijke kerntaak van de gemeente en hoort in het hart van het beleid thuis.

Samen

De visie op communicatie van de gemeente Noord-Beveland speelt in op ontwikkelingen waarbij onze inwoners centraal staan. Hun tevredenheid en hun betrokkenheid is het startpunt van handelen. Inwoners worden gehoord, kunnen hun mening geven door te participeren. Ze weten waarom bepaalde keuzes worden gemaakt en zien dat de gemeente zorgvuldig omgaat met hun belangen. Om dit te bereiken zijn transparante en professionele communicatie een hulpmiddel. Team Communicatie werkt conform het Strategisch Communicatiebeleid 2022-2026. De rol van Team Communicatie is het beleid en de uitvoering betrouwbaar, toegankelijk en begrijpelijk te maken. Het team levert een bijdrage aan het succes van de organisatie en het realiseren van de organisatiedoelen door te vertellen wat we doen en waarom we dat doen. En door de organisatie en omgeving met elkaar te verbinden.

De inwoner mag verwachten dat de overheid met één mond spreekt. Informatie moet op toegankelijke wijze worden gedeeld, zowel via traditionele kanalen (bijvoorbeeld gele krantje, voorlichtingsblad de Peeland, folders) als online communicatiekanalen (bijv. website, social media, digitale nieuwsbrieven). Verschillende doelgroepen moeten worden bediend. Ook coacht Team Communicatie de collega's om zelf beter te communiceren. Rekening houdend met de behoefte van de inwoner.

Communicatie is voorbehouden aan iedereen

Alle medewerkers van de gemeente spelen samen met het college en de raadsleden een rol en zijn de belangrijkste succesfactor. Trotse en betrokken ambtenaren, bestuurders en raadsleden onderhouden contacten met onze inwoners en dragen de cultuur van de gemeente uit.

Financiën

Planning en control-cyclus

De planning en control-cyclus wordt door de organisatie als leidraad gehanteerd voor het uitvoeren van de werkzaamheden in de jaarlijks terugkerende cyclus van financiële tussenstand (voorjaarsnota), begroting, 2 bestuursrapportages, jaarrekening, rechtmatigheidscontroles en verordeningen.

De planning en control bevat het geheel van afspraken en activiteiten die moeten leiden tot het bereiken van de doelstellingen op de diverse beleidsterreinen en op de bedrijfsvoering geformuleerd zijn.

De doelstellingen worden onder andere vastgelegd in het raadspuntenprogramma, beleidsplannen, de programmabegroting en de taakveld ramingen.

Controle door accountant

De jaarrekening controle bestaat uit een tweetal onderdelen, namelijk de interimcontrole (najaar 2024 voor de jaarrekening 2024) en de eindejaarscontrole (voorjaar 2025 voor de jaarrekening 2024). De interimcontrole ziet met name toe op de processen en de interne beheersing. De eindejaarscontrole ziet toe op het controleren van de jaarrekening en het afgeven van een oordeel daarbij. Dit oordeel heeft vanaf 2023 niet langer betrekking op de rechtmatigheid. Voor meer informatie hierover zie het kopje rechtmatigheid.

Rechtmatigheid

Een van de nieuwe taken vanaf 2023 is de rechtmatigheidsverantwoording. Tot en met 2022 gaf de accountant in de controleverklaring een oordeel over de rechtmatigheid van het handelen van de gemeente. In de nieuwe situatie legt het college rechtstreeks verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur, aan de hand van rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. De accountant controleert deze verantwoording vervolgens op getrouwheid. Zij kijken dus of hetgeen het college meldt in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is.

De uitdagingen waar de gemeente (nog steeds) voor staat zijn nog groot. Denk hierbij aan de taken uit het sociaal domein (Wmo, Jeugdhulp, etc.), Europese aanbestedingen, energie transitie, de naweeën van de coronacrisis en de hoge inflatie.

Tegelijkertijd is er de roep om transparantie van de gemeentelijke organisatie zodat de gemeenteraad zijn controlerende taak beter kan uitvoeren.

Deze ontwikkelingen maken dat het meer dan ooit van belang is dat gemeente Noord-Beveland grip heeft op haar interne processen en de daarbij behorende financiële huishouding. De gemeente moet zelf aantonen dat ze budgetten rechtmatig besteedt en het college van B&W geeft daarbij een rechtmatigheidsverantwoording af aan de gemeenteraad.

Inkoop- en aanbestedingsbeleid

De gemeente is aangesloten bij de Stichting Inkoopbureau West-Brabant. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente is vastgelegd in de beleidsnotitie inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente Noord-Beveland. Alle inkoop- en aanbestedingsbeleid worden volgens dit beleid uitgevoerd. Als daartoe gegronde argumenten zijn, wordt gemotiveerd afgeweken van dit beleid via een collegebesluit.

Bij inkopen die boven de Europese aanbestedingsgrenzen uitkomen, kan niet afgeweken worden van de geldende Europese wet- en regelgeving. Wanneer dit toch gebeurt, is dat onrechtmatig en legt het college hierover verantwoording af via de hierboven genoemde rechtmatigheidsverantwoording.

Belastingen

De belastingwerkzaamheden zijn uitbesteed aan Bobeldijck BV. Zij zorgen ervoor dat de diverse belastingaanslagen opgelegd worden en voor het waarderen van WOZ-waarde van de diverse objecten. Het innen van de belastingen gebeurt door de gemeente Noord-Beveland zelf. De kwijtschelding is uitbesteed aan het Waterschap.

De waarderingskamer heeft al meer dan twee aaneengesloten jaren het algemene oordeel “goed” gegeven voor wat betreft de waardering. Hierdoor is de waardering van de waarderingskamer van 4 naar 5 sterren gegaan.

Informatievoorziening en Automatisering en Beveiliging

Informatietechnologie is een zegen. Het maakt kennis en informatie voor miljarden mensen bereikbaar in plaats van voor een selecte groep. Door bundeling en analyse van gegevens kunnen we beter beleid maken. Er zijn nog veel meer dingen die we danken aan de razendsnelle ontwikkeling van ICT. Ons leven en de samenleving als geheel zijn er grondig door veranderd en in veel opzichten aangenamer en gemakkelijker geworden.

Data en privacy

Informatietechnologie heeft ook een keerzijde. Hoe beschermen we onze privacy? Wat doet fake news met de meningsvorming? Hoe gaan we om met artificiële intelligentie, de ontwrichtende effecten van cybercriminaliteit en de vervuiling van data? Wat er met onze data gebeurt en welke consequenties dat heeft, is zo complex en ondoorzichtig dat het voor bijna niemand meer te controleren is. De nieuwe economie drijft op data en op de handel in data, maar wat betekent dat voor de privacy en de grondrechten van het individu? De ontwikkelingen zijn moeilijk bij te benen en nog moeilijker af te remmen of tegen te houden. Dat alles heeft te maken met de mondiale schaal waarop deze transformatie zich voltrekt.

Efficiëntere dienstverlening

De uitgebreide mogelijkheden van het koppelen van data zijn allang geen zaak meer van IT-bedrijven alleen, het spreekt ook veel lokale bestuurders tot de verbeelding. Dit vanuit de gedachte dat de overheid mensen met een hulpvraag beter van dienst kan zijn naarmate meer relevante kennis beschikbaar is over hun achtergrond, woonsituatie, wensen, beperkingen en hun financiële situatie. Sociale diensten kunnen door het koppelen van data bijstandsfraude voorkomen en bestrijden, maar ook voorspellen waar en bij wie armoede ontstaat en daarop actie ondernemen. Met de inzet van data gedreven sturing kunnen gemeenten de aanpak van maatschappelijke opgaven en de gemeentelijke dienstverlening sterk verbeteren.

Ethiek

Besturen blijft mensenwerk, autonome computers mogen dat niet overnemen. Een overheidsbesluit moet voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en de Algemene wet bestuursrecht. Ook digitale beslisregels moeten voldoen aan ethische normen van transparantie, herleidbaarheid, navolgbaarheid en uitlegbaarheid. Als een algoritme bepaalt dat je niet wordt toegelaten tot een opleiding omdat mensen in jouw omgeving hun opleiding niet afmaakten, zijn we op de verkeerde weg. Als een computer iets besluit, moet dat het gevolg zijn van een door mensen vastgesteld besluitprotocol. En het is nog steeds een besluit dat voor rekening en verantwoordelijkheid komt van mensen: politici en bestuurders.

Dilemma's

De nieuwe mogelijkheden roepen dus ook dilemma's op. We willen ellende voorkomen en efficiënt omgaan met publieke middelen. Maar tot hoever kunnen en willen we daarmee gaan? Welke normen en waarden hanteren we? Voor bewerking en inzet van onze databestanden zijn de kaders nog onvoldoende vastgelegd. In de meeste gemeenten is daarover zelfs geen publiek debat gevoerd. Sommige beslissingen die op grond van deze technieken worden genomen, kunnen diep ingrijpen in het leven van onze inwoners.

Spelregels

Dit vraagt om spelregels voor gemeenten hoe zij en anderen met hun data moeten omgaan. Op Europees en landelijk niveau komt regelgeving om burgers te beschermen tegen ongewenste praktijken. Ook gemeenten moeten regels verbinden aan gebruik van data die marktpartijen in de openbare ruimte verzamelen, zoals wifi-tracking in winkelcentra, bewakingscamera's, sensoren in lichtmasten en dergelijke. En goed nadenken over wat er kan gebeuren als eenmaal ontsloten data openbaar worden. Bescherming van grondrechten van burgers is een van de eerste taken en verantwoordelijkheden van de overheid. Gemeenten moeten samen met de andere overheden hiervoor de lijnen uitzetten. Informatietechnologie is de grote game changer van onze samenleving. Een leven zonder is nauwelijks meer voor te stellen. En juist omdat die technologie zo belangrijk is voor de economie én voor de samenleving, is een actieve regulerende rol van de overheid nodig om uitwassen te voorkomen.

3.7 Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid staat ten dienste van ruimtelijke en sociale doelstellingen en schetst de instrumenten die door de overheid worden ingezet om deze doelstellingen te verwezenlijken. Ook bevat het de wettelijke, beleidsmatige en financiële kaders en de te hanteren risicoanalyse van het gevoerde grondbeleid. Het grondbeleid voor de gemeente Noord-Beveland is opgenomen in de 'Nota Grondbeleid gemeente Noord-Beveland'. De nota is in 2022 herzien op basis van de gewijzigde economische situatie en ruimtelijke opgave ten opzichte van het moment van vaststelling van de laatste nota in 2013, en ook in 2017 gewijzigde BBV-regelgeving, de nieuwe Omgevingsvisie en de invoering van de Omgevingswet. Met de nota worden kaders gesteld die meerjarig gelden. De nota biedt de mogelijkheid binnen deze kaders flexibel in te kunnen spelen op wijzigingen in de markt en verschaft zowel intern als extern transparantie over kaders waarbinnen grondexploitatieprojecten mogelijk gemaakt worden. Rode draad in het herzien van de nota vormde de vraag "Wat zijn de kaders die de gemeenteraad met betrekking tot grondbeleid wenst vast te leggen?".

Wijze van uitvoering van het grondbeleid

Inzicht in het gevoerde c.q. te voeren grondbeleid is onontbeerlijk gezien het grote financiële belang en de risico's gemoeid met het exploiteren van gronden. De Nota Grondbeleid bevat een samenvatting van de ruimtelijke visie en het beleid van de gemeente. De kaders zijn als volgt vastgesteld:

- Het woningbouwbeleid is erop gericht de woningmarktontwikkelingen in de gemeente en de regio te volgen en hier flexibel op in te kunnen spelen;
- Versterking van (bestaande) verscheidenheid en behoud van de basiskwaliteit in elke kern is richtinggevend. Wonen dient primair in de woonkernen plaats te vinden;
- Er wordt vooral ingezet op betaalbare woningen. De focus ligt op woningen voor ouderen en zorgwoningen en specifiek voor starters;
- In Noord-Beveland vindt in principe alleen uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen plaats;
- De gemeente zet zich in voor verbetering van de (zomerse) doorstroming en verkeersveiligheid van de N256 en daarmee ook de bereikbaarheid. Daarnaast maakt de gemeente Noord-Beveland zich op voor verschillende (elektrische) vervoersvormen en daarmee een mogelijk andere inrichting van de infrastructuur en openbare ruimte;
- De energietransitiedoelstellingen worden in de gemeente Noord-Beveland meegenomen in integrale planvorming voor gebiedsontwikkelingen;
- Belangrijkste *ambities*
 - ✓ Aandacht voor starters;
 - ✓ Betaalbaarheid;
 - ✓ Toepassen doelgroepenbeleid;
 - ✓ Sturen op de verhouding grondgebonden woningen versus appartementen;
 - ✓ Sturen op de verhouding koop versus huur;
 - ✓ Sturen op levensloopbestendige woningen;
 - ✓ Stimuleren doorstroming;
 - ✓ Huisvesting in 'Tiny Houses';
 - ✓ Jaarlijkse groei bewerkstelligen van inwonersaantal (in elke kern).
- De gemeente voert een situationeel grondbeleid om in te kunnen spelen op kansen in de markt onder de naam doeltreffend grondbeleid. Er zijn hierbij drie smaken waar op projectniveau een keuze in dient te worden gemaakt en verantwoord:

(1) actief grondbeleid, (2) proactief faciliterend grondbeleid, (3) passief faciliterend grondbeleid. Afweging vindt plaats op projectniveau en de criteria zijn in de nota vastgelegd.

- Onderscheid wordt gemaakt in twee categorieën verwervingen:
 - ✓ Planmatige verwerving: verwerving ten behoeve van een vastgesteld plan;
 - ✓ Strategische verwerving: incidentele verwerving passend bij doelen gemeente.Aan strategische verwervingen dient een bedrijfseconomische afweging ten grondslag te liggen, omvattende het risicoprofiel en de dekking. Strategische verwervingen komen in eerste aanleg ten laste van een door de raad in te stellen strategisch aankoopbudget.

Strategische verwervingen worden in elk geval ter besluitvorming aan de raad voorgelegd, als aan tenminste één van onderstaande twee voorwaarden wordt voldaan:

1. De koopsom > € 0,5 mln.
2. Het risicoprofiel > € 0,25 mln.

Het college zal de raad regelmatig in vertrouwen informeren over de voortgang in onderhandelingen over planmatige en strategische verwerving(en).

- De gemeente acht de toepassing van de instrumenten van het voorkeursrecht en onteigening alleen noodzakelijk bij een zwaarwegend publiek belang.
- De door het college vastgestelde uitgifteprijsen worden 1 maal per jaar ter kennisneming aan de raad gepresenteerd.
- Bij private initiatieven die passen binnen het ruimtelijk beleid van de gemeente sluit de gemeente een anterieure overeenkomst over kostenverhaal.

Daarnaast kan sprake zijn van een aanvullende financiële bijdrage van de initiatiefnemer voor voorzieningen die de gemeente realiseert maar die niet op de kostensoortenlijst staan. Dit wordt van geval tot geval bekeken in aansluiting op de Omgevingsvisie.

- De gemeente treft haar tussentijdse verliesnemingen ten laste van de risicoreserve ('bestemmingsreserve bestemmingsplannen').
- De gemeente stort tussentijdse winstnemingen in de risicoreserve ('bestemmingsreserve bestemmingsplannen'), voor zover die aanvulling behoeft.

Als de risicoreserve geen aanvulling behoeft worden de winsten gestort in de bestemmingsreserve verbetering woonomgeving, voor zover die aanvulling behoeft.

Als de bestemmingsreserve verbetering woonomgeving geen aanvulling behoeft worden de winsten gestort in de algemene reserve.

- De gemeente investeert conform de door de gemeenteraad vastgestelde grondexploitatie of investeringsprogramma. Als geplande inkomsten in de grondexploitatie verschuiven in de tijd, worden investeringen eveneens uitgesteld.
- Voor wat betreft het grondbeleid dient het berekende risico op de grondexploitaties afgedekt te worden door de risicoreserve ('bestemmingsreserve bestemmingsplannen').
- Als het project (financieel) majeur afwijkt van bestuurlijk vastgestelde kaders op één of meer onderdelen dient de raad hierover geïnformeerd te worden. Bij veranderingen met een klein effect vindt de verantwoording hierover achteraf plaats via de jaarrekening.
- Tenslotte is de rolverdeling tussen raad en college in de nota vastgelegd.

<u>Kern</u>	<u>Project</u>	<u>Mogelijk aantal woningen</u>
Kamperland	Campervelden	8
Kamperland	Havenkanaal	8
Kamperland	Oosthavendijk	4
Kamperland	Havenweg jachthaven	8
Kamperland	Molenpad	4
Wissenkerke	Akkerrand	10
Wissenkerke	Akkerrand 2	24
Wissenkerke	Sportvelden	25
Wissenkerke	MFA	15
Kortgene	Stadspolder	5
Kortgene	Stadspolder zuid	21
Kortgene	Beurtschipperstraat	22
Kortgene	Botterlaan	5
Kortgene	Torendijk 105a	1
Kortgene	School locatie	32
Colijnsplaat	Ringweg	1
Colijnsplaat	West-Havenstraat	1
Colijnsplaat	Molenweg	45
Kats	Kreekpad	4
Geersdijk	Sportvelden	3

De woningbouwplanningslijst van 2013 voorzag in de periode tot en met 2022 in de bouw van ca. 276 woningen, verspreid over alle kernen en zowel op uitbreidings-, inbreidings- en op herstructureringslocaties. Ontwikkeling van de locaties vindt zowel plaats door de gemeente (actief) als door particulieren/projectontwikkelaars (faciliterend). In 2013 t/m 2022 zijn er 480 nieuwe woningen gebouwd, waarvan 91 in 2020, 57 in 2021 en 100 in 2022. Het monitoren van de woningbouwplanning geeft een beter beeld wanneer dit over meerdere jaren wordt gezien. In de jaren 2013 tot en met 2015 zaten we nog in de economische crisis. De laatste jaren hebben we de crisis achter ons gelaten en zien we het aantal gebouwde woningen weer flink aantrekken.

Jaarlijks wordt ook het aantal gesloopte woningen bijgehouden, net als de vervangende nieuwbouw. De afgelopen 9 jaar (2013 t/m 2022) zijn er 124 woningen gesloopt of aan de voorraad onttrokken en waarvan er 72 zijn/worden vervangen door nieuwbouw.

Ten opzichte van de voorgaande begroting hebben er wat wijzigingen plaatsgevonden. Het betreft voornamelijk doorschuiven van woningen naar een achterliggende periode en projecten welke gereed zijn gekomen, zijn uit de lijst gehaald. Woningbouwprojecten waarvoor nog geen planologische procedure is opgestart, staan nog niet op de lijst.

In de vorm van RIP II te Kamperland heeft de gemeente 1,16 netto hectare grond die vanaf 2011 zou worden uitgegeven, als uitbreiding van het bedrijfsterrein RIP I. Bij gebrek aan belangstelling is echter nog niet gestart met het bouwrijp maken. Door verbetering van de economische situatie neemt de belangstelling toe en zal naar het zich laat aanzien gestart worden met het bouwrijp maken.

Sinds 1 januari 2016 zijn de niet in exploitatie genomen gronden afgeschaft. Deze moeten opgenomen worden naar de MVA op de balans onder 'strategische gronden'. De gemeente Noord-Beveland heeft één strategische grond. Dit betreft de Molenweg Colijnsplaat. Deze strategische grond zal in deze paragraaf dan ook verder buiten beschouwing gelaten worden.

Voor de in exploitatie genomen gronden zijn de huidige boekwaardes geëxtrapoleerd om iets te kunnen zeggen over het uiteindelijke resultaat.

Bij de vermelde plannen zijn de berekeningen tot stand gekomen op basis van de gegevens zoals opgenomen in het actuele woningbouwprogramma, de door de raad vastgestelde grondprijnsnota.

De grondprijnsnota 2023 is in 2023 opnieuw vastgesteld. De gronden waar woningbouw op gaat plaatsvinden zijn afzonderlijk getaxeerd. Bij het opstellen van de grondexploitaties is uitgegaan van deze getaxeerde verkoopprijzen.

Daarnaast wordt er gerekend met een rekenrente van 0,5% conform de rente omslag voor de grondexploitaties (zie hiervoor de paragraaf financiering).

Voor de inrichting van een plan € 500.000,- per ha voor kosten bouwrijpmaken, woonrijpmaken en de kosten van voorbereiding en toezicht.

De grondprijnsnota wordt jaarlijks geactualiseerd.

Toepassing van het voorgaande heeft geleid tot de volgende geprognosticeerde resultaten:

	Verwacht resultaat	Voordelig /nadelig	Reeds genomen winst / verlies (-)	Einde expl. Per.
In exploitatie genomen bouwgronden:				
- Wissenkerke, Zuid-Oost (Locatie van der Maas)	5.000	Voordelig	-218.000	2024
- Wissenkerke, Sportvelden	300.000	Voordelig	394.000	2028
- Kamperland, bedrijventerrein Rip II	307.000	Voordelig	360.000	2025
- Kortgene, Stadspolder	191.000	Voordelig	873.000	2025
- Sportvelden Geersdijk	189.000	Voordelig	97.000	2024
- Jachthaven Kamperland	31.000	Voordelig	0	2026
- Voormalige locatie Zeelandnet	760.000	Voordelig	0	2030

Voor de grondexploitatie Wissenkerke Zuid-Oost heeft de gemeente een concept koopovereenkomst met een projectontwikkelaar. Daarbij was er in eerste instantie een plan ingediend, dat voor wat betreft de bouwkosten niet haalbaar was. Inmiddels heeft de projectontwikkelaar een nieuw plan ingediend, dat beter haalbaar is. Het voldoet alleen nog niet helemaal aan het bestemmingsplan. De verwachting is dat het plan in 2023 nog wordt aangepast conform het bestemmingsplan en de koopovereenkomst definitief gemaakt kan worden.

Op deze grondexploitatie is al eerder een verlies genomen van € 218.000. Na de laatste verkoop en nog wat laatste kosten in het gebied is de verwachting dat de grondexploitatie in 2024 kan worden afgesloten.

Een aantal jaren geleden is er een koopovereenkomst (incl. kortingsregeling) gesloten voor de verkoop van het hele gebied Sportvelden Wissenkerke aan een projectontwikkelaar. De kosten voor woonrijp maken zijn daarbij voor rekening van de koper. Er is al eerder een tussentijdse winst genomen van in totaal € 394.000. De verwachting is dat de grondexploitatie Sportvelden Wissenkerke in 2028 met een winst van € 300.000 kan worden afgesloten. De totale winst komt dan op € 694.000.

Nadat de Aldi tijdelijk gevestigd is geweest op bedrijventerrein Rip II hebben ze in 2021 definitief de grond overgenomen en zich in 2022 definitief op het bedrijventerrein gevestigd. In 2022 is er nog eens 3.371 m2 verkocht, waardoor er nog 2.448 m2 beschikbaar is. Er ligt op dit moment een concept koopovereenkomst om ook dit laatste stukje grond te verkopen. De verwachting is dat dit nog in 2023 zal plaatsvinden. In 2024 en 2025 worden er nog wat kosten gemaakt voor onder andere bouwrijp maken. Er is al eerder € 360.000 tussentijdse winst genomen op deze grondexploitatie. De verwachting is dat de grondexploitatie in 2025 kan worden afgesloten met een winst van € 307.000, waardoor de totale winst uitkomt op € 667.000.

Op dit moment zijn er al veel kavels via een projectontwikkelaar verkocht op de Stadspolder Kortgene. De verwachting is dat de laatste gronden op de Stadspolder in 2025 verkocht zullen worden. De grondexploitatie Stadspolder Kortgene kan dan in 2025 afgerond worden met een winst van € 191.000. Na de al eerder genomen winst (ad. € 873.000) is de verwachting dat de totale winst dan uitkomt op € 1.064.000.

De grondexploitatie Sportvelden Geersdijk wordt uitgebreid met 1.100 m2. Hiervoor moet het bestemmingsplan echter nog worden aangepast. Het bestemmingsplan zal naar verwachting eind 2023 of begin 2024 aangepast worden. De laatste gronden zullen dan naar verwachting in 2024 verkocht gaan worden. Hierna kan deze grondexploitatie met een winst van € 189.000. Eerder heeft er een tussentijdse winstname plaats gevonden van € 97.000, waardoor de totale winst op deze grondexploitatie op € 286.000 uitkomt.

De meeste kosten die afgelopen jaren zijn gemaakt op de grondexploitatie Jachthaven Kamperland waren voor het revitaliseren van het havenplateau. De verwachting is dat de eerste verkopen op deze grondexploitatie in 2025 plaats zullen vinden. De grondexploitatie kan dan in 2026 met een winst van € 31.000 worden afgesloten.

In 2019 is de grondexploitatie voormalige locatie Zeelandnet in exploitatie genomen. De afgelopen jaren is met name het voormalige parkeerterrein en een stukje landbouwgrond verkocht. Voor de overige uit te geven gronden moet het bestemmingsplan nog gewijzigd worden naar bedrijfsgronden. De verwachting is dat het bestemmingsplan eind 2023 of begin 2024 aangepast wordt. Daarna kunnen deze gronden verkocht gaan worden.

De opbrengsten en kosten zijn nog een globale inschatting. Na aanpassing van het bestemmingsplan zal hier opnieuw naar gekeken worden. De globale verwachting is dat deze grondexploitatie in 2030 kan worden afgesloten met een winst van € 760.000.

Vennootschapsbelasting

De gemeenten zijn verplicht om Vennootschapsbelasting (Vpb) te gaan betalen over de winst die ze maken met hun ondernemingsactiviteiten. Voor de gemeente Noord-Beveland zal er met name Vpb betaald moeten worden over de winst uit grondexploitaties (grondexploitaties is een ondernemingsactiviteit) en eventueel nog wat overige zaken (verkoop snippergroen, opbrengst reststromen ed.).

Deloitte heeft op basis van de cijfers uit de jaarrekening 2022 van de grondexploitaties de volgende verwachte Vpb last berekend vanaf 2022 t/m 2027:

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(Prognose) belastbare fiscale winst	436.259	11.978	570.683	-91.830	-11.468	-7.861
Carry forward (9 jaar)	0	0	0	0	0	0
Carry backward (1 jaar)	0	0	-91.830	0	0	0
Eerder verrekend verlies	0	0	0	91.830	0	0
	436.259	11.978	478.853	0	-11.468	-7.861
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand verlies compensatie 1 januari	0	0	0	0	0	11.468
Verlies verrekening (carry forward)	0	0	0	0	11.468	7.861
Stand verlies compensatie 31 december	0	0	0	0	11.468	19.329
Verschuldigde VPB	69.895	2.276	109.944	0	0	0

Hierbij de aantekening dat dit prognoses betreffen op basis van de jaarrekening 2022. De werkelijkheid kan hiervan afwijken. Dit is afhankelijk van onder andere de verkopen die in de tijd zijn uitgezet en eventuele kosten die nog gemaakt gaan worden.

Deloitte maakt jaarlijks bij de jaarrekening nieuwe prognoses voor wat betreft de Vpb last.

Bovenstaande cijfers zijn als Vpb last in de meerjaren begroting vanaf 2024 en verder opgenomen.

Risico's en grondexploitatie

De bestemmingsreserve grondexploitaties bedraagt € 1.168.312. De hoogte van deze risico reserve wordt jaarlijks bij de begroting tegen het licht gehouden. Op de meeste grondexploitaties lopen de verkopen goed. Op een aantal grondexploitaties moeten de verkopen nog plaatsvinden en worden er nog flink wat kosten verwacht. Hierdoor is het noodzakelijk de hoogte van deze risico reserve aan te houden.

Daarnaast is in 2019 de grondexploitatie terrein Zeelandnet in exploitatie gegaan. Het bestemmingsplan voor deze grondexploitatie moet nog worden gewijzigd om de bedrijfsgronden verder uit te geven. De grondexploitatieberekening is dan ook nog een grove schatting. Hier zitten dus nog behoorlijk wat risico's in. De risico's in deze grondexploitaties kunnen gedekt worden uit de bestemmingsreserve bestemmingsplannen.

Doordat de exploitatie van Wissenkerke Zuidoost een verliesgevend saldo laat zien is in totaal een voorziening aangelegd van € 218.000. Hierdoor is de hoogte van de "voorziening wegens te verwachten verliezen" € 218.000. Inmiddels is er een nieuwe conceptovereenkomst waarbij de grondexploitatie (na eerdere verlies name) vrijwel break-even verloopt. De verwachting is dat deze verkoopovereenkomst nog in 2023 definitief getekend gaat worden.

Het beleid van de gemeente is erop gericht om grote risico's te vermijden. Zo wordt in de meeste gevallen pas gestart met bouw- en woonrijp maken als er zicht is op verkopen. Door deze methodiek lopen de lasten nooit te ver voor de baten uit.

De prognoses van Deloitte wijzen uit dat er de komende jaren waarschijnlijk Vpb (vennootschapsbelasting) verschuldigd is over de winsten op de grondexploitaties. Voor meer informatie verwijzen we naar het kopje vennootschapsbelasting in deze paragraaf.

De opgesomde risico's zijn in ieder geval elk jaar onderwerp van discussie bij de vaststelling van de jaarrekening.

1.1.1 Openbaarheid

Openbaarheidsparagraaf

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Deze wet heeft de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen. Het grote verschil tussen de Woo en de Wob betreft de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie. Ten aanzien van passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek) heeft de Woo vrijwel geheel de Wob gevolgd op enkele wijzigingen in uitzonderingsgronden na. Sinds de inwerkingtreding van de Woo zien we een toename van het aantal verzoeken tot passieve openbaarmaking en de omvang van de betreffende verzoeken. De verwachting is dat deze trend zich ook in 2024 zal voortzetten.

De verplichting tot actieve openbaarmaking van overheidsinformatie is niet direct per 1 mei 2022 in werking getreden, maar zal de komende jaren gefaseerd worden ingevoerd hetgeen onder meer afhankelijk is gesteld van de uitrol van een overheidsbreed platform voor het actief openbaar maken van overheidsinformatie. In januari 2023 is gebleken dat de implementatie van het initieel door de rijksoverheid beoogde platform PLOOI is gestaakt. In juni 2023 is bekendgemaakt dat door het Ministerie van BZK een eenvoudiger en sneller te realiseren oplossing is gevonden, namelijk een verwijfsindex (de 'Woo-index') met zoekfuncties. Via deze verwijfsindex dienen op termijn 17 informatiecategorieën te worden ontsloten. Vanaf 19 juni 2023 kan op deze verwijfsindex worden aangesloten als de informatie in de Woo-categorieën door decentrale overheden op internet worden gepubliceerd. Als dit nog niet het geval is, wordt geadviseerd om dit eerst te organiseren alvorens aan te sluiten op de Woo-index. In 2022 en 2023 is informatie verstrekt binnen de organisatie over de inwerkingtreding van de wet en alle facetten daarvan, is een interne projectgroep geformeerd die bestaat uit medewerkers van alle afdelingen die zich bezighouden met implementatie van de Woo en is binnen de gehele organisatie geïnventariseerd welke documenten op termijn actief openbaar moeten worden gemaakt en hoeveel documenten dit gemiddeld zijn op jaarbasis. Op deze wijze is de impact voor de organisatie in beeld gebracht. Er is nog geen gebruikgemaakt van de door de Rijksoverheid beschikbaar gestelde middelen voor dit implementatietraject vanwege het feit dat de verplichting tot actieve openbaarmaking niet verder kon worden geïmplementeerd door de stagnatie in uitrol van het overheidsbrede platform. De implementatie zal in 2024 verder plaatsvinden door het informatiebeheer via internet en aansluiting op de verwijfsindex te realiseren. Hierbij zal naar verwachting gebruik worden gemaakt van de door de Rijksoverheid beschikbaar gestelde middelen.

4 Financiële begroting

4.1 Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2024-2027

bedragen x € 1.000

	1-1-2024	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Afschrij- vingen tlv exploitatie	1-1-2025	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Afschrij- vingen tlv exploitatie	1-1-2026	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Afschrij- vingen tlv exploitatie	1-1-2027	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Afschrij- vingen tlv exploitatie	1-1-2028
ACTIVA:																	
Immateriële vaste activa	295	0	0	-111	184	0	0	-92	92	0	0	-92	0	0	0	0	0
Investerings met een economisch nut	25.740	2.929	-3	-1.419	27.247	3.589	-3	-1.457	29.376	3.630	-3	-1.467	31.536	3.629	0	-1.466	33.699
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	7.819	867	0	-497	8.189	207	0	-502	7.894	167	0	-503	7.558	167	0	-509	7.216
Financiële vaste activa	1.570	0	0	0	1.570	0	0	0	1.570	0	0	0	1.570	0	0	0	1.570
Bouwgronden in exploitatie	67	593	-1.203	0	-543	1.472	-881	0	48	69	-666	0	-549	309	-255	0	-495
Uitzettingen < 1 jaar	5.884	0	-1.772	0	4.112	0	-1.950	0	2.162	0	-550	0	1.612	50	0	0	1.662
Liquide middelen	814	0	-3	0	811	0	-15	0	796	0	0	0	796	0	0	0	796
Overlopende activa	4.614	0	-1.000	0	3.614	0	-1.500	0	2.114	0	-600	0	1.514	0	0	0	1.514
Totaal activa	46.803	4.389	-3.981	-2.027	45.184	5.268	-4.349	-2.051	44.052	3.866	-1.819	-2.062	44.037	4.155	-255	-1.975	45.962
PASSIVA:																	
Reserves	28.660	26	-647		28.039	27	-245		27.821	25	-244		27.602	27	-244		27.385
Voorzieningen	2.579	9	-77		2.511	9	-53		2.467	8	-32		2.443	8	-32		2.419
Vaste schulden	11.803	0	-870		10.933	0	-870		10.063	1.000	-737		10.326	3.000	-777		12.549
Vlottende schulden	3.207	0	-60		3.147	0	0		3.147	0	-30		3.117	0	-50		3.067
Overlopende passiva	554	0	0		554	0	0		554	0	-5		549	0	-7		542
Totaal passiva	46.803	35	-1.654	0	45.184	36	-1.168	0	44.052	1.033	-1.048	0	44.037	3.035	-1.110	0	45.962

1
1
1

Voor een toelichting op het EMU-saldo en de manier van financiering verwijzen we naar de paragraaf financiering.

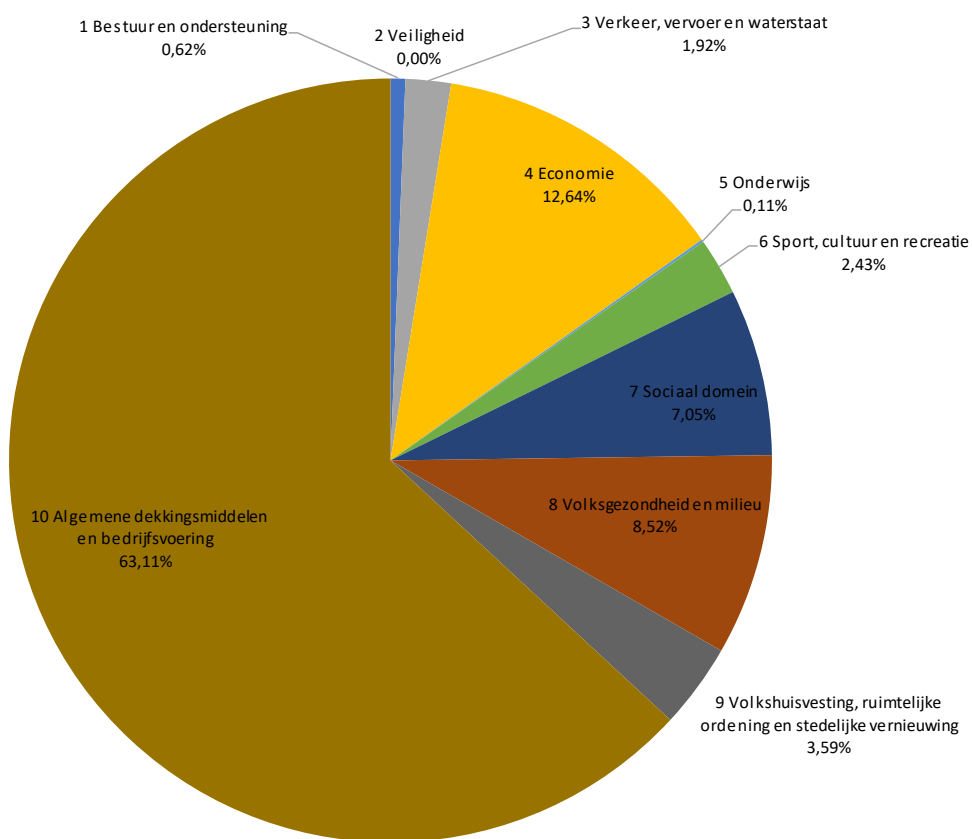
4.2 Overzicht van baten en lasten

Hieronder is een totaaloverzicht van de programma's gegeven.

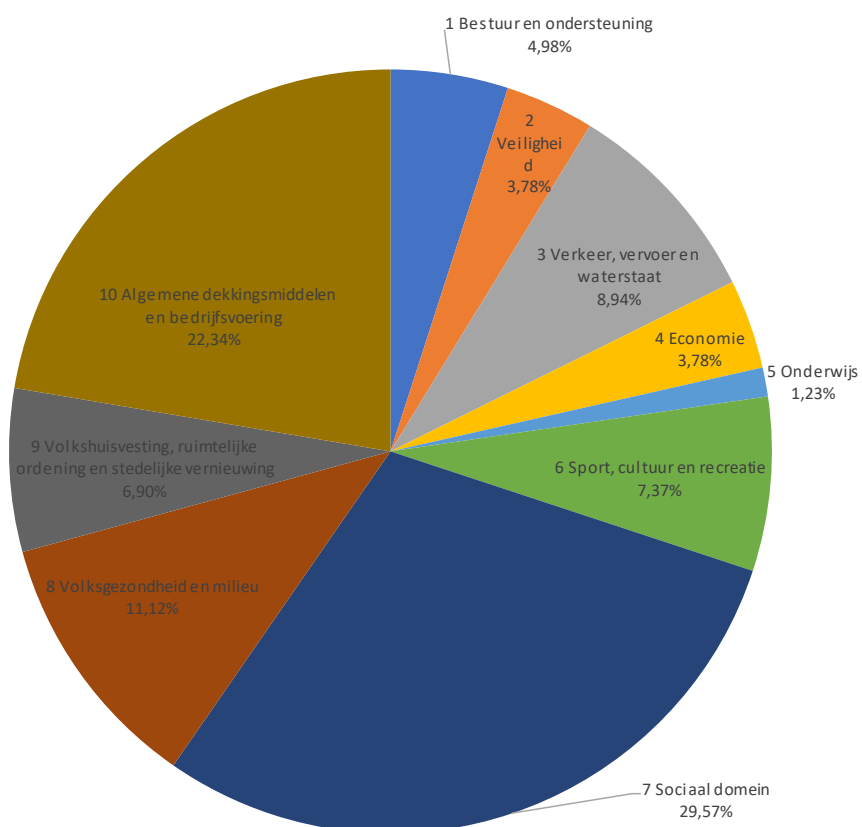
Programma's (x 1.000)	baten	Lasten	saldo
1 Bestuur en ondersteuning	202	1.610	-1.408
2 Veiligheid	0	1.221	-1.221
3 Verkeer, vervoer en waterstaat	622	2.887	-2.265
4 Economie	4.087	1.222	2.865
5 Onderwijs	34	396	-362
6 Sport, cultuur en recreatie	331	2.381	-2.050
7 Sociaal domein	2.242	9.558	-7.316
8 Volksgezondheid en milieu	2.749	3.593	-844
9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.118	2.231	-1.113
Algemene dekkingsmiddelen	20.169	154	20.015
Overhead	122	5.760	-5.638
Heffing VPB	0	110	-110
Onvoorzien	0	1.174	-1.174
Saldo van baten en lasten	31.676	32.296	-621
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma			
1 Bestuur en ondersteuning	0	0	0
2 Veiligheid	0	0	0
3 Verkeer, vervoer en waterstaat	0	1	-1
4 Economie	0	0	0
5 Onderwijs	0	0	0
6 Sport, cultuur en recreatie	456	0	456
7 Sociaal domein	36	0	36
8 Volksgezondheid en milieu	5	0	5
9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	42	0	42
10 Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	107	25	82
Resultaat	32.323	32.323	0

Voor een specificatie van de baten en lasten op taakveld verwijzen we naar bijlage 5.

Begroting 2024 inkomsten 32,3 miljoen

Begroting 2024 uitgaven 32,3 miljoen

Nieuw beleid

Voor het nieuwe beleid is er onderscheid gemaakt in nieuwe investeringen en nieuw beleid binnen de exploitatie. Voor het nieuwe beleid voor de begroting 2024 tot en met 2028 verwijzen we naar de investeringsplanning en exploitatieplanning, die respectievelijk in bijlage 1 en 2 zijn opgenomen.

5 Bijlagen

Bijlage 1. Investeringsplanning 2024-2027

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	Afschr. termijn (in jaren)
Effecten mobiliteitsplan	66.500	66.500	66.500	66.500	20
Openbare verlichting	60.000	60.000	60.000	60.000	20
Reconstructie Havelaarstraat Colijnsplaat 3750	450.000				20
Hoofdstraat Kortgene 8500 3 fases	250.000				20
Vervangen loopdek steigers jachthaven Kamperland		40.000			20
<i>Fietsservicepunten (raadsp.progr.)</i>	190.000				20
Totaal programma 3	1.016.500	166.500	126.500	126.500	
Beleidsplan speelplaatsen uitv	40.000	40.000	40.000	40.000	20
Gymzaal Wissenkerke (dakrenovatie)		32.500			20
<i>Padelbaan (raadsp.progr.)</i>	370.000				20
Totaal programma 6	410.000	72.500	40.000	40.000	
Dorpshuis CLP (update gebouw, gevel, entree, foyer, aankleding)	200.000				20
Totaal programma 7	200.000	0	0	0	
Uitvoering GRP	970.000	970.000	970.000	970.000	60
Vervanging hoofdgemalen	35.000	35.000	35.000	35.000	20
Vervanging minigemalen	0	0	0	0	20
Vervanging drukriolering	30.000	30.000	30.000	30.000	60
Verbeteringswerken	50.000	50.000	50.000	50.000	60
Ondergrondse containers	40.000				20
<i>Waterbassins (aankoop grond) (raadsp.progr.)</i>	100.000	100.000			nvt
<i>Waterbassins (excl. aankoop grond) (raadsp.progr.)</i>	400.000	400.000			20
<i>Waterbassins (aankoop grond, 50% subsidie) (raadsp.progr.)</i>	-50.000	-50.000			nvt
<i>Waterbassins (excl. aankoop grond, 50% subsidie) (raadsp.progr.)</i>	-200.000	-200.000			20
Totaal programma 8	1.375.000	1.335.000	1.085.000	1.085.000	
<i>Sportvelden Kortgene (raadsp.progr.)</i>	520.000	520.000	500.000	0	20
Totaal programma 9	520.000	520.000	500.000	0	
Vervanging tractie/machines	65.000	135.000	90.000	140.000	20
Gemeentehuis: vloerbedekking vervangen	40.000				20
Totaal programma 10	105.000	135.000	90.000	140.000	
Overige projecten	0	0	0	0	
Generaal totaal	3.626.500	2.229.000	1.841.500	1.391.500	
Legenda:					
		= gewijzigd			
		= nieuw opgevoerd			
		= doorgeschoven			

Bijlage 1. Investeringsplanning 2024-2027

Omschrijving	2024					2025				
	Boekwaarde 1-1-2024	Investering	Afschrijving	Rente 0,5%	Totale kapitaal- lasten	Boekwaarde 1-1-2025	Investering	Afschrijving	Rente 0,5%	Totale kapitaal- lasten
Effecten mobiliteitsplan		66.500	3.325	-	3.325	63.175	66.500	6.650	316	6.966
Openbare verlichting		60.000	3.000	-	3.000	57.000	60.000	6.000	285	6.285
Reconstructie Havelaarstraat Colijnsplaat 3750		450.000	22.500	-	22.500	427.500	-	22.500	2.138	24.638
Hoofdstraat Kortgene 8500 3 fases		250.000	12.500	-	12.500	237.500	-	12.500	1.188	13.688
Vervangen loopdek steigers jachthaven Kamperland		-	-	-	-	-	40.000	2.000	-	2.000
<i>Fietsservicepunten (raadsp.progr.)</i>		190.000	9.500	-	9.500	180.500	-	9.500	903	10.403
Totaal programma 3	-	1.016.500	50.825	-	50.825	965.675	166.500	59.150	4.828	63.978
Beleidsplan speelplaatsen uitv		40.000	2.000	-	2.000	38.000	40.000	4.000	190	4.190
Gymzaal Wissenkerke (dakrenovatie)		-	-	-	-	-	32.500	1.625	-	1.625
<i>Padelbaan (raadsp.progr.)</i>		370.000	18.500	-	18.500	351.500	-	18.500	1.758	20.258
Totaal programma 6	-	410.000	20.500	-	20.500	389.500	72.500	24.125	1.948	26.073
Dorpshuis CLP (update gebouw, gevel, entree, foyer, aankleding)		200.000	10.000	-	10.000	190.000	-	10.000	950	10.950
Totaal programma 7	-	200.000	10.000	-	10.000	190.000	-	10.000	950	10.950
Uitvoering GRP		970.000	16.167	-	16.167	953.833	970.000	32.333	4.769	37.103
Vervanging hoofdgemalen		35.000	1.750	-	1.750	33.250	35.000	3.500	166	3.666
Vervanging minigemalen		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vervanging drukriolering		30.000	500	-	500	29.500	30.000	1.000	148	1.148
Verbeteringswerken		50.000	833	-	833	49.167	50.000	1.667	246	1.913
Ondergrondse containers		40.000	2.000	-	2.000	38.000	-	2.000	190	2.190
<i>Waterbassins (aankoop grond) (raadsp.progr.)</i>		100.000	-	-	-	100.000	100.000	-	500	500
<i>Waterbassins (excl. aankoop grond) (raadsp.progr.)</i>		400.000	20.000	-	20.000	380.000	400.000	40.000	1.900	41.900
<i>Waterbassins (aankoop grond, 50% subsidie) (raadsp.progr.)</i>		-50.000	-	-	-	-50.000	-50.000	-	-250	-250
<i>Waterbassins (excl. aankoop grond, 50% subsidie) (raadsp.progr.)</i>		-200.000	-10.000	-	-10.000	-190.000	-200.000	-20.000	-950	-20.950
Totaal programma 8	-	1.375.000	31.250	-	31.250	1.343.750	1.335.000	60.500	6.719	67.219
<i>Sportvelden Kortgene (raadsp.progr.)</i>		520.000	26.000	-	26.000	494.000	520.000	52.000	2.470	54.470
Totaal programma 9	-	520.000	26.000	-	26.000	494.000	520.000	52.000	2.470	54.470
Vervanging tractie/machines		65.000	3.250	-	3.250	61.750	135.000	10.000	309	10.309
Gemeentehuis: vloerbedekking vervangen		40.000	2.000	-	2.000	38.000	-	2.000	190	2.190
Totaal programma 10	-	105.000	5.250	-	5.250	99.750	135.000	12.000	499	12.499
Overige projecten										
Generaal totaal	-	3.626.500	143.825	-	143.825	3.482.675	2.229.000	217.775	17.413	235.188

Bijlage 1. Investeringsplanning 2024-2027

Omschrijving	2026					2027				
	Boekwaarde 1-1-2026	Investing	Afschrijving	Rente 0,5%	Totale kapitaal- lasten	Boekwaarde 1-1-2027	Investing	Afschrijving	Rente 0,5%	Totale kapitaal- lasten
Effecten mobiliteitsplan	123.025	66.500	9.975	615	10.590	179.550	66.500	13.300	898	14.198
Openbare verlichting	111.000	60.000	9.000	555	9.555	162.000	60.000	12.000	810	12.810
Reconstructie Havelaarstraat Colijnspmaat 3750	405.000	-	22.500	2.025	24.525	382.500	-	22.500	1.913	24.413
Hoofdstraat Kortgene 8500 3 fases	225.000	-	12.500	1.125	13.625	212.500	-	12.500	1.063	13.563
Vervangen loopdek steigers jachthaven Kamperland	38.000	-	2.000	190	2.190	36.000	-	2.000	180	2.180
<i>Fietsservicepunten (raadsp.progr.)</i>	171.000	-	9.500	855	10.355	161.500	-	9.500	808	10.308
Totaal programma 3	1.073.025	126.500	65.475	5.365	70.840	1.134.050	126.500	71.800	5.670	77.470
Beleidsplan speelplaatsen uitv	74.000	40.000	6.000	370	6.370	108.000	40.000	8.000	540	8.540
Gymzaal Wissenkerke (dakrenovatie)	30.875	-	1.625	154	1.779	29.250	-	1.625	146	1.771
<i>Padelbaan (raadsp.progr.)</i>	333.000	-	18.500	1.665	20.165	314.500	-	18.500	1.573	20.073
Totaal programma 6	437.875	40.000	26.125	2.189	28.314	451.750	40.000	28.125	2.259	30.384
Dorpshuis CLP (update gebouw, gevel, entree, foyer, aankleding)	180.000	-	10.000	900	10.900	170.000	-	10.000	850	10.850
Totaal programma 7	180.000	-	10.000	900	10.900	170.000	-	10.000	850	10.850
Uitvoering GRP	1.891.500	970.000	48.500	9.458	57.958	2.813.000	970.000	64.667	14.065	78.732
Vervanging hoofdgemalen	64.750	35.000	5.250	324	5.574	94.500	35.000	7.000	473	7.473
Vervanging minigemalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vervanging drukriolering	58.500	30.000	1.500	293	1.793	87.000	30.000	2.000	435	2.435
Verbeteringswerken	97.500	50.000	2.500	488	2.988	145.000	50.000	3.333	725	4.058
Ondergrondse containers	36.000	-	2.000	180	2.180	34.000	-	2.000	170	2.170
<i>Waterbassins (aankoop grond) (raadsp.progr.)</i>	200.000	-	-	1.000	1.000	200.000	-	-	1.000	1.000
<i>Waterbassins (excl. aankoop grond) (raadsp.progr.)</i>	740.000	-	40.000	3.700	43.700	700.000	-	40.000	3.500	43.500
<i>Waterbassins (aankoop grond, 50% subsidie) (raadsp.progr.)</i>	-100.000	-	-	-500	-500	-100.000	-	-	-500	-500
<i>Waterbassins (excl. aankoop grond, 50% subsidie) (raadsp.progr.)</i>	-370.000	-	-20.000	-1.850	-21.850	-350.000	-	-20.000	-1.750	-21.750
Totaal programma 8	2.618.250	1.085.000	79.750	13.091	92.841	3.623.500	1.085.000	99.000	18.118	117.118
<i>Sportvelden Kortgene (raadsp.progr.)</i>	962.000	500.000	77.000	4.810	81.810	1.385.000	-	77.000	6.925	83.925
Totaal programma 9	962.000	500.000	77.000	4.810	81.810	1.385.000	-	77.000	6.925	83.925
Vervanging tractie/machines	186.750	90.000	14.500	934	15.434	262.250	140.000	21.500	1.311	22.811
Gemeentehuis: Voerbekking vervangen	36.000	-	2.000	180	2.180	34.000	-	2.000	170	2.170
Totaal programma 10	222.750	90.000	16.500	1.114	17.614	296.250	140.000	23.500	1.481	24.981
Overige projecten										
Generaal totaal	5.493.900	1.841.500	274.850	27.470	302.320	7.060.550	1.391.500	309.425	35.303	344.728

Bijlage 2. Exploitatieplanning 2024-2027

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Evaluatie toetsingskader dorpsraden	15.000	0	0	0
Toezicht en Naleving Wmo en Jeugdwet	PM	PM	PM	PM
Totaal	15.000	0	0	0

Bijlage 3. Financiële doorrekening begroting gemeente Noord-Beveland 2024-2027

Financiële doorrekening begroting gemeente Noord-Beveland 2024 - 2027					
Disclaimer:					
Onderstaande cijfers zijn op basis van nu bekende gegevens.					
Bedragen x € 1.000, negatieve bedragen zijn nadelig, positieve bedragen zijn voordelig					
Bedragen ovb van afrondingsverschillen					
		2024	2025	2026	2027
Subtotaal verwacht overschot/tekort (- is tekort)		-456	168	-1.048	-1.234
11. Doorrekening kapitaallasten (rente + afschrijving)					
Kapitaallasten definitief doorgerekend		10	-18	-35	15
12. Onderuitputting					
Onderuitputting definitief doorgerekend		175	16	16	16
13. Algemene uitkering (bijstelling stelpost sociaal domein)					
Bijstelling stelpost sociaal domein		0	0	0	16
14. Uitkeringen WIZ					
Bijstellingen uitkeringen WIZ		224	124	124	124
15. Gemeenschappelijke regelingen					
Fijnslijpen bijdrage gemeenschappelijke regelingen		-98	-81	-12	-50
16. Klimaatgelden					
Klimaatgelden incl. spuk subsidies (6e begrotingswijziging 2023)		-15	-15	-15	-15
17. Overig					
Totaal overige mutaties		-96	-98	-100	-104
Sub-totaal verwacht overschot/tekort (- is tekort)		-256	96	-1.070	-1.232
Dekkingsvoorstellen bij begroting 2024:					
Voorstel college					
2024; Correctie OZB met	0,00%	0	0	0	0
2025; Inflatie correctie OZB met	4,00%		101	101	101
2026; Inflatie correctie OZB met	4,00%			101	101
2027; Inflatie correctie OZB met	4,00%				101
Inflatiecorrectie OZB		0	101	202	303
Verhoging rioolheffing		0	0	0	0
Verhoging afvalstoffenheffing		0	0	0	0
2024; woonforensenbelasting met inflatiecorrectie	4,00%	31	31	31	31
2025; woonforensenbelasting met inflatiecorrectie	4,00%		33	33	33
2026; woonforensenbelasting met inflatiecorrectie	4,00%			32	32
2027; woonforensenbelasting met inflatiecorrectie	4,00%				34
Verhoging woonforensenbelasting		31	64	96	130
2024; TB verhogen met	€ 0,15 € 1,60	272	272	272	272
2025; TB verhogen met	€ 0,10 € 1,70		181	181	181
2026; TB verhogen met	€ 0,10 € 1,80			181	181
2027; TB verhogen met	€ 0,10 € 1,90				181
Verhoging toeristenbelasting		272	453	634	815
Totaal eerdere dekkingsvoorstellen		303	618	932	1.248
Totaal verwacht overschot/tekort (- is tekort)		47	714	-138	16

Bijlage 4. Budgetprognose

BUDGET-PROGNOSE 2024-2027						
			2024	2025	2026	2027
De meerjarenbegroting laat de volgende saldi zien			-175.900	225.300	-902.782	-1.024.306
A. Subtotaal (begrotingssaldo)			-175.900	225.300	-902.782	-1.024.306
Exploitatieplanning			15.000	0	0	0
Exploitatieplanning (dekking uit stelpost raadspuntenprogramma)			-15.000	0	0	0
Investeringsplanning			143.825	235.188	302.320	344.728
Investeringsplanning (dekking uit stelpost raadspuntenprogramma)			-64.000	-106.330	-134.680	-136.555
B. totaal exploitatie- en investeringsplanning			79.825	128.858	167.640	208.173
C. overschot/tekort (A-B) *			-255.725	96.442	-1.070.422	-1.232.479
Dekkingsvoorstellen:						
	Belasting stijging	Nieuw tarief				
2024; Inflatie correctie OZB van	0,00%		0	0	0	0
2025; Inflatie correctie OZB van	4,00%			101.000	101.000	101.000
2026; Inflatie correctie OZB van	4,00%				101.000	101.000
2027; inflatie correctie OZB van	4,00%					101.000
2024; Verhoging rioolheffing met	€ -		0	0	0	0
2025; Verhoging rioolheffing met	€ -			0	0	0
2026; Verhoging rioolheffing met	€ -				0	0
2027; Verhoging rioolheffing met	€ -					0
2024; Verhoging afvalstoffenheffing met	€ -		0	0	0	0
2025; Verhoging afvalstoffenheffing met	€ -			0	0	0
2026; Verhoging afvalstoffenheffing met	€ -				0	0
2027; Verhoging afvalstoffenheffing met	€ -					0
2024; woonforensenbelasting met inflatiecorrectie	4,00%		31.000	31.000	31.000	31.000
2025; woonforensenbelasting met inflatiecorrectie	4,00%			33.000	33.000	33.000
2026; woonforensenbelasting met inflatiecorrectie	4,00%				32.000	32.000
2027; woonforensenbelasting met inflatie correctie	4,00%					34.000
2024; TB verhogen met	€ 0,15	€ 1,60	272.000	272.000	272.000	272.000
2025; TB verhogen met	€ 0,10	€ 1,70		181.000	181.000	181.000
2026; TB verhogen met	€ 0,10	€ 1,80			181.000	181.000
2027; TB verhogen met	€ 0,10	€ 1,90				181.000
2023; Begraafrechten 0% verhogen						
2024;						
2025;						
2026;						
E. totaal dekkingsvoorstellen			303.000	618.000	932.000	1.248.000
F. overschot/tekort			47.275	714.442	-138.422	15.521

Bijlage 5. Lasten en baten per programma

Lasten en baten per programma

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Programma's lasten						
1 Bestuur en ondersteuning	1.773	1.566	1.610	1.610	1.599	1.599
2 Veiligheid	1.062	1.239	1.221	1.258	1.289	1.307
3 Verkeer, vervoer en waterstaat	2.843	3.342	2.887	2.864	2.866	2.853
4 Economie	823	1.214	1.222	1.149	1.144	1.323
5 Onderwijs	389	408	396	399	394	385
6 Sport, cultuur en recreatie	1.923	2.407	2.381	1.952	1.937	1.932
7 Sociaal domein	8.779	8.867	9.558	9.553	9.549	9.550
8 Volksgezondheid en milieu	3.287	3.488	3.593	3.574	3.582	3.589
9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.129	3.774	2.231	3.010	1.870	1.456
10 Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	5.290	6.704	7.197	7.392	6.164	6.180
Totaal lasten	29.297	33.007	32.296	32.762	30.394	30.177
Programma's baten						
1 Bestuur en ondersteuning	149	189	202	178	156	156
2 Veiligheid	17	60	0	0	0	0
3 Verkeer, vervoer en waterstaat	738	672	622	622	622	622
4 Economie	3.843	3.986	4.087	4.015	4.008	4.280
5 Onderwijs	64	35	34	34	34	34
6 Sport, cultuur en recreatie	382	366	331	331	331	331
7 Sociaal domein	3.018	2.590	2.242	2.234	2.234	2.234
8 Volksgezondheid en milieu	2.680	2.699	2.749	2.749	2.749	2.749
9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.695	2.520	1.118	1.897	754	342
10 Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	20.231	18.518	20.291	20.484	19.286	19.212
Totaal baten	33.817	31.636	31.676	32.544	30.174	29.959
Saldo (exclusief mutaties reserves)	-4.520	1.372	621	217	219	218
Toevoegingen aan reserves	1.977	1.825	26	27	25	27
Onttrekkingen aan reserves	673	3.197	647	244	244	244
Saldo	-3.217	0	0	0	0	0

Programma 1 Bestuur en ondersteuning

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
0.1 Bestuur	1.318	1.040	1.070	1.070	1.060	1.060
0.2 Burgerzaken	455	526	539	539	539	539
Totaal lasten	1.773	1.566	1.610	1.610	1.599	1.599

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - baten						
0.1 Bestuur	53	65	77	53	32	32
0.2 Burgerzaken	96	124	124	124	124	124
Totaal baten	149	189	202	178	156	156
Saldo (exclusief mutaties reserves)	1.623	1.377	1.408	1.432	1.444	1.444
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.623	1.377	1.408	1.432	1.444	1.444

Programma 2 Veiligheid

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	993	1.107	1.142	1.180	1.211	1.229
1.2 Openbare orde en veiligheid	69	132	78	78	78	78
Totaal lasten	1.062	1.239	1.221	1.258	1.289	1.307
Taakvelden - baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	17	60	0	0	0	0
Totaal baten	17	60	0	0	0	0
Saldo (exclusief mutaties reserves)	1.045	1.179	1.221	1.258	1.289	1.307
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.045	1.179	1.221	1.258	1.289	1.307

Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
2.1 Verkeer en Vervoer	2.204	2.616	2.198	2.194	2.190	2.181
2.2 Parkeren	319	316	322	322	322	322
2.3 Recreatieve havens	180	194	183	185	184	183
2.4 Economische havens en waterwegen	140	216	185	164	170	168
Totaal lasten	2.843	3.342	2.887	2.864	2.866	2.853
Taakvelden - baten						
2.1 Verkeer en Vervoer	97	71	71	71	71	71
2.3 Recreatieve havens	419	372	372	372	372	372
2.4 Economische havens en waterwegen	222	229	179	179	179	179
Totaal baten	738	672	622	622	622	622
Saldo (exclusief mutaties reserves)	2.105	2.669	2.265	2.242	2.244	2.231
Toevoegingen aan reserves	3	0	1	2	0	2
Onttrekkingen aan reserves	48	400	0	0	0	0
Saldo	2.059	2.269	2.266	2.244	2.243	2.233

Programma 4 Economie

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	65	57	95	95	95	95
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	573	886	546	471	463	643
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	0	25	316	318	318	318
3.4 Economische promotie	185	246	265	265	267	267
Totaal lasten	823	1.214	1.222	1.149	1.144	1.323
Taakvelden - baten						
3.1 Economische ontwikkeling	1	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	648	756	370	296	289	561
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	0	0	276	278	278	278
3.4 Economische promotie	3.194	3.230	3.441	3.441	3.441	3.441
Totaal baten	3.843	3.986	4.087	4.015	4.008	4.280
Saldo (exclusief mutaties reserves)	-3.020	-2.772	-2.865	-2.866	-2.864	-2.957
Toevoegingen aan reserves	65	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-2.955	-2.772	-2.865	-2.866	-2.864	-2.957

Programma 5 Onderwijs

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	34	43	55	55	56	56
4.2 Onderwijshuisvesting	119	119	98	98	97	89
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	236	246	243	246	241	240
Totaal lasten	389	408	396	399	394	385
Taakvelden - baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	0	1	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	64	34	34	34	34	34
Totaal baten	64	35	34	34	34	34
Saldo (exclusief mutaties reserves)	325	373	362	365	360	351
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	325	373	362	365	360	351

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	51	42	43	43	43	43
5.2 Sportaccommodaties	285	280	266	268	255	253
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	343	330	363	341	343	346
5.4 Musea	83	100	74	66	64	64
5.5 Cultureel erfgoed	5	14	7	2	2	2
5.6 Media	131	143	135	135	135	135
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.025	1.499	1.492	1.097	1.094	1.089
Totaal lasten	1.923	2.407	2.381	1.952	1.937	1.932

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - baten						
5.1 Sportbeleid en activering	16	1	1	1	1	1
5.2 Sportaccommodaties	41	16	16	16	16	16
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	15	15	15	15	15	15
5.4 Musea	3	6	6	6	6	6
5.6 Media	0	7	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	307	321	294	294	294	294
Totaal baten	382	366	331	331	331	331
Saldo (exclusief mutaties reserves)	1.542	2.041	2.050	1.621	1.605	1.601
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	54	454	456	53	53	53
Saldo	1.488	1.586	1.594	1.568	1.552	1.548

Programma 7 Sociaal domein

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.757	1.786	1.559	1.554	1.548	1.546
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	324	432	436	434	434	434
6.3 Inkomensregelingen	2.474	2.355	2.453	2.453	2.453	2.453
6.4 WSW en beschut werk	522	487	500	502	504	507
6.5 Arbeidsparticipatie	195	219	217	217	217	217
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	205	389	449	449	449	449
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.711	0	2	2	2	2
6.71 a Hulp bij het huishouden (WMO)	0	740	814	814	814	814
6.71 b Begeleiding (WMO)	0	443	535	535	535	535
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	147	172	172	172	172
6.71 d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	366	411	411	411	411
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	768	0	8	8	8	8
6.72 a Jeugdhulp begeleiding	0	187	284	284	284	284
6.72 b Jeugdhulp behandeling	0	164	233	233	233	233
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	78	97	97	97	97
6.72 d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	50	13	13	13	13
6.73 a Pleegzorg	0	102	77	77	77	77
6.73 b Gezinsgericht	0	173	266	266	266	266
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	51	35	35	35	35
6.74 a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	273	288	288	288	288
6.74 b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	105	136	136	136	136
6.74c Gesloten plaatsing	0	71	297	297	297	297
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	125	0	0	0	0	0
6.81 a Beschermd wonen (WMO)	0	77	74	74	74	74
6.81 b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	60	57	57	57	57
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	697	0	0	0	0	0
6.82 b Jeugdreclassering	0	13	31	31	31	31
6.82 a Jeugdbescherming	0	99	113	113	113	113
Totaal lasten	8.779	8.867	9.558	9.553	9.549	9.550

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.289	598	257	248	248	248
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	13	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	1.489	1.613	1.613	1.613	1.613	1.613
6.4 WSW en beschut werk	95	100	100	100	100	100
6.5 Arbeidsparticipatie	18	91	91	91	91	91
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	10	103	109	109	109	109
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	80	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	37	0	0	0	0	0
6.81 a Beschermd wonen (WMO)	0	73	73	73	73	73
Totaal baten	3.018	2.590	2.242	2.234	2.234	2.234
Saldo (exclusief mutaties reserves)	5.761	6.277	7.316	7.319	7.315	7.316
Toevoegingen aan reserves	228	1.800	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	1.836	36	36	36	36
Saldo	5.989	6.241	7.280	7.283	7.279	7.280

Programma 8 Volksgezondheid en milieu

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
7.1 Volksgezondheid	507	518	559	560	560	560
7.2 Riolering	789	823	832	827	820	815
7.3 Afval	1.157	1.321	1.312	1.311	1.311	1.311
7.4 Milieubeheer	613	601	675	670	683	696
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	222	225	215	207	209	208
Totaal lasten	3.287	3.488	3.593	3.574	3.582	3.589
Taakvelden - baten						
7.2 Riolering	1.096	1.099	1.133	1.133	1.133	1.133
7.3 Afval	1.433	1.477	1.493	1.493	1.493	1.493
7.4 Milieubeheer	0	0	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	151	123	123	123	123	123
Totaal baten	2.680	2.699	2.749	2.749	2.749	2.749
Saldo (exclusief mutaties reserves)	607	789	844	825	833	840
Toevoegingen aan reserves	100	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	100	5	5	5	5	5
Saldo	607	784	839	820	828	835

Programma 9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	597	604	581	582	587	587
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.780	2.025	760	1.624	481	69
8.3 Wonen en bouwen	752	1.146	889	803	802	801
Totaal lasten	3.129	3.774	2.231	3.010	1.870	1.456

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - baten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	29	69	10	10	10	10
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.157	2.024	759	1.624	481	68
8.3 Wonen en bouwen	509	428	348	264	264	264
Totaal baten	2.695	2.520	1.118	1.897	754	342
Saldo (exclusief mutaties reserves)	434	1.254	1.113	1.112	1.116	1.115
Toevoegingen aan reserves	372	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	118	292	42	42	42	42
Saldo	688	962	1.071	1.070	1.074	1.073

Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

	(bedragen x € 1.000)					
	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Taakvelden - lasten						
0.4 Overhead	4.909	5.225	5.760	5.682	5.645	5.644
0.5 Treasury	28	-41	-64	-64	-48	36
0.61 OZB woningen	85	156	86	86	86	86
0.62 OZB niet-woningen	39	49	49	49	49	49
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	64	95	84	84	84	84
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	18	1.134	1.174	1.555	348	282
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	147	85	110	0	0	0
Totaal lasten	5.290	6.704	7.197	7.392	6.164	6.180
Taakvelden - baten						
0.4 Overhead	123	122	122	122	122	122
0.5 Treasury	836	42	92	138	138	138
0.61 OZB woningen	1.773	1.823	1.889	1.889	1.889	1.889
0.62 OZB niet-woningen	658	664	664	664	664	664
0.63 Parkeerbelasting	541	500	500	500	500	500
0.64 Belastingen overig	33	35	35	35	35	35
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	16.070	15.333	16.989	17.136	15.939	15.864
0.8 Overige baten en lasten	196	0	0	0	0	0
Totaal baten	20.231	18.518	20.291	20.484	19.286	19.212
Saldo (exclusief mutaties reserves)	-14.941	-11.815	-13.094	-13.092	-13.122	-13.031
Toevoegingen aan reserves	1.209	25	25	25	25	25
Onttrekkingen aan reserves	353	209	107	107	107	107
Saldo	-14.086	-11.999	-13.176	-13.174	-13.204	-13.114

Bijlage 6. Incidentele baten en lasten per programma

Omschrijving incidentele baten	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027
Programma 4 Economie				
Grondexploitatie terrein Zeelandnet	200.021	200.021	200.021	200.021
Grondexploitatie terrein Zeelandnet: mutatie balanspost voorraden	-173.097	-173.044	-172.957	98.874
Het Rip II: mutatie balanspost voorraden	81.690	7.317		
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie				
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag omgeving Banjaard: onttrekking lasten Banjaard	402.500			
Programma 9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Bestemmingsplan gem. jachthaven Kamperland		300.000	323.000	
Bestemmingsplan gem. jachthaven Kamperland: mutatie balanspost voorraden	52.924	-180.867	-321.545	
Geersdijk	172.818			
Geersdijk: mutatie balanspost voorraden	-84.844			
Sportveld Wissenkerke	317.268	180.765	142.860	55.057
Sportveld Wissenkerke: mutatie balanspost voorraden	-305.364	-170.024	-132.592	-45.062
Stadspolder Kortgene		200.000		
Stadspolder Kortgene: mutatie balanspost voorraden	31.237	610.262		
Wissenkerke Zuidoost: mutatie balanspost voorraden	82.275			
Totaal incidentele baten	777.428	974.430	38.787	308.890

Toelichting incidentele baten

Grondexploitaties terrein Zeelandnet, Het Rip II, Bestemmingsplan gem. jachthaven Kamperland, Geersdijk, Sportveld Wissenkerke, Stadspolder Kortgene, Wissenkerke Zuidoost

Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie is in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo van € 0 gerealiseerd wordt, is afzonderlijk opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten. De mutaties grondexploitatie hebben dus geen invloed op het structureel begrotingsaldo.

Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag omgeving Banjaard: onttrekking lasten Banjaard

In 2022 is bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2021 voor het project Revitalisering kust Banjaard een bestemmingsreserve Kwaliteitsslag omgeving Banjaard gevormd. Het project Revitalisering Banjaard loopt t/m 2024 (zie incidentele lasten) en de kosten worden gedekt uit deze reserve.

Omschrijving incidentele lasten	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027
Programma 4 Economie				
Grondexploitatie terrein Zeelandnet	26.924	26.977	27.064	298.895
Het Rip II	81.690	7.317		
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie				
Revitalisering kust Banjaard	402.500			
Programma 9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Bestemmingsplan gem. jachthaven Kamperland	52.924	119.133	1.455	
Geersdijk	87.974			
Sportveld Wissenkerke	11.904	10.741	10.268	9.995
Stadspolder Kortgene	31.237	810.262		
Wissenkerke Zuidoost	82.275			
Totaal incidentele lasten	777.428	974.430	38.787	308.890

Toelichting incidentele lasten

Grondexploitatie terrein Zeelandnet, Het Rip II, Bestemmingsplan gem. jachthaven Kamperland, Geersdijk, Sportveld Wissenkerke, Stadspolder Kortgene, Wissenkerke Zuidoost

Zie toelichting grondexploitaties bij incidentele baten.

Revitalisering kust Banjaard

Voortvloeiend uit de gebiedsvisie voor het Banjaardgebied is het project Revitalisering kust Banjaard opgestart, met name om de Banjaardweg en omgeving veiliger en aantrekkelijker te maken. De gronden zijn niet in eigendom van de gemeente. De kosten hebben het karakter van een eenmalige exploitatiebijdrage. Het project duurt t/m 2024 en de kosten worden gedekt uit de reserve Kwaliteitslag omgeving Banjaard (zie incidentele baten).

Bijlage 7. Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Structurele toevoegingen aan reserves	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat				
Saldo baten/lasten landbouwhaven Kamperland (excl. opbrengst Pit Beton)	1.222	1.915		1.529
Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering				
Bestemmingsreserve Leef tijdsbewust personeelsbeleid: Toevoeging reserve	25.000	25.000	25.000	25.000
Totaal structurele toevoegingen aan reserves	26.222	26.915	25.000	26.529

Structurele onttrekkingen aan reserves	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat				
Saldo baten/lasten landbouwhaven Kamperland (excl. opbrengst Pit Beton)			71	
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie				
Bestemmingsreserve Kunstgrasvelden: Kunstgras (geotex, kunstgr, infill) 2017	13.216	13.216	13.216	13.216
Bestemmingsreserve Kunstgrasvelden: Kunstgrasv (overig) 2017	6.098	6.098	6.098	6.098
Bestemmingsreserve Kunstgrasvelden: Renovatie Sportvelden Colijnsplaat 2019	20.111	20.111	20.111	20.111
Bestemmingsreserve Speelbos: Speelbos Kamperland 2017	9.969	9.969	9.969	9.969
Bestemmingsreserve Tennis Colijnsplaat: Tennis Colijnsplaat 2017	3.803	3.803	3.803	3.803
Programma 7 Sociaal domein				
Bestemmingsreserve MFA Kats: MFA Kats 2023	36.334	36.334	36.334	36.334
Programma 8 Volksgezondheid en milieu				
Bestemmingsreserve inrichting perceel milieustraat Cruijkelcreke: Inrichting perceel milieustr. Cruijkelcreke 2022	5.395	5.395	5.395	5.395
Programma 9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Bestemmingsreserve opstallen OBS de Zuidvliet: Opstall oude school Zuidvliet Krtg 2019	6.722	6.722	6.722	6.722
Bestemmingsreserve Rondon Kamperland: Rondon Kamperland 2017	11.414	11.414	11.414	11.414
Bestemmingsreserve Rondon Kamperland: Rondon Kamperland 2018	23.854	23.854	23.854	23.854
Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering				
Bestemmingsreserve egalisatie afschrijving nieuwb. Loods	42.223	42.223	42.223	42.223
Bestemmingsreserve Loods Bernhardstraat Kortgene: Loods Bernhardstaat 36a Kortgene 2022	5.129	5.129	5.129	5.129
Bestemmingsreserve samenlevingsfonds: Onttrekking samenlevingsfonds	60.000	60.000	60.000	60.000
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	244.268	244.268	244.339	244.268

Bijlage 8. Presentatie van het structurele begrotingssaldo

	2024		2025		2026		2027	
Presentatie van het structurele begrotingssaldo								
Saldo van baten en lasten	-796.446,00	7.947,00	-1.122.121,00	-1.242.045,00				
Toevoeging en onttrekkingen aan reserves	620.546,00	217.353,00	219.339,00	217.739,00				
Begroting na bestemming	-175.900,00	225.300,00	-902.782,00	-1.024.306,00				
Waarvan incidentele baten en lasten en	0,00	0,00	0,00	0,00				
Structureel begrotingssaldo	-175.900,00	225.300,00	-902.782,00	-1.024.306,00				
1e begrotingswijziging (budgetprognose)	2024		2025		2026		2027	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
Saldo primitieve begroting	0	-175.900	0	225.300	0	-902.782	0	-1.024.306
Exploitatieplanning	0	0		0		0		0
Investeringsplanning		-79.825		-128.858		-167.640		-208.173
Totaal overschot / tekort	0	-255.725	0	96.442	0	-1.070.422	0	-1.232.479
Dekkingsvoorstel								
Inflatie stijging OZB		0		101.000		202.000		303.000
Stijging rioolheffing		0		0		0		0
Stijging afvalstoffenheffing		0		0		0		0
Inflatie stijging woonforensenbelasting		31.000		64.000		96.000		130.000
Stijging toeristenbelasting		272.000		453.000		634.000		815.000
Totaal extra dekkingsvoorstel	0	303.000	0	618.000	0	932.000	0	1.248.000
Totaal overschot / tekort	0	47.275	0	714.442	0	-138.422	0	15.521
Totaal saldo begroting		47.275		714.442		-138.422		15.521
	Saldo primitieve begroting	Mutaties budgetprognose	Saldo onvoorzien na budgetprognose					
Saldo onvoorzien 2024	-175.900	223.175	47.275					

Bijlage 9. Prestatie indicatoren per programma

Programma	Indicator	Eenheid	Periode	Waarde	Bron
1. Bestuur en ondersteuning	Formatie	FTE per 1.000 inwoners	2024	9,2	Eigen gegevens
1. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	2023	8,0	Eigen gegevens
1. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	€ per inwoner	2024	1.190,62	Eigen gegevens
1. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	% van salarislasten	2024	8,8	Eigen gegevens
1. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	2024	17,4	Eigen gegevens
2. Veiligheid	Verw ijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2018	33	Stichting Halt
2. Veiligheid	Verw ijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2019	32	Stichting Halt
2. Veiligheid	Verw ijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2020	7	Stichting Halt
2. Veiligheid	Verw ijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2021	12	Stichting Halt
2. Veiligheid	Verw ijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2022	10	Stichting Halt
2. Veiligheid	Misdrijven - Gew eldsmdrijven	per 1.000 inwoners	2022	2,6	CBS - Geregistreerde criminaliteit
2. Veiligheid	Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2022	3,3	CBS - Geregistreerde criminaliteit
2. Veiligheid	Misdrijven - Diefstallen uit w oning	per 1.000 inwoners	2022	1,3	CBS - Geregistreerde diefstallen
2. Veiligheid	Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2022	0	CBS - Geregistreerde diefstallen
2. Veiligheid	Jongeren met een delict voor de rechter	%	2018	2	CBS - Jeugdmonitor
4. Economie	Functioniemenging	%	2022	39	CBS BAG/LISA - bew erking ABF Research
4. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. .15 t/m 64jr	2022	255,9	LISA
5. Onderw ijs	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	0	DUO/Ingrado
5. Onderw ijs	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	94	DUO/Ingrado
5. Onderw ijs	Voortijdige schoolverlaters zonder startkw alificatie (vsv-ers)	%	2021	1,5	DUO/Ingrado
6. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	2020	61,9	Gezondheidsmonitor volw assenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RVM
7. Sociaal domein	Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	643	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bew erking ABF Research
7. Sociaal domein	Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	4	CBS - Jeugdmonitor
7. Sociaal domein	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	x	CBS - Jeugdmonitor
7. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	%	2022	69,2	CBS - Arbeidsdeelname (gemeente)
7. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	238,8	cbs_reint
7. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	175	cbs_reint
7. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	11,1	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
7. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	1,2	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
7. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	%	2022	Geen data	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
7. Sociaal domein	Clënten met een maatw erkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2022	870	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo
8. Volksgezondheid en milieu	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	279	CBS - Huishoudelijk afval
8. Volksgezondheid en milieu	Percentage bekende hernieuw bare elektriciteit	%	2021	138	berekening
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Gemiddelde WOZ-w aarde	x €1.000	2019	221	CBS - Waarde onroerende zaken
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Gemiddelde WOZ-w aarde	x €1.000	2020	234	CBS - Waarde onroerende zaken
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Gemiddelde WOZ-w aarde	x €1.000	2021	246	CBS - Waarde onroerende zaken
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Gemiddelde WOZ-w aarde	x €1.000	2022	270	CBS - Waarde onroerende zaken
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Gemiddelde WOZ-w aarde	x €1.000	2023	302	CBS - Waarde onroerende zaken
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Nieuw gebouw de w oningen	per 1.000 w oningen	2022	23,1	Basisregistraties adressen en gebouw en - bew erking ABF Research
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Demografische druk	%	2023	84,7	CBS Bevolkingsstatistiek
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Gemeentelijke w oonlasten éénpersoonshuishouden	€	2023	743	COELO - Atlas lokale lasten
9. Volkshuisv., ruimt.ordering en sted.vern.	Gemeentelijke w oonlasten meerpersoonshuishouden	€	2023	802	COELO - Atlas lokale lasten

